

Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti malých a stredných podnikov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v r. 2016

Bratislava, marec 2018

Vydavateľ: Slovak Business Agency

Vypracovali: Jakub Lukáč
Ľubomír Lisičan

© SBA, Bratislava, 2018

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov a tabuliek.....	5
Úvod	8
Metodika a metodické vysvetlivky	9
1 Likvidita 2. stupňa.....	12
1.1 Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií	12
1.2 Likvidita 2. stupňa podľa odvetví	13
1.3 Likvidita 2. stupňa podľa sídla	14
1.4 Likvidita 2. stupňa podľa právnych foriem	15
2 Likvidita 3. stupňa.....	16
2.1 Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií	16
2.2 Likvidita 3. stupňa podľa odvetví	17
2.3 Likvidita 3. stupňa podľa sídla	18
2.4 Likvidita 3. stupňa podľa právnych foriem	19
3 Doba splatnosti pohľadávok.....	20
3.1 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií	21
3.2 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa odvetví	22
3.3 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa sídla.....	23
3.4 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa právnych foriem.....	24
4 Doba splatnosti záväzkov	25
4.1 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií	26
4.2 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa odvetví	27
4.3 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa sídla.....	27
4.4 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa právnych foriem.....	28
4.5 Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS	29
5 Obrat aktív	30
5.1 Obrat aktív podľa veľkostných kategórií.....	30
5.2 Obrat aktív podľa odvetví.....	31
5.3 Obrat aktív podľa sídla	31
5.4 Obrat aktív podľa právnych foriem	32
6 Celková zadlženosť aktív	34
6.1 Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií	34
6.2 Celková zadlženosť aktív podľa odvetví	35
6.3 Celková zadlženosť aktív podľa sídla.....	35
6.4 Celková zadlženosť aktív podľa právnych foriem.....	36
7 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery	38
7.1 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií	38
7.2 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví	39
7.3 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla	39

7.4	Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem.....	40
8	Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch.....	42
8.1	Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií	42
8.2	Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa odvetví	43
8.3	Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa sídla	44
8.4	Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa právnych foriem	45
9	Rentabilita aktív	46
9.1	Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií.....	46
9.2	Rentabilita aktív podľa odvetví	47
9.3	Rentabilita aktív podľa sídla.....	47
9.4	Rentabilita aktív podľa právnych foriem	48
10	Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)	50
10.1	Rentabilita tržieb podľa veľkostných kategórií	50
10.2	Rentabilita tržieb podľa odvetví	51
10.3	Rentabilita tržieb podľa sídla.....	51
10.4	Rentabilita tržieb podľa právnych foriem	52
11	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	54
11.1	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií	54
11.2	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví.....	55
11.3	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla	55
11.4	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem	56
12	Finančná produktivita práce	58
12.1	Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií	58
12.2	Finančná produktivita práce podľa odvetví	59
12.3	Finančná produktivita práce podľa sídla.....	59
12.4	Finančná produktivita práce podľa právnych foriem.....	60
13	Altmanov index finančného zdravia	62
13.1	Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu	62
13.2	Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu	65
13.3	Štruktúra zaradenia podnikov podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu.....	67
13.4	Štruktúra zaradenia podnikov podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu	69
	Zhrnutie	71
	Záver	73
	Zoznam použitej literatúry.....	74

Zoznam grafov a tabuliek

Zoznam grafov

<i>Graf č. 1: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií</i>	13
<i>Graf č. 2: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa odvetví</i>	13
<i>Graf č. 3: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa sídla</i>	14
<i>Graf č. 4: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií</i>	17
<i>Graf č. 5: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa odvetví</i>	18
<i>Graf č. 6: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa odvetví</i>	19
<i>Graf č. 7: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových pohľadávok MSP podľa veľkostných kategórií</i>	21
<i>Graf č. 8: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. pohľadávok z OS MSP podľa veľkostných kategórií</i>	22
<i>Graf č. 9: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví</i>	23
<i>Graf č. 10: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla</i>	24
<i>Graf č. 11: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových záväzkov MSP podľa veľkostných kategórií</i>	26
<i>Graf č. 12: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa veľkostných kategórií</i>	26
<i>Graf č. 13: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví</i>	27
<i>Graf č. 14: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. záväzkov z OS MSP podľa sídla</i>	28
<i>Graf č. 15: Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch)</i>	29
<i>Graf č. 16: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa veľkostných kategórií</i>	30
<i>Graf č. 17: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa odvetví</i>	31
<i>Graf č. 18: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa sídla</i>	32
<i>Graf č. 19: Vývoj ukazovateľa celk. zadlženosti aktív MSP podľa veľkostných kategórií</i>	34
<i>Graf č. 20: Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa odvetví</i>	35
<i>Graf č. 21: Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa sídla</i>	36
<i>Graf č. 22: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií</i>	38
<i>Graf č. 23: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví</i>	39
<i>Graf č. 24: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla</i>	40
<i>Graf č. 25: Vývoj ukazovateľa podielu náklad. úrokov na platených b. úveroch MSP podľa veľkost. kategórií ..</i>	42
<i>Graf č. 26: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených b. úveroch MSP podľa odvetví</i>	43
<i>Graf č. 27: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených b. úveroch MSP podľa sídla</i>	44
<i>Graf č. 28: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa veľkostných kategórií</i>	46
<i>Graf č. 29: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa odvetví</i>	47
<i>Graf č. 30: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa sídla</i>	48
<i>Graf č. 31: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa veľkostných kategórií</i>	50
<i>Graf č. 32: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa odvetví</i>	51
<i>Graf č. 33: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa sídla</i>	52
<i>Graf č. 34: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií ..</i>	54
<i>Graf č. 35: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví</i>	55
<i>Graf č. 36: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla</i>	56

Graf č. 37: Vývoj ukazovateľa finanč. produktivity práce MSP podľa veľkostných kategórií	58
Graf č. 38: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa odvetví	59
Graf č. 39: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa sídla	60
Graf č. 40: Vývoj podielu MSP v jednotlivých pásmach Altmanovho indexu	64
Graf č. 41: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií	64
Graf č. 42: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií	65
Graf č. 43: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa odvetví	66
Graf č. 44: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa odvetví	67
Graf č. 45: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa sídla	69
Graf č. 46: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa sídla	69
Graf č. 47: Podiel MSP v pásmach Altmanovho indexu v r. 2015 a 2016	72

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania	9
Tab. č. 2: Spôsob výpočtu finančných ukazovateľov	10
Tab. č. 3: Pásmo Altmanovho indexu finančného zdravia	11
Tab. č. 4: Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií	12
Tab. č. 5: Likvidita 2. stupňa podľa odvetví	13
Tab. č. 6: Likvidita 2. stupňa podľa sídla	14
Tab. č. 7: Likvidita 2. stupňa podľa právnych foriem	15
Tab. č. 8: Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií	16
Tab. č. 9: Likvidita 3. stupňa podľa odvetví	17
Tab. č. 10: Likvidita 3. stupňa podľa sídla	18
Tab. č. 11: Likvidita 3. stupňa podľa právnych foriem	19
Tab. č. 12: Doba splatnosti celkových pohľadávok podľa veľkostných kategórií	20
Tab. č. 13: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií	21
Tab. č. 14: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa odvetví	22
Tab. č. 15: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa sídla	23
Tab. č. 16: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS	24
Tab. č. 17: Doba splatnosti celkových záväzkov podľa veľkostných kategórií	25
Tab. č. 18: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií	26
Tab. č. 19: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa odvetví	27
Tab. č. 20: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa sídla	28
Tab. č. 21: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS	29
Tab. č. 22: Obrat aktív podľa veľkostných kategórií	30
Tab. č. 23: Obrat aktív podľa odvetví	31
Tab. č. 24: Obrat aktív podľa sídla	32
Tab. č. 25: Doba obratu aktív podľa právnych foriem	33
Tab. č. 26: Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií	34

Tab. č. 27: Celková zadlženosť aktív podľa odvetví.....	35
Tab. č. 28: Celková zadlženosť aktív podľa sídla.....	36
Tab. č. 29: Celková zadlženosť aktív podľa právnych foriem	37
Tab. č. 30: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií	38
Tab. č. 31: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví.....	39
Tab. č. 32: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla	40
Tab. č. 33: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa	41
Tab. č. 34: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií	42
Tab. č. 35: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa odvetví.....	43
Tab. č. 36: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa sídla.....	44
Tab. č. 37: Podiel nákladových úrokov na platených bankových	45
Tab. č. 38: Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií	46
Tab. č. 39: Rentabilita aktív podľa odvetví.....	47
Tab. č. 40: Rentabilita aktív podľa sídla.....	48
Tab. č. 41: Rentabilita aktív podľa právnych foriem	49
Tab. č. 42: Rentabilita tržieb podľa veľkostných kategórií.....	50
Tab. č. 43: Rentabilita tržieb podľa odvetví.....	51
Tab. č. 44: Rentabilita tržieb podľa odvetví.....	52
Tab. č. 45: Rentabilita tržieb podľa právnych foriem	53
Tab. č. 46: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií	54
Tab. č. 47: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví.....	55
Tab. č. 48: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla.....	56
Tab. č. 49: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom.....	57
Tab. č. 50: Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií	58
Tab. č. 51: Finančná produktivita práce podľa odvetví.....	59
Tab. č. 52: Finančná produktivita práce podľa sídla.....	60
Tab. č. 53: Finančná produktivita práce podľa právnych foriem	61
Tab. č. 54: Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu.....	63
Tab. č. 55: Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu	66
Tab. č. 56: Štruktúra zaradenia podnikov podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu	68
Tab. č. 57: Štruktúra zaradenia podnikov podľa právnych.....	70
Tab. č. 58: Medziročná zmena finančných ukazovateľov MSP	71
Tab. č. 59: Medziročná zmena podielu MSP v pásmach Altmanovho indexu	72

Úvod

Slovak Business Agency v rámci aktivít zameraných na monitoring podnikateľského prostredia pravidelne vyhodnocuje finančnú situáciu slovenských malých a stredných podnikov na základe súboru finančných pomerových ukazovateľov, ktoré sú zamerané na likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu. Cieľom publikácie je na základe údajov z finančných výkazov poskytnutých Datacentrom analyzovať, porovnať a vyhodnotiť finančnú výkonnosť slovenských malých a stredných podnikov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Dokument je rozdelený do trinástich kapitol, ktoré sú venované jednotlivým finančným ukazovateľom a ich hodnoteniu v členení podľa veľkostných kategórií, odvetví, sídla a právnej formy.

Metodika a metodické vysvetlivky

Pri hodnotení finančnej výkonnosti podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva analyzujeme podniky z dvoch pohľadov – ex post (retrospektívna analýza) a ex ante (perspektívna analýza). V analýze ex post sa opierame o vybrané pomerové ukazovatele zamerané na likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu práce. Na prognózovanie a hodnotenie celkovej finančnej situácie podnikov (ex ante) využívame Altmanov index finančného zdravia.

Do výpočtu ukazovateľov finančnej výkonnosti u subjektov účtujúcich v podvojnom účtovníctve vstupovali dva druhy účtovných závierok:

- účtovná závierka pre podnikateľov účtujúcich v podvojnom účtovníctve (Úč POD);
- účtovná závierka pre mikro účtovné jednotky (Úč MÚJ) – od roku 2014.

Individuálne anonymizované účtovné výkazy boli získané z Datacentra a boli očistené od subjektov s nekorektne vyplnenými položkami. Výpočet bol realizovaný na nasledujúcom súbore podnikateľských subjektov:

Tab. č. 1: **Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania**

Veľkostná kategória	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
mikro	79 481	102 365	111 113	113 464	135 430	145 359	150 948	157 192	165 544
malé	17 110	9 421	13 236	10 257	12 153	11 428	11 818	11 951	11 638
stredné	3 000	2 822	2 920	2 608	2 917	2 743	2 886	3 066	2 935
MSP	99 591	114 608	127 269	126 329	150 500	159 530	165 652	172 209	180 117
veľké	698	575	609	599	646	592	635	672	654
SPOLU	100 289	115 183	127 878	126 928	151 146	160 122	166 287	172 881	180 771

Zdroj: vlastné spracovanie

V roku 2016 bolo do spracovania zahrnutých 180 117 podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, čo predstavuje 85,72 % z celkového počtu právnických osôb evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR k 31.12.2016.

Kategorizácia podnikateľských subjektov podľa veľkosti je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od januára 2005, podľa ktorého je za MSP považovaný podnikateľský subjekt s ročným obratom nepresahujúcim 50 mil. € a počtom zamestnancom nižším ako 250. V rámci kategórie MSP rozlišujeme:

- **mikropodnik** – podnik s počtom zamestnancov nižším ako 10 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 2 mil. €;
- **malý podnik** – podnik s počtom zamestnancov nižším ako 50 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 10 mil. €;
- **stredný podnik** – podnik s počtom zamestnancov nižším ako 250 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 50 mil. €.

Odvetvové členenie podnikateľských subjektov je vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE na pôdohospodárstvo (sekcia SK NACE A), priemysel (sekcia SK NACE B až E), stavebníctvo (sekcia SK NACE F), obchod (sekcia SK NACE G) a služby (sekcia SK NACE H až S). Regionálne členenie subjektov je vymedzené na úrovni NUTS 3 (kraje) na základe

Klasifikácie štatistických územných jednotiek, ktorá bola vydaná Vyhláškou Štatistického úradu SR č. 438/2004 Z.z. z 19. júla 2004 pre potreby regionálnej štatistiky. Analýza finančných ukazovateľov u podnikateľských subjektov v členení podľa právnej formy je vzhľadom na pokrytie údajov z Datacentra možná len od roku 2015.

Spôsob výpočtu finančných ukazovateľov

Spoločnú výpoveď o finančnej situácii podnikateľských subjektov nám umožňujú získať vybrané pomerové finančné ukazovatele likvidity, aktivity, zadlženosti, rentability a produktivity. Spôsob ich výpočtu uplatnený v analýze znázorňuje tabuľka:

Tab. č. 2: Spôsob výpočtu finančných ukazovateľov

Ukazovateľ		m.j.	Výpočet	
Likvidita	Likvidita 2. stupňa	koef.	obežné aktíva bez zásob	
			krátkodobé záväzky	
	Likvidita 3. stupňa	koef.	obežné aktíva	
			krátkodobé záväzky	
Aktivita	Doba splatnosti pohľadávok	dní	pohľadávky	*360
			tržby	
	Doba splatnosti pohľadávok z OS	dní	krátkodobé pohľadávky z OS	*360
			tržby	
	Doba splatnosti záväzkov	dní	záväzky	*360
			tržby	
	Doba splatnosti záväzkov z OS	dní	krátkodobé záväzky z OS	*360
			tržby	
	Obrat aktív	koef.	tržby	
			aktíva	
Zadlženosť	Celková zadlženosť aktív	%	cudzie zdroje (vrátane časového rozlíšenia)	*100
			aktíva	
	Podiel MSP s bankovými úvermi	%	počet subjektov s nenulovými bankovými úvermi	*100
			celkový počet subjektov	
	Podiel nákladových úrokov na BÚ	%	nákladové úroky	*100
			bankové úvery	
Rentabilita	Rentabilita aktív	%	výsledok hospodárenia za ÚO pred zdanením	*100
			aktíva	
	Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)	%	výsledok hospodárenia za ÚO pred zdanením + odpisy + nákladové úroky	*100
			tržby	
	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	%	počet subjektov s kladným výsledkom hospodárenia pred zdanením	*100
			celkový počet podnikateľských subjektov	
Produktivita	Finančná produktivita práce	€	pridaná hodnota	*100
			osobné náklady	

Zdroj: vlastné spracovanie

Altmanov index finančného zdravia je súhrnným indexom hodnotenia finančnej situácie podnikov. Pôvodným zámerom modelu bolo odlíšiť skupinu bankrotujúcich podnikov od tých, u ktorých je pravdepodobnosť bankrotu minimálna. Altman použil k prognózovaniu finančnej

situácie viacrozmernú diskriminačnú analýzu, ktorej podstata spočíva v roztriedení pozorovaných objektov do dvoch alebo viacerých definovaných skupín podľa určitých charakteristík. Na základe tejto metódy určil váhu jednotlivých pomerových ukazovateľov, ktoré predstavujú premenné modelu. V priebehu svojej existencie prešiel model viacerými úpravami. Pôvodný Altmanov model bol zameraný na podniky, ktoré sú verejne obchodovateľné na burze. V našom prípade bol použitý revidovaný model (Z-skóre predstavuje Altmanov index finančného zdravia), pretože nepredpokladá znalosť trhovej hodnoty a považuje hodnoty z účtovných výkazov za dostatočné. Altmanov model predstavuje súčet hodnôt piatich bežných pomerových ukazovateľov, ktorým je priradená rôzna váha. V celkovom súčte má najväčšiu váhu rentabilita celkového kapitálu.

$$Z - skóre = 0,717 * x_1 + 0,847 * x_2 + 3,107 * x_3 + 0,420 * x_4 + 0,998 * x_5$$

kde

- x_1 = čistý pracovný kapitál / celkový kapitál (resp. celkový majetok)
- x_2 = nerozdelený zisk / celkový kapitál (resp. celkový majetok)
- x_3 = EBIT / celkový kapitál (resp. celkový majetok)
- x_4 = základné imanie / celkové záväzky
- x_5 = tržby / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

Na základe výslednej hodnoty môžeme podniky zaradiť do pásma Altmanovho indexu finančného zdravia nasledovne:

Tab. č. 3: Pásma Altmanovho indexu finančného zdravia

Interval	Pásma finančnej situácie
$Z\text{-skóre} < 1,2$	Zlá finančná situácia
$1,2 \leq Z\text{-skóre} \leq 2,9$	Sivá zóna
$Z\text{-skóre} > 2,9$	Dobrá finančná situácia

Zdroj: ZALAI, K. a kol. Finančno-ekonomická analýza podniku, 2010.

1 Likvidita 2. stupňa

Likvidita je v podnikovom riadení dôležitým ekonomickým pojmom, ktorý vyjadruje schopnosť podniku hradiť záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Finančne stabilný podnik je schopný hradiť záväzky načas, podnik s finančnými ťažkosťami má so včasnou úhradou problémy. Veľmi nízke hodnoty likvidity svedčia o neschopnosti uhrádzať záväzky a naopak – príliš vysoké hodnoty vypovedajú o neracionálnom využívaní zdrojov podniku. Likvidita 2. stupňa (bežná) vyjadruje podiel obežných aktív bez zásob a celkových krátkodobých záväzkov. Odporúčaný interval hodnôt likvidity 2. stupňa sa pohybuje v rozmedzí od 1 po 1,5 – v závislosti od charakteru podnikateľskej činnosti.

1.1 Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

Schopnosť malých a stredných podnikov uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami sa v roku 2016 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zlepšila. **Likvidita 2. stupňa MSP dosiahla koeficient 1,32, čo predstavuje o 0,09 bodu viac ako v minulom roku a dosiahla historické maximum.** Z hľadiska podnikovej teórie predstavuje uvedená hodnota optimum. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií sa výrazne zlepšila likvidita v skupine mikropodnikov – až o 0,10 bodu. Mierne zlepšenie zaznamenali aj malé podniky, ktorých medián vzrástol o 0,1 bodu. Naopak k zhoršeniu došlo v skupine stredných podnikov, ktorých likvidita medziročne poklesla o 0,02 bodu.

Z celkového rozdelenia MSP podľa hraničnej hodnoty likvidity 2. stupňa vyplýva, že 41,4 % MSP dosiahlo v roku 2016 likviditu 2. stupňa pod odporúčanú hodnotu 1, ktorá svedčí o možných problémoch v oblasti uhrádzania krátkodobých záväzkov. V porovnaní s minulým rokom klesol podiel MSP s likviditou 2. stupňa nižšou ako 1 o 1,7 %.

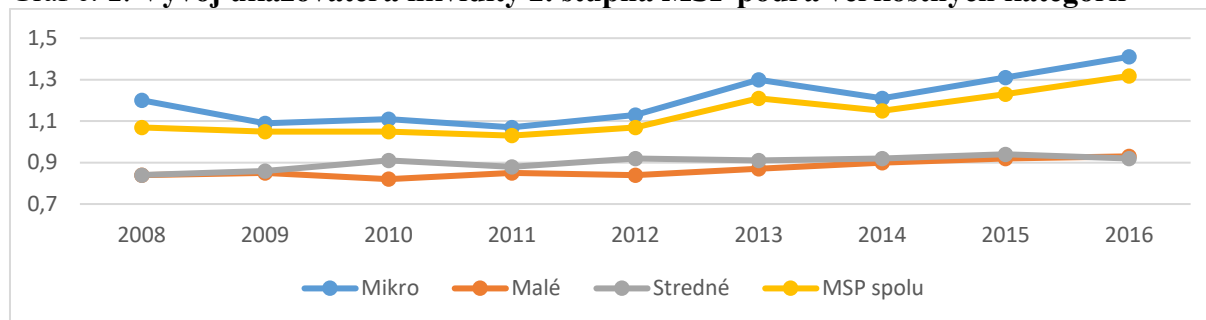
Tab. č. 4: Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	1,2	1,09	1,11	1,07	1,13	1,3	1,21	1,31	1,41	↑ 0,10
Malé	0,84	0,85	0,82	0,85	0,84	0,87	0,9	0,92	0,93	↑ 0,01
Stredné	0,84	0,86	0,91	0,88	0,92	0,91	0,92	0,94	0,92	↓ 0,02
MSP spolu	1,07	1,05	1,05	1,03	1,07	1,21	1,15	1,23	1,32	↑ 0,09
Veľké	0,78	0,83	0,82	0,86	0,89	0,86	0,89	0,90	0,90	=

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dlhodobu najvyššie hodnoty likvidity 2. stupňa dosahujú mikropodniky, ktoré pozitívne vplyvajú na likviditu celej skupiny MSP. V porovnaní s malými a strednými podnikmi, zaznamenali mikropodniky najdynamickejšiu rast likvidity. Likvidita malých a stredných podnikov dlhodobo osciluje na úrovni 0,9.

Graf č. 1: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.2 Likvidita 2. stupňa podľa odvetví

Z odvetvového hľadiska sme v roku 2016 zaznamenali rast likvidity 2. stupňa vo všetkých analyzovaných odvetviach. V medziročnom porovnaní bol najvyšší rast ukazovateľa bežnej likvidity zaznamenaný v obchodných podnikoch, ktorých likvidita vzrástla o 0,11 bodu na 1,06. Najvyššiu hodnotu dosiahli pôdohospodárske podniky – na úrovni 1,67 a podniky pôsobiace v sektore služieb (1,55). Na základe dosiahnutých výsledkov možno konštatovať, že v rámci odvetví disponujú MSP dostatkom likvidného majetku na úhradu krátkodobých záväzkov.

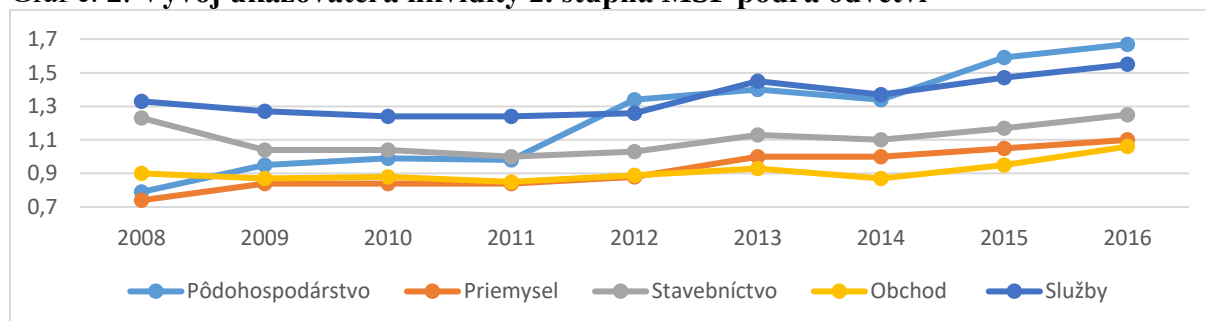
Tab. č. 5: Likvidita 2. stupňa MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	0,79	0,95	0,99	0,98	1,34	1,4	1,34	1,59	1,67	↑ 0,08
Priemysel	0,74	0,84	0,84	0,84	0,88	1	1	1,05	1,1	↑ 0,05
Stavebníctvo	1,23	1,04	1,04	1	1,03	1,13	1,1	1,17	1,25	↑ 0,08
Obchod	0,9	0,87	0,88	0,85	0,89	0,93	0,87	0,95	1,06	↑ 0,11
Služby	1,33	1,27	1,24	1,24	1,26	1,45	1,37	1,47	1,55	↑ 0,08

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska zaznamenali MSP vo všetkých odvetviach rastúci trend ukazovateľa likvidity 2. stupňa. Najvýraznejší rast ukazovateľa likvidity 2. stupňa bol zaznamenaný v odvetví pôdohospodárstva, ktorý v porovnaní s rokom 2008 vzrástol viac ako dvojnásobne (o 111,39 %). Najmenej dynamický rast ukazovateľa zaznamenali podniky pôsobiace v sektore obchodu – v porovnaní s rokom 2008 „len“ o 17,78 %. Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa podľa odvetví znázorňuje graf:

Graf č. 2: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.3 Likvidita 2. stupňa podľa sídla

V roku 2016 došlo k zvýšeniu likvidity 2. stupňa MSP vo všetkých slovenských krajoch. Najvýraznejší rast dosiahli MSP pôsobiace v Bratislavskom kraji – o 0,11 bodu na 1,37, čo je zároveň najvyššia hodnota likvidity 2. stupňa spomedzi všetkých krajov. Po Bratislavskom kraji dosiahli najvyššiu hodnotu bežnej likvidity Trenčiansky (1,33) a Nitriansky kraj (1,32). Najnižšiu hodnotu ukazovateľa likvidity 2. stupňa zaznamenali malé a stredné podniky pôsobiace v Trnavskom kraji (1,24). MSP dosiahli v roku 2016 vo všetkých krajoch optimálnu hodnotu bežnej likvidity - v rozmedzí od 1,24 (v Trnavskom kraji) po 1,37 (v Bratislavskom kraji), čo svedčí o dobrej schopnosti malých a stredných podnikov uhrádzať krátkodobé záväzky z pohotových peňažných prostriedkov a krátkodobých pohľadávok na úrovni krajov. Podrobný prehľad mediánov likvidity 2. stupňa podľa jednotlivých krajov od roku 2008 do roku 2016 je uvedený v tabuľke:

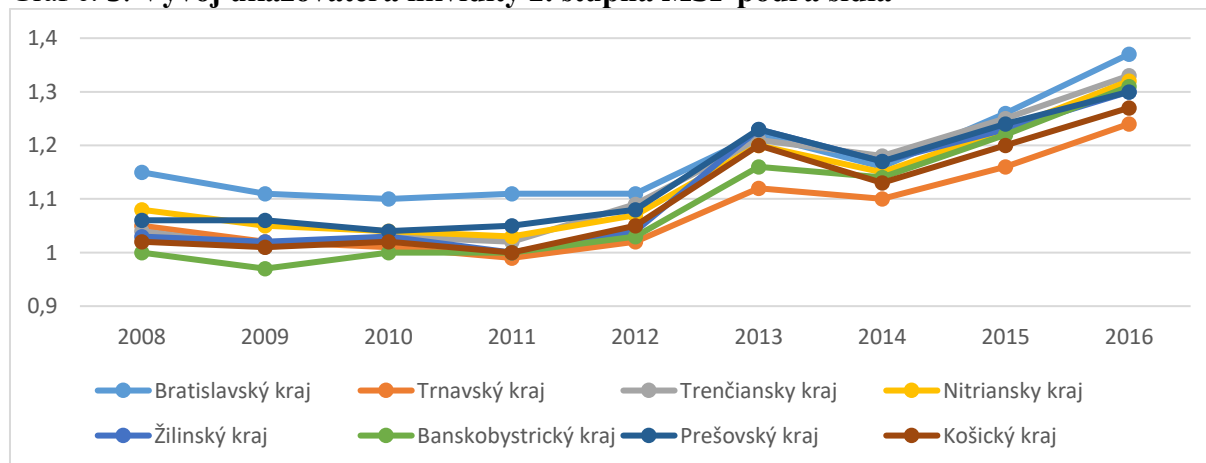
Tab. č. 6: Likvidita 2. stupňa MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	1,15	1,11	1,1	1,11	1,11	1,22	1,16	1,26	1,37	↑ 0,11
Trnavský kraj	1,05	1,02	1,01	0,99	1,02	1,12	1,1	1,16	1,24	↑ 0,08
Trenčiansky kraj	1,04	1,01	1,03	1,02	1,09	1,21	1,18	1,25	1,33	↑ 0,08
Nitriansky kraj	1,08	1,05	1,04	1,03	1,07	1,2	1,15	1,23	1,32	↑ 0,09
Žilinský kraj	1,03	1,02	1,03	1	1,04	1,23	1,17	1,23	1,3	↑ 0,07
Banskobystrický kraj	1	0,97	1	1	1,03	1,16	1,14	1,22	1,31	↑ 0,09
Prešovský kraj	1,06	1,06	1,04	1,05	1,08	1,23	1,17	1,24	1,3	↑ 0,06
Košický kraj	1,02	1,01	1,02	1	1,05	1,2	1,13	1,2	1,27	↑ 0,07

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska pretrvával rastúci trend ukazovateľa likvidity 2. stupňa vo všetkých krajoch. Najvyšší koeficient likvidity dlhodobo dosahujú MSP v Bratislavskom kraji. Do roku 2010 dosahovali najnižšiu hodnotu likvidity banskobystrické podniky, avšak od roku 2011 sa najnižšou hodnotou bežnej likvidity vyznačujú MSP pôsobiace v Trnavskom kraji. Vývoj ukazovateľa bežnej likvidity od roku 2008 do roku 2016 podľa jednotlivých krajov znázorňuje graf:

Graf č. 3: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.4 Likvidita 2. stupňa podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem dosiahli v roku 2016 najvyššie hodnoty ukazovateľa bežnej likvidity FO zapísané v Obchodnom registri (2,65) nasledované ostatnými právnymi formami (2,09). Hodnoty spomínaných skupín podnikateľských subjektov výrazne prekračujú odporúčaný rozsah výsledkov, čo svedčí o neracionálnom využívaní jednotlivých zložiek majetku, nakoľko majú uvedené subjekty k dispozícii prebytok finančných prostriedkov. Nakoľko je všeobecne známe, že krátkodobý kapitál dosahuje nižšie zhodnotenie (ak dosahuje) ako dlhodobý kapitál, podnik krátkodobo viaže priveľa majetku, ktorý môže byť dlhodobo investovaný. Spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti a družstvá dosiahli v roku 2016 optimálne hodnoty ukazovateľa bežnej likvidity. V porovnaní s rokom 2015 vzrástol ukazovateľ vo všetkých právnych formách s výnimkou akciových spoločností, kde zaznamenal pokles o 0,1 bodu.

Tab. č. 7: Likvidita 2. stupňa MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,22	1,30	↑ 0,08
Akciová spoločnosť	1,09	1,08	↓ 0,01
Družstvo	1,02	1,05	↑ 0,03
FO v OR	2,48	2,65	↑ 0,17
Ostatné	1,91	2,09	↑ 0,18

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2 Likvidita 3. stupňa

Likvidita 3. stupňa (celková) v porovnaní s likviditou 2. stupňa zohľadňuje aj menej likvidné položky majetku – zásoby. Pre dosiahnutie optimálnej likvidity by celková hodnota krátkodobých záväzkov nemala presiahnuť 40 – 50 % hodnoty obežného majetku. Optimálna hodnota ukazovateľa celkovej likvidity je v rozpätí od 2 – 2,5. Pri hodnotení dosiahnutých výsledkov je však potrebné zohľadniť aj odvetvové špecifiká, nakoľko existujú podniky, ktoré pracujú s malými zásobami príp. bez nich. Typickým príkladom sú podniky poskytujúce služby, ktorých hodnota celkovej likvidity je obdobná ako hodnota bežnej likvidity.

2.1 Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií

Schopnosť malých a stredných podnikov uhrádzať krátkodobé záväzky z krátkodobého majetku (obežných aktív) sa v roku 2016 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zlepšila. **Koeficient likvidity 3. stupňa sa v roku 2016 medziročne zvýšil o 0,09 bodu na 1,50**, čo je podobne ako v prípade bežnej likvidity najvyššia hodnota za celé analyzované obdobie. V porovnaní s odporúčaným rozpätím hodnôt je táto hodnota výrazne nižšia, avšak je potrebné podotknúť, že MSP sa v porovnaní s veľkými (často výrobnými) podnikmi vyznačujú výrazne nižším množstvom zásob spojeným s obmedzeným množstvom finančných prostriedkov. Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií dosiahli najvyšší rast koeficientu mikropodniky – o 0,10 bodu. V rámci MSP sa zlepšila celková likvidita aj v malých (o 0,02 bodu) a stredných podnikoch (o 0,01 bodu), avšak len nepatrne.

Tab. č. 8: Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií

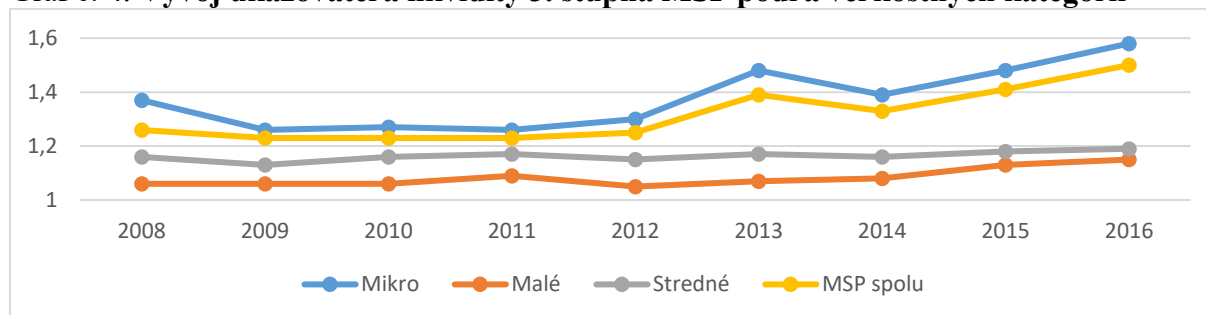
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	1,37	1,26	1,27	1,26	1,30	1,48	1,39	1,48	1,58	↑ 0,10
Malé	1,06	1,06	1,06	1,09	1,05	1,07	1,08	1,13	1,15	↑ 0,02
Stredné	1,16	1,13	1,16	1,17	1,15	1,17	1,16	1,18	1,19	↑ 0,01
MSP spolu	1,26	1,23	1,23	1,23	1,25	1,39	1,33	1,41	1,50	↑ 0,09
Veľké	1,07	1,1	1,13	1,11	1,13	1,13	1,14	1,15	1,16	↑ 0,01

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rovnako ako u ukazovateľa bežnej likvidity, aj v prípade ukazovateľa celkovej likvidity dosiahli v roku 2016 najvyššiu hodnotu mikropodniky s koeficientom 1,58. Podniky v kategórii malých a stredných podnikov disponovali menej likvidnou štruktúrou majetku ako mikropodniky. Medián ukazovateľa celkovej likvidity malých podnikov dosiahol koeficient 1,15 a stredných 1,19.

Dlhodobý najvyšší koeficient celkovej likvidity dosahujú mikropodniky, čo je spôsobené predovšetkým nižším množstvom zásob ako v prípade podnikov v kategórii malých a stredných podnikov. Najnižšiu hodnotu celkovej likvidity v priebehu sledovaného obdobia dosiahli malé podniky. V porovnaní s rokom 2008 došlo k zvýšeniu koeficientu ukazovateľa vo všetkých kategóriách MSP.

Graf č. 4: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.2 Likvidita 3. stupňa podľa odvetví

Rast ukazovateľa likvidity 3. stupňa bol v roku 2016 zaznamenaný vo všetkých analyzovaných odvetviach. Z hľadiska dynamiky rastu dosiahli najvýraznejšie medziročné zlepšenie podniky pôsobiace v odvetví obchodu (o 0,12 bodu) a služieb (o 0,08 bodu). Najvyšší koeficient celkovej likvidity dosiahli v roku 2016 pôdohospodárske podniky s koeficientom 2,00 a podniky poskytujúce služby s koeficientom 1,65. Podniky pôsobiace v priemysle, obchode a stavebníctve dosiahli výrazne nižšie hodnoty ukazovateľa celkovej likvidity, čo vyplýva z odlišnej štruktúry majetku ako v podnikoch pôsobiacich v odvetví pôdohospodárstva alebo služieb. Priemyselné, stavebné a obchodné podniky spravidla viažu väčšie množstvo zásob ako podniky poskytujúce služby príp. pôdohospodárske podniky. Z uvedených odvetví dosiahli odporúčanú výšku koeficientu len pôdohospodárske podniky.

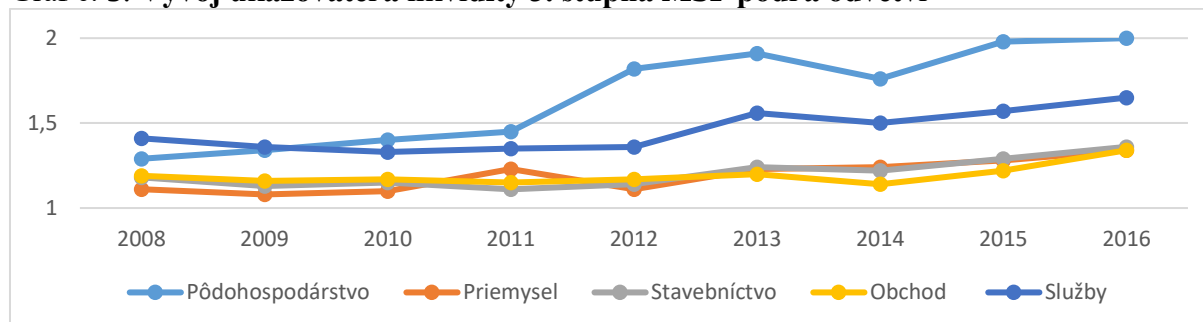
Tab. č. 9: Likvidita 3. stupňa MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	1,29	1,34	1,40	1,45	1,82	1,91	1,76	1,98	2,00	↑ 0,02
Priemysel	1,11	1,08	1,10	1,23	1,11	1,23	1,24	1,28	1,34	↑ 0,06
Stavebníctvo	1,18	1,13	1,15	1,11	1,14	1,24	1,22	1,29	1,36	↑ 0,07
Obchod	1,19	1,16	1,17	1,15	1,17	1,2	1,14	1,22	1,34	↑ 0,12
Služby	1,41	1,36	1,33	1,35	1,36	1,56	1,50	1,57	1,65	↑ 0,08

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dlhodobu najvyššiu hodnotu ukazovateľa celkovej likvidity od roku 2009 dosahujú pôdohospodárske podniky, ktorých hodnota ukazovateľa celkovej likvidity na rozdiel od ostatných odvetví vrástla aj v krízovom roku 2009. Okrem pôdohospodárskych podnikov dosahujú vyšší koeficient ukazovateľa celkovej likvidity aj podniky v odvetví služieb. V porovnaní s rokom 2008 došlo k zvýšeniu celkovej likvidity vo všetkých analyzovaných odvetviach.

Graf č. 5: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3 Likvidita 3. stupňa podľa sídla

Likvidita 3. stupňa MSP medziročne vzrástla vo všetkých slovenských krajoch. Najdynamickejší rast ukazovateľa dosiahli podniky z Trenčianskeho a Bratislavského kraja – o 0,12 resp. 0,11 bodu. Najnižší medziročný prírastok koeficientu celkovej likvidity zaznamenali MSP pôsobiace v Žilinskom kraji (o 0,4 bodu). Spomedzi všetkých slovenských krajov majú najlikvidnejšiu štruktúru majetku podniky pôsobiace v Trenčianskom kraji s koeficientom 1,57. Naopak najnižšiu hodnotu koeficientu dosiahli v roku 2016 trnavské MSP – na úrovni 1,44. V štruktúre podľa jednotlivých krajov dosahujú všetky MSP hodnotu nižšiu ako je hodnota odporúčaná.

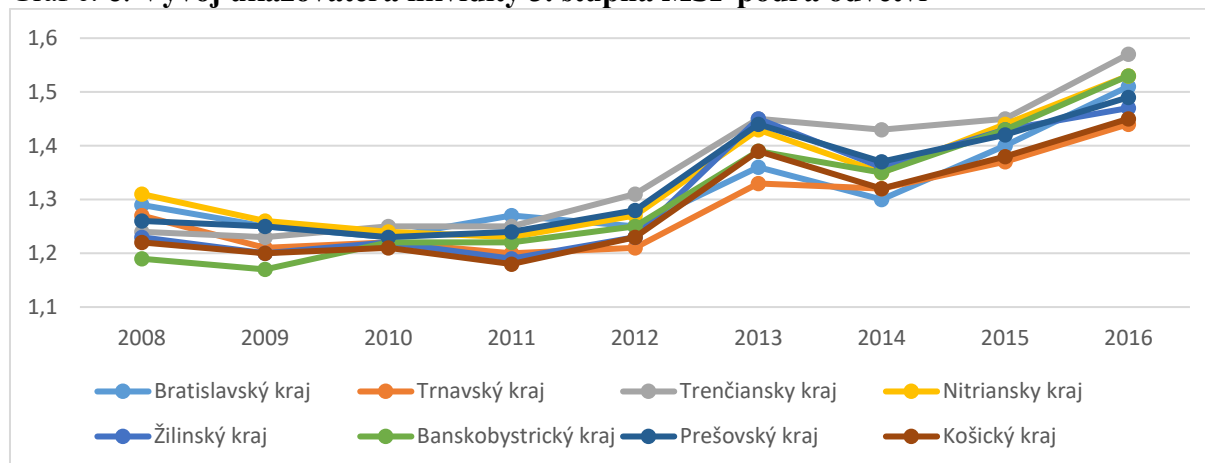
Tab. č. 10: Likvidita 3. stupňa MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	1,29	1,25	1,23	1,27	1,25	1,36	1,30	1,40	1,51	↑ 0,11
Trnavský kraj	1,27	1,21	1,22	1,20	1,21	1,33	1,32	1,37	1,44	↑ 0,07
Trenčiansky kraj	1,24	1,23	1,25	1,25	1,31	1,45	1,43	1,45	1,57	↑ 0,12
Nitriansky kraj	1,31	1,26	1,24	1,23	1,27	1,43	1,35	1,44	1,53	↑ 0,09
Žilinský kraj	1,23	1,20	1,22	1,19	1,23	1,45	1,36	1,43	1,47	↑ 0,04
Banskobystrický kraj	1,19	1,17	1,22	1,22	1,25	1,39	1,35	1,43	1,53	↑ 0,10
Prešovský kraj	1,26	1,25	1,23	1,24	1,28	1,44	1,37	1,42	1,49	↑ 0,07
Košický kraj	1,22	1,20	1,21	1,18	1,23	1,39	1,32	1,38	1,45	↑ 0,07

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska pretrvával (rovnako ako v prípade bežnej likvidity) rastúci trend ukazovateľa celkovej likvidity vo všetkých krajoch. V roku 2016 dosiahli všetky slovenské kraje vyššiu hodnotu celkovej likvidity ako v roku 2008. Medzi podniky s dlhodobou nadpriemernou hodnotou celkovej likvidity možno zaradiť MSP pôsobiace v Trenčianskom, Nitrianskom a Bratislavskom kraji. K výraznému zlepšeniu v štruktúre likvidity majetku došlo v MSP pôsobiacich v Banskobystrickom kraji. Nižšiu hodnotu celkovej likvidity dlhodobo dosahujú MSP pôsobiace v Trnavskom a Košickom kraji.

Graf č. 6: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4 Likvidita 3. stupňa podľa právnych foriem

Celková likvidita MSP medziročne vzrástla vo všetkých analyzovaných právnych formách s výnimkou akciových spoločností, ktoré zaznamenali rovnakú likviditu ako v roku 2015. Najdynamickejší medziročný rast dosiahli ostatné právne formy (o 0,18 bodu) a FO zapísané v Obchodnom registri (o 0,10 bodu). Spomedzi uvedených právnych foriem mali v roku 2016 najlikvidnejšiu štruktúru majetku FO zapísané v Obchodnom registri (koef. 2,85) a ostatné právne formy (koef. 2,36). FO zapísané v Obchodnom registri dokonca presiahli odporúčanú hodnotu celkovej likvidity, čo znamená, že disponujú výrazne vyšším množstvom likvidného majetku ako je potrebné. Vzhľadom na to, že krátkodobé zdroje podliehajú spravidla nižšiemu zhodnoteniu ako dlhodobé (menej likvidné), hodnota koeficientu naznačuje neefektívnosť v štruktúre likvidného majetku. V prípade FO zapísaných v Obchodnom registri je však tento jav typický, nakoľko nedisponujú veľkým množstvom krátkodobých záväzkov. Likvidita 3. stupňa v spoločnostiach s ručením obmedzeným a družstvách dosiahla v roku 2016 koeficient 1,48 resp. 1,52 bodu. Najnižšiu hodnotu celkovej likvidity zaznamenali akciové spoločnosti – na úrovni 1,25.

Tab. č. 11: Likvidita 3. stupňa MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,39	1,48	↑ 0,09
Akciová spoločnosť	1,25	1,25	=
Družstvo	1,45	1,52	↑ 0,07
FO v OR	2,75	2,85	↑ 0,10
Ostatné	2,18	2,36	↑ 0,18

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

3 Doba splatnosti pohľadávok

Ukazovateľ doby splatnosti pohľadávok patrí do skupiny ukazovateľov aktivity podniku a vyjadruje, koľko dní v priemere trvá, kým od vzniku nároku na platbu dôjde k inkasu. Po dosadení pohľadávok z obchodného styku (ďalej len „z OS“), ukazovateľ vypovedá o platobnej disciplíne odberateľov – sprostredkujúc informáciu o čase, ktorý uplynie od dátumu realizácie (fakturácie) po úhradu. V rámci porovnania doby splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z obchodného styku príliš veľký rozdiel medzi oboma splatnosťami vypovedá o nekonsolidovaných hospodárskych vzťahoch medzi podnikmi. Ak je tento jav priestorový, môže spôsobovať spomalenie peňažných tokov v ekonomike.

Ak je doba inkasa pohľadávok z OS kratšia ako doba splatnosti záväzkov z OS, podnik získava od svojich odberateľov finančné prostriedky skôr ako platí svojim dodávateľom. V tom prípade má analyzovaný podnik lepšiu vyjednávaciu pozíciu. Problém v cash-flow podniku môže nastať v prípade, ak je doba inkasa pohľadávok z OS dlhšia ako doba splatnosti záväzkov z OS.

Celkové pohľadávky

V roku 2016 došlo k zníženiu doby inkasa celkových pohľadávok malých a stredných podnikov o 0,7 dňa na 46,3 dní. Pod zníženie doby splatnosti pohľadávok sa podpísali mikropodniky, ktorým sa medziročne podarilo skrátiť dobu inkasa o 0,8 dňa. V prípade kategórie malých a stredných podnikov došlo k predĺženiu doby inkasa o 1,2 resp. 0,3 dňa. Najnižšiu dobu splatnosti celkových pohľadávok zaznamenali mikropodniky (44,1 dní), nasledované malými (59,9 dní) a strednými podnikmi (62,1 dní).

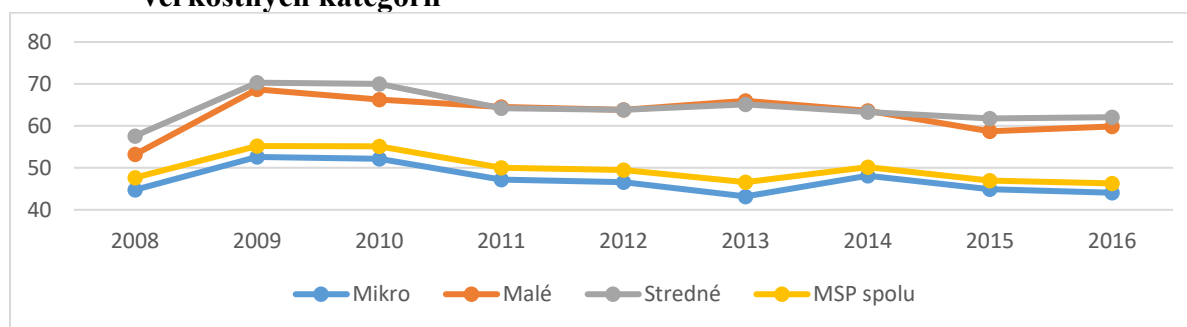
Tab. č. 12: Doba splatnosti celkových pohľadávok podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	44,8	52,6	52,2	47,2	46,6	43,2	48,1	44,9	44,1	↓ 0,8
Malé	53,2	68,7	66,3	64,5	63,8	66	63,6	58,7	59,9	↑ 1,2
Stredné	57,6	70,3	70	64,2	63,8	65,1	63,3	61,8	62,1	↑ 0,3
MSP spolu	47,7	55,2	55,1	50	49,5	46,6	50,2	47	46,3	↓ 0,7
Veľké	53,4	46,5	62	60,6	59,2	60,8	58,6	58	58,9	↑ 0,9

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska vývoja dosahujú všetky veľkostné kategórie MSP klesajúci trend ukazovateľa doby inkasa pohľadávok. V porovnaní s krízovým rokom 2009 došlo k výraznému zníženiu doby inkasa vo všetkých kategóriách MSP – predovšetkým u mikropodnikov, ktoré dosiahli v roku 2016 lepšie výsledky ako v predkrízovom roku 2008. V rámci jednotlivých kategórií MSP dosahujú dlhodobo najnižšiu hodnotu doby splatnosti celkových pohľadávok práve mikropodniky. Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových pohľadávok v členení podľa veľkostných kategórií znázorňuje graf:

Graf č. 7: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových pohľadávok MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

3.1 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií

Medián doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku MSP sa v roku 2016 znížil o 0,3 dňa na 24,5 dní. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP zaznamenali pokles len stredné podniky, u ktorých došlo k poklesu doby splatnosti o 1,4 dňa. Hodnota ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku ostala u mikropodnikov nezmenená a u malých podnikov sa dokonca medziročne zvýšila o 0,9 dňa. Najlepšiu platobnú disciplínu odberateľov si zachovali mikropodniky (21,7 dní). Napriek skráteniu doby inkasa pohľadávok z OS získavali najpomalšie finančné prostriedky od odberateľov stredné podniky – za 45,9 dní.

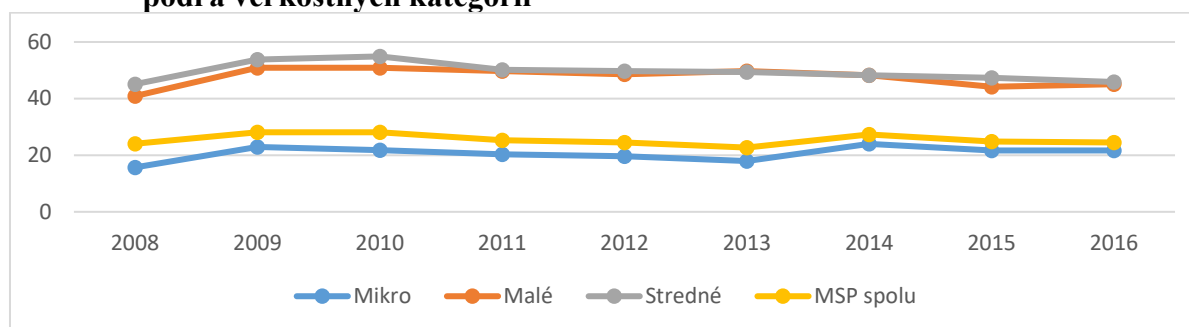
Tab. č. 13: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	15,7	22,9	21,8	20,3	19,6	17,9	24	21,7	21,7	=
Malé	40,9	50,9	50,9	49,7	48,6	49,7	48,2	44,2	45,1	↑ 0,9
Stredné	45,1	53,8	54,9	50,2	49,7	49,4	48,2	47,3	45,9	↓ 1,4
MSP spolu	24,1	28,1	28,1	25,3	24,5	22,7	27,3	24,8	24,5	↓ 0,3
Veľké	40	61,9	46,9	45,2	44,7	43,5	43,9	41,8	42,6	↑ 0,8

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Uplynulá hospodárska kríza zanechala stopy v platobnej schopnosti odberateľov vo všetkých kategóriách MSP. Napriek klesajúcemu trendu doby inkasa pohľadávok z OS, ani jedna veľkostná kategória MSP nedosiahla hodnoty z predkrízového obdobia. Počas celého analyzovaného obdobia dosahovali najlepšiu platobnú disciplínu odberateľov mikropodniky. Doba splatnosti pohľadávok z OS u malých a stredných podnikov je v porovnaní s mikropodnikmi dvojnásobne vyššia. Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS v členení podľa veľkostných kategórií za obdobie r. 2008 – 2016 znázorňuje graf:

Graf č. 8: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

3.2 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa odvetví

V roku 2016 získavali finančné prostriedky od odberateľov rýchlejšie podnikatelia pôsobiaci v priemysle, stavebníctve a obchode. Najvýraznejší pokles doby inkasa pohľadávok z obchodného styku bol zaznamenaný v stavebníctve – o 2,9 dňa. Naopak k najvýraznejšiemu rastu došlo v odvetví pôdohospodárstva, v ktorom sa predĺžil čas úhrady od odberateľov o 2 dni. Spomedzi analyzovaných odvetví dosahovali najnižšie hodnoty doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku poľnohospodárske (17,6 dní) a obchodné (19,4 dní) podniky.

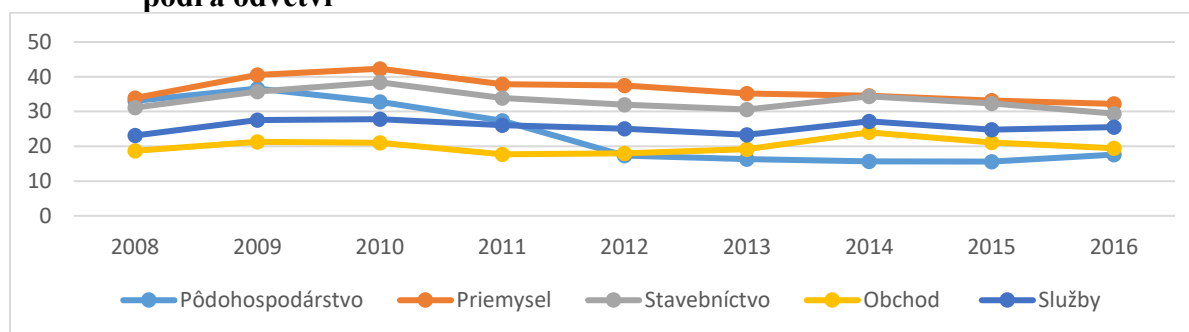
Tab. č. 14: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	33,1	36,6	32,8	27,4	17,3	16,3	15,7	15,6	17,6	↑ 2,0
Priemysel	33,9	40,5	42,3	37,9	37,5	35,2	34,5	33,2	32,2	↓ 1,0
Stavebníctvo	31,1	35,7	38,4	33,9	32	30,6	34,4	32,3	29,4	↓ 2,9
Obchod	18,7	21,3	21	17,7	18	19,2	24	21,1	19,4	↓ 1,7
Služby	23,1	27,5	27,8	26,1	25,1	23,3	27,2	24,8	25,5	↑ 0,7

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 došlo v roku 2016 k zlepšeniu platobnej schopnosti odberateľov v troch odvetviach – pôdohospodárstve, priemysle a stavebníctve. Predovšetkým v odvetví pôdohospodárstva došlo k výraznému zníženiu doby inkasa pohľadávok od odberateľov z 15,5 dní na 17,6 dní. Naopak k miernemu zhoršeniu došlo v odvetví obchodu a služieb, ktorých doba inkasa od odberateľov sa predĺžila o 0,7 resp. 2,4 dňa. Medzi podniky vyznačujúce sa dlhodobo nízkou dobou inkasa pohľadávok v porovnaní možno zaradiť obchodné podniky. Od roku 2012 sa výrazne zlepšila platobná schopnosť odberateľov pôdohospodárskych podnikov, ktoré v súčasnosti dosahujú najlepšie výsledky. Dlhodobu najhoršiu platobnú disciplínu odberateľov dosahujú priemyselné a stavebné podniky. Vývoj ukazovateľa v členení podľa odvetví znázorňuje graf:

Graf č. 9: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

3.3 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa sídla

V členení podľa jednotlivých krajov došlo v drvivej väčšine slovenských krajov k skráteniu doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku, čo možno hodnotiť pozitívne. K najvýraznejšiemu medziročnému zlepšeniu došlo v Trnavskom kraji, kde sa doba inkasa pohľadávok od odberateľov skrátila o 1,4 dňa. V Bratislavskom kraji k medziročnej zmene hodnoty ukazovateľa nedošlo a tak si stále drží prvenstvo v platobnej schopnosti odberateľov na úrovni 22 dní. Jediným krajom, v ktorom došlo k zhoršeniu platobnej disciplíny odberateľov je Banskobystrický kraj, ktorý zaznamenal predĺženie doby splatnosti pohľadávok z obchodného styku o 0,3 dňa.

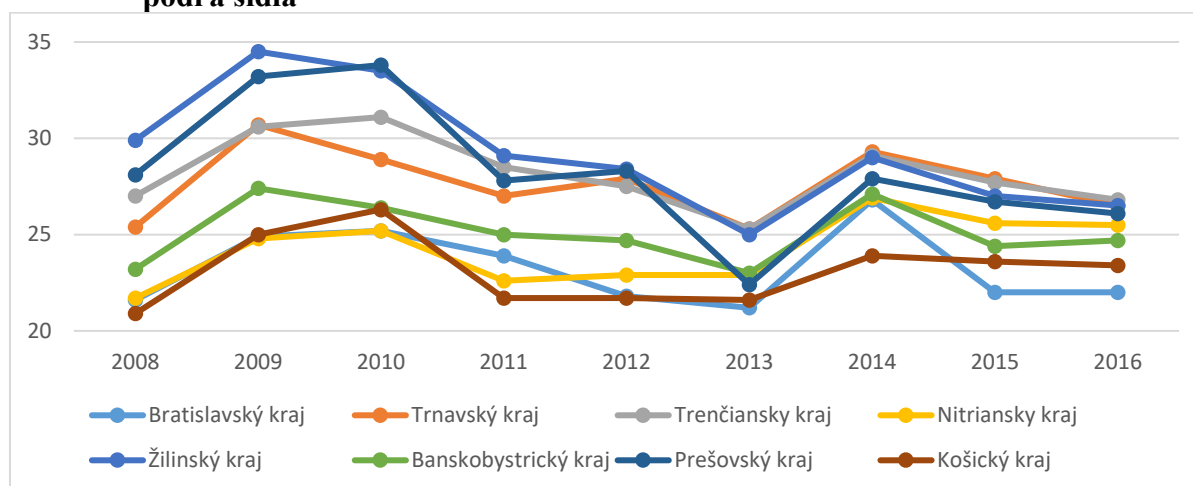
Tab. č. 15: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	21,6	24,9	25,2	23,9	21,8	21,2	26,8	22,0	22,0	=
Trnavský kraj	25,4	30,7	28,9	27	27,9	25,3	29,3	27,9	26,5	↓ 1,4
Trenčiansky kraj	27	30,6	31,1	28,5	27,5	25,3	29,1	27,7	26,8	↓ 0,9
Nitriansky kraj	21,7	24,8	25,2	22,6	22,9	22,9	26,9	25,6	25,5	↓ 0,1
Žilinský kraj	29,9	34,5	33,5	29,1	28,4	25	29	27	26,5	↓ 0,5
Banskobystrický kraj	23,2	27,4	26,4	25	24,7	23	27,1	24,4	24,7	↑ 0,3
Prešovský kraj	28,1	33,2	33,8	27,8	28,3	22,4	27,9	26,7	26,1	↓ 0,6
Košický kraj	20,9	25	26,3	21,7	21,7	21,6	23,9	23,6	23,4	↓ 0,2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku mala v priebehu analyzovaného obdobia nepravidelný priebeh. Výsledky ukazovateľa nepriaznivo ovplyvnila kríza, ktorá mala priamy dopad na platobnú disciplínu odberateľov. V porovnaní s rokom 2008 došlo k skráteniu doby inkasa pohľadávok z obchodného styku len v troch krajoch – Trnavskom (o 1,1 dňa), Žilinskom (o 3,4 dňa) a Prešovskom (o 2 dni). Zvyšné kraje nedosiahli výsledky pred krízou. Medzi kraje s dlhodobou nadpriemernou platobnou disciplínou odberateľov možno zaradiť Bratislavský a Košický kraj. Napriek minimálnym rozdielom sa dlhšou dobou splatnosti pohľadávok z obchodného styku vyznačujú Trenčiansky, Žilinský a Prešovský kraj.

Graf č. 10: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

3.4 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa právnych foriem

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem došlo v roku 2016 k skráteniu doby inkasa pohľadávok z obchodného styku v spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 0,3 dňa) a akciových spoločnostiach (o 1 deň). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zhoršila platobná disciplína odberateľov v družstvách a FO zapísaných v Obchodnom registri (o 1 deň). V ostatných právnych formách sa hodnota ukazovateľa v roku 2016 nemenila. Spomedzi vymedzených právnych foriem dosiahli najnižšiu dobu splatnosti pohľadávok z obchodného styku ostatné právne formy (5,9 dňa) a spoločnosti s ručením obmedzeným (24,4 dňa).

Tab. č. 16: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	24,7	24,4	↓ 0,3
Akciová spoločnosť	47,0	46,0	↓ 1,0
Družstvo	35,1	36,1	↑ 1,0
FO v OR	39,5	40,5	↑ 1,0
Ostatné	5,9	5,9	=

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

4 Doba splatnosti záväzkov

Ukazovateľ doby splatnosti záväzkov patrí taktiež do skupiny ukazovateľov aktivity a kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. Po dosadení krátkodobých záväzkov z obchodného styku ukazovateľ vypovedá o dobe vysporiadania krátkodobých záväzkov voči obchodným partnerom. Umožňuje tak zhodnotiť platobnú disciplínu podniku. V rámci obchodných vzťahov je pre podnik výhodnejšie, keď má kratšiu dobu splatnosti pohľadávok ako záväzkov, keďže v takom prípade získava prostriedky skôr ako ich hradí. Neskorá úhrada od odberateľov má nepriaznivý dopad na peňažné toky podniku a môže priviesť podnik do druhej platobnej neschopnosti – t.j. podnik nebude schopný včas uhradiť svoje záväzky a doba splatnosti záväzkov sa bude predlžovať.

Celkové záväzky

Doba splatnosti celkových záväzkov malých a stredných podnikov sa v medziročnom porovnaní skrátila o 7,2 dní. Pod tento pozitívny jav sa podpísali hlavne mikropodniky, ktoré uhradili svoje záväzky o 9,7 dní skôr ako v minulom roku. Rovnako ako v prípade mikropodnikov, aj malé podniky zaznamenali skrátenie doby splatnosti záväzkov – o 1,3 dňa. K miernemu zhoršeniu došlo v kategórii stredných podnikov, ktoré uhradili záväzky o 0,5 dňa dlhšie ako v roku 2015. Vzhľadom na kapitálovú silu jednotlivých kategórií malých a stredných podnikov je prirodzené, že najkratšiu dobu splatnosti záväzkov dosiahli stredné podniky (81,5 dňa), nasledované malými podnikmi (95 dní). Mikropodniky, vzhľadom na nižší objem disponibilných finančných prostriedkov, dosahujú najdlhšiu dobu splatnosti celkových záväzkov – 143,1 dní.

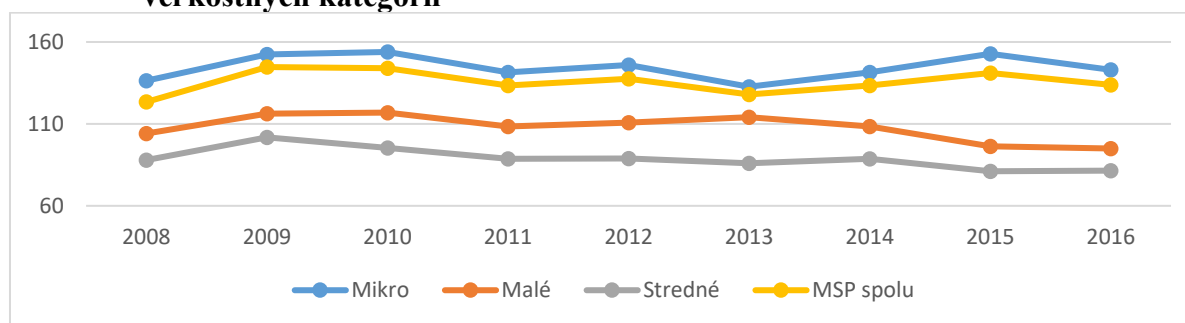
Tab. č. 17: Doba splatnosti celkových záväzkov podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	136,4	152,4	153,9	141,5	145,9	132,7	141,5	152,8	143,1	↓ 9,7
Malé	104,2	116,3	116,9	108,4	110,8	114,2	108,4	96,3	95,0	↓ 1,3
Stredné	87,9	101,8	95,3	88,8	89	86	88,8	81,1	81,5	↑ 0,5
MSP spolu	123,4	144,7	143,9	133,5	137,5	128	133,5	141,1	133,9	↓ 7,2
Veľké	78,5	79,7	77,5	74,2	67,5	68,2	74,2	68,7	68,5	↓ 0,2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 došlo k zníženiu doby splatnosti celkových záväzkov v kategórii stredných (o 6,4 dní) a malých (o 9,2 dní) podnikov. Mikropodniky, ktoré boli najviac zasiahnuté krízou ani v roku 2016 nedosiahli úroveň pred krízy. Spomedzi veľkostných kategórií MSP majú dlhodobo najnižšiu dobu splatnosti celkových záväzkov stredné podniky. Vývoj doby splatnosti celkových záväzkov podľa veľkostných kategórií je znázornený v grafe:

Graf č. 11: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových záväzkov MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

4.1 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP sa v roku 2016 znížila o 0,6 dňa na 13 dní. Medián doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku zaznamenal pokles vo všetkých veľkostných kategóriách – spomedzi MSP najviac u stredných podnikov (o 0,8 dňa). V rámci jednotlivých veľkostných kategórií najrýchlejšie uhrádzali svoje záväzky z obchodného styku mikropodniky (za 10,4 dní).

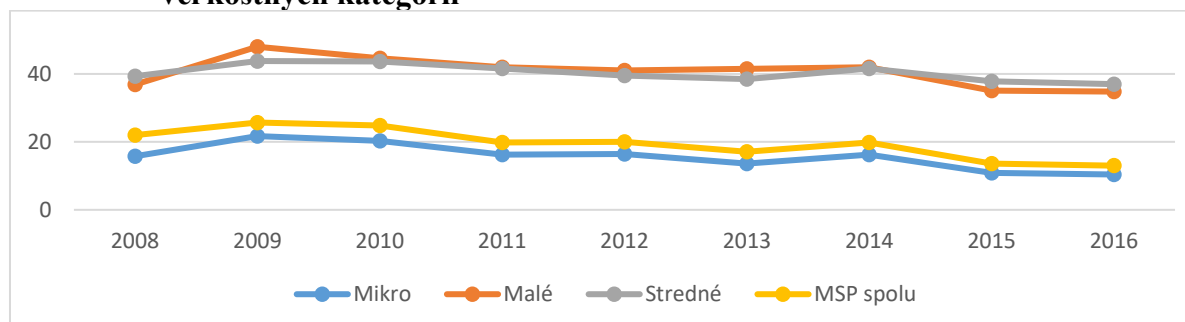
Tab. č. 18: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	15,8	21,7	20,3	16,2	16,4	13,6	16,2	10,9	10,4	↓ 0,5
Malé	36,9	48	44,6	42	41	41,5	42,0	35,1	34,8	↓ 0,3
Stredné	39,3	43,8	43,7	41,6	39,5	38,5	41,6	37,8	37,0	↓ 0,8
MSP spolu	22	25,7	24,8	19,8	20	17,1	19,8	13,6	13,0	↓ 0,6
Veľké	37,9	39,9	42,5	38,7	36,5	37,1	38,7	39,6	38,7	↓ 0,9

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku má vo všetkých veľkostných kategóriách MSP klesajúci trend. V roku 2016 dosiahli všetky veľkostné kategórie MSP nižšiu hodnotu doby splatnosti záväzkov z obchodného styku ako v predkrízovom roku 2008. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií majú najlepšiu platobnú disciplínu mikropodniky, ktoré dlhodobo dosahujú najnižšiu hodnotu doby splatnosti záväzkov z obchodného styku.

Graf č. 12: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

4.2 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa odvetví

V členení MSP podľa odvetví došlo k medziročnému zníženiu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku vo všetkých odvetviach s výnimkou pôdohospodárstva. V roku 2016 sa výrazne zlepšila platobná disciplína stavebných a obchodných podnikov, ktorých doba úhrady záväzkov sa skrátila o 2,7 resp. 2,2 dňa. Malé a stredné podniky pôsobiace v pôdohospodárstve si však mierne pohoršili. V porovnaní s rokom 2015 im úhrada záväzkov z obchodného styku trvala v roku 2016 dlhšie o 1 deň. Spomedzi analyzovaných odvetví si najrýchlejšie plnili platobnú povinnosť podniky pôsobiace v odvetví služieb (9,3 dňa).

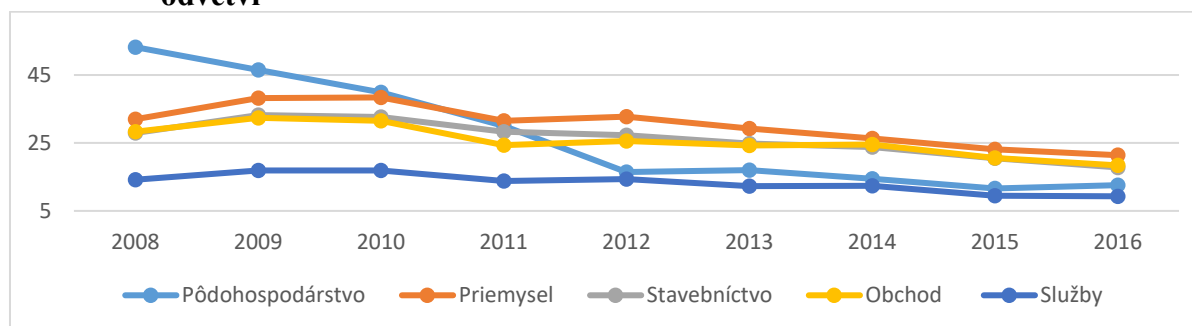
Tab. č. 19: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	53,2	46,5	39,9	30	16,4	17	14,5	11,6	12,6	↑ 1,0
Priemysel	32	38,2	38,4	31,5	32,7	29,3	26,3	23,1	21,4	↓ 1,7
Stavebníctvo	27,9	33,2	32,6	28,3	27,3	24,8	23,8	20,5	17,8	↓ 2,7
Obchod	28,3	32,4	31,5	24,4	25,6	24,3	24,6	20,6	18,4	↓ 2,2
Služby	14,2	16,9	16,9	13,8	14,4	12,3	12,3	9,5	9,3	↓ 0,2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska došlo k zníženiu doby splatnosti záväzkov z obchodného styku vo všetkých odvetviach. Výrazným zlepšením sa môžu pochváliť MSP pôsobiace v pôdohospodárstve, ktorých doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku sa v porovnaní s rokom 2008 skrátila o 40,6 dňa. Odvetvím s dlhodobou najlepšími platobnou disciplínou sú služby.

Graf č. 13: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

4.3 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa sídla

Pokles mediánovej hodnoty doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP je zreteľný aj v rámci jednotlivých regiónov SR. Najvýraznejšie sa doba splatnosti záväzkov z obchodného styku skrátila v podnikoch pôsobiacich v Bratislavskom (o 1 deň), Trnavskom a Banskobystrickom kraji (o 0,9 dňa). V Žilinskom kraji k skráteniu ani predĺženiu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku nedošlo a tak ostala na nezmenenej úrovni – 14 dní. Najlepšiu platobnú disciplínu v rámci krajov dosiahli v roku 2016

malé a stredné podniky pôsobiace v Nitrianskom kraji (11,9 dní). Napriek minimálnym rozdielom medzi výsledkami jednotlivých krajov, najdlhšie trvala úhrada záväzkov podnikom pôsobiacim v Žilinskom kraji (14 dní).

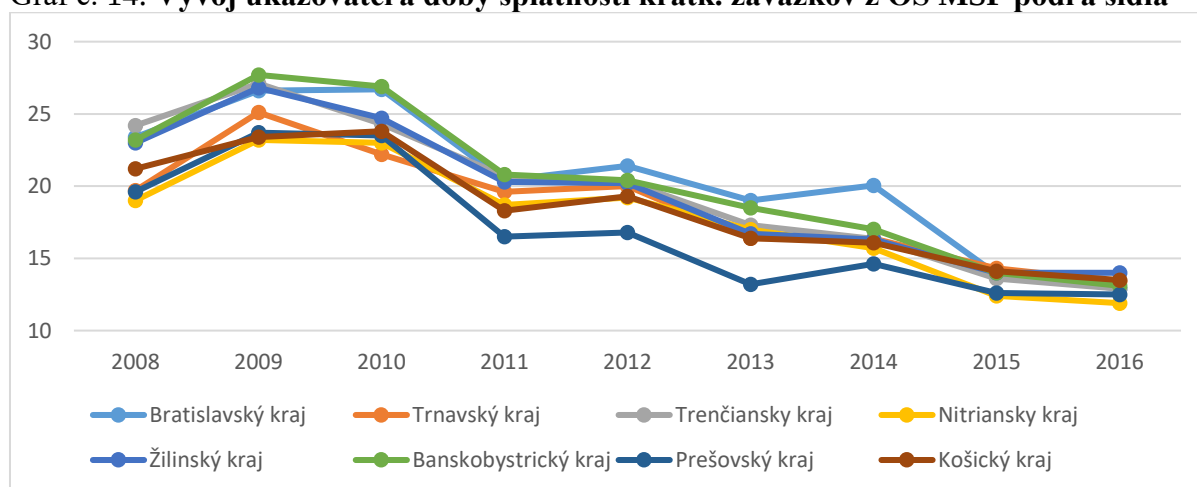
Tab. č. 20: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	23,4	26,6	26,7	20,4	21,4	19	20,0	13,9	12,9	↓ 1,0
Trnavský kraj	19,7	25,1	22,2	19,6	20	16,4	16,4	14,3	13,4	↓ 0,9
Trenčiansky kraj	24,2	27,1	24,3	20,7	20,3	17,3	16,3	13,6	12,9	↓ 0,7
Nitriansky kraj	19	23,2	23	18,7	19,2	17	15,7	12,4	11,9	↓ 0,5
Žilinský kraj	23	26,8	24,7	20,3	20,2	16,7	16,3	14,0	14,0	=
Banskobystrický kraj	23,2	27,7	26,9	20,8	20,4	18,5	17,0	14,0	13,1	↓ 0,9
Prešovský kraj	19,6	23,7	23,5	16,5	16,8	13,2	14,6	12,6	12,5	↓ 0,1
Košický kraj	21,2	23,4	23,8	18,3	19,3	16,4	16,1	14,1	13,5	↓ 0,6

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ doby splatnosti záväzkov z obchodného styku má klesajúci trend, čo možno hodnotiť pozitívne. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 a krízovým rokom 2009 došlo k zlepšeniu platobnej disciplíny malých a stredných podnikov pôsobiacich vo všetkých krajoch SR. Medzi kraje s dlhodobo nadpriemerne pozitívnymi výsledkami ukazovateľa doby splatnosti záväzkov z OS patria Prešovský a Nitriansky kraj.

Graf č. 14: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. záväzkov z OS MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

4.4 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem došlo k skráteniu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku v spoločnostiach s ručením obmedzeným, akciových spoločnostiach a ostatných právnych formách. Spomedzi uvedených bolo najvýraznejšie skrátenie doby úhrady záväzkov z OS zaznamenané v rámci akciových spoločností (o 1,7 dňa). Naopak k zhoršeniu (predĺženiu doby splatnosti) došlo v družstvách (o 4,5 dní) a FO zapísaných v Obchodnom registri (o 1,1 dňa). V absolútnej hodnote dosiahli najkratšiu dobu splatnosti záväzkov z obchodného styku ostatné právne formy (3,5 dní), FO zapísané

v Obchodnom registri (7,5 dní) a spoločnosti s ručením obmedzeným (12,7 dní). Najdlhšie trvala úhrada záväzkov z obchodného styku akciovým spoločnostiam (57,6 dní).

Tab. č. 21: **Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS**
MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	13,5	12,7	↓ 0,8
Akciová spoločnosť	59,3	57,6	↓ 1,7
Družstvo	39,5	44,0	↑ 4,5
FO v OR	6,4	7,5	↑ 1,1
Ostatné	3,7	3,5	↓ 0,2

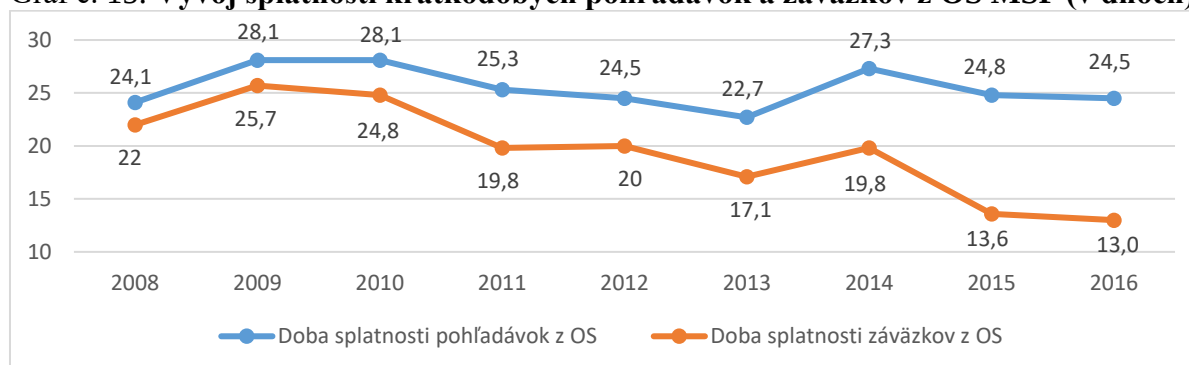
Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

4.5 Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS

Porovnaním doby splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z obchodného styku možno získať informáciu o pozícii MSP voči svojim dodávateľom a odberateľom. Z podnikového hľadiska možno považovať za optimálny stav taký, keď doba splatnosti záväzkov z OS mierne prevyšuje dobu splatnosti pohľadávok z OS. V tom prípade získava podnik finančné prostriedky od svojich odberateľov skôr ako uhradza finančné prostriedky svojim dodávateľom. Uvedená situácia umožňuje podniku dočasne využívať väčšie množstvo finančných prostriedkov, čím nevzniká riziko platobnej neschopnosti. Je však potrebné poznamenať, že doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku by nemala výrazne prevyšovať dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok.

Doba inkasa pohľadávok aj záväzkov z OS medziročne poklesla. Rozdiel medzi dobou splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS sa zvýšil z 11,2 dní v roku 2015 na 11,5 dní v roku 2016. Doba splatnosti pohľadávok z obchodného styku však výrazne prevyšuje dobu inkasa pohľadávok z OS, čo na jednej strane vypovedá o dobrej platobnej disciplíne MSP, avšak dlhodobu môže uvedený stav spôsobovať problémy nedostatku pohotových peňažných prostriedkov.

Graf č. 15: **Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch)**

Zdroj: vlastné spracovanie

5 Obrat aktív

Ukazovateľ obrat aktív vyjadruje pomer tržieb k celkovým aktívam podniku. Vypovedá o účinnosti využitia majetku v transformačnom procese. Výsledná hodnota odpovedá na otázku, koľkokrát sa celkové aktíva vrátia vo forme tržieb za jeden rok.

5.1 Obrat aktív podľa veľkostných kategórií

Medián obratu aktív celej skupiny malých a stredných podnikov dosiahol v roku 2016 úroveň 0,95, čo v porovnaní s rokom 2015 predstavuje mierne zníženie účinnosti využitia majetku - o 0,02 bodu.

Najvyššiu mieru využitia majetku dosiahli v roku 2016 malé podniky, ktorých aktíva sa vrátili vo forme tržieb 1,72-krát za jeden rok. Podobnú účinnosť využitia majetku dosiahli aj stredné podniky, ktoré dosiahli obrat aktív na úrovni 1,71. Najnižšia účinnosť využitia majetku pretrvávala u mikropodnikov, ktorých obrat aktív dosiahol koeficient 0,88. V medziročnom porovnaní došlo k zníženiu koeficientu obratu aktív u všetkých veľkostných kategórií malých a stredných podnikov – najviac však u stredných podnikov (o 0,07).

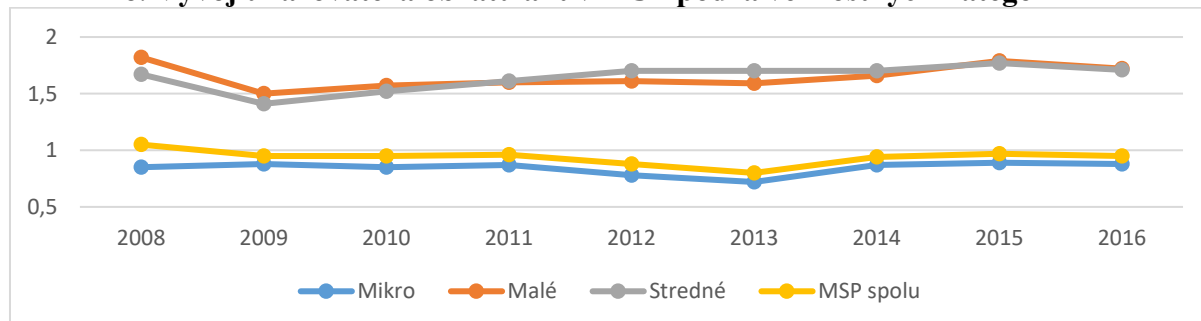
Tab. č. 22: Obrat aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	0,85	0,88	0,85	0,87	0,78	0,72	0,87	0,89	0,88	↓ 0,01
Malé	1,82	1,5	1,57	1,6	1,61	1,59	1,66	1,79	1,72	↓ 0,07
Stredné	1,67	1,41	1,52	1,61	1,7	1,7	1,7	1,77	1,71	↓ 0,06
MSP spolu	1,05	0,95	0,95	0,96	0,88	0,8	0,94	0,97	0,95	↓ 0,02
Veľké	1,8	1,63	1,78	1,82	1,98	1,92	2,04	1,98	2,00	↑ 0,02

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého vývoja možno badať v porovnaní s krízovým rokom 2009 mierne zlepšenie výsledkov obratu aktív v skupine malých a stredných podnikov, ktoré sa pomaly približujú k hodnotám dosiahnutým pred krízou (v roku 2008). Mikropodniky si udržiavajú relatívne stabilný trend.

Graf č. 16: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

5.2 Obrat aktív podľa odvetví

V rámci odvetvovej štruktúry medziročne klesol obrat aktív malých a stredných podnikov vo všetkých odvetviach. Najväčší pokles bol zaznamenaný v odvetví obchodu – o 0,04 bodu. Najpriaznivejšie výsledky obratu aktív v roku 2016 dosiahlo odvetvie stavebníctva (1,14) a priemyslu (1,13). Spomedzi posudzovaných odvetví dosiahlo najnižší obrat aktív pôdohospodárstvo - na úrovni 0,54 bodu.

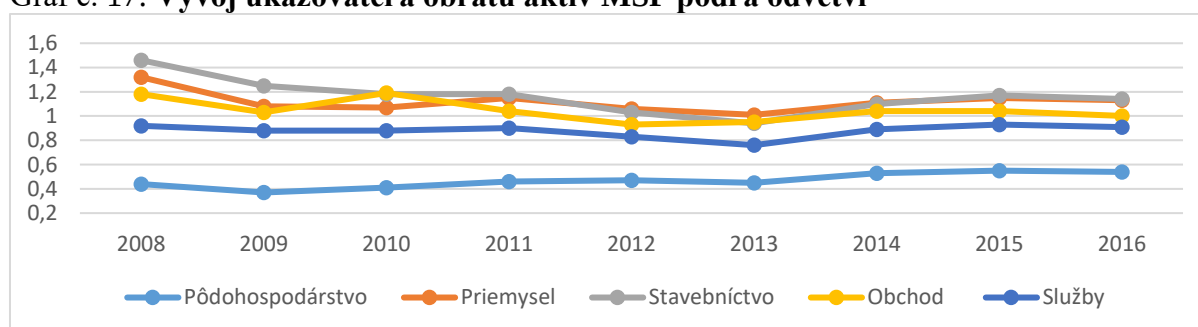
Tab. č. 23: Obrat aktív MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	0,44	0,37	0,41	0,46	0,47	0,45	0,53	0,55	0,54	↓ 0,01
Priemysel	1,32	1,08	1,07	1,15	1,06	1,01	1,11	1,15	1,13	↓ 0,02
Stavebníctvo	1,46	1,25	1,18	1,18	1,03	0,94	1,1	1,17	1,14	↓ 0,03
Obchod	1,18	1,03	1,19	1,04	0,93	0,95	1,04	1,04	1,00	↓ 0,04
Služby	0,92	0,88	0,88	0,9	0,83	0,76	0,89	0,93	0,91	↓ 0,02

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska vývoja došlo v roku 2016 v porovnaní s rokom 2008 k zvýšeniu hodnoty ukazovateľa obratu aktív len v pôdohospodárstve – o 0,10 bodu. Ostatné odvetvia ani v roku 2016 nedosiahli hodnoty z predkrízového obdobia. Vývoj mediánu ukazovateľa obratu aktív podľa jednotlivých odvetví za posledných 9 rokov znázorňuje graf:

Graf č. 17: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

5.3 Obrat aktív podľa sídla

V medziročnom porovnaní došlo k zníženiu hodnoty mediánu obratu aktív MSP vo všetkých krajoch SR. K najvýraznejšiemu poklesu došlo v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji (o 0,05 resp. 0,04 bodu). Napriek poklesu, využívali najúčinnejšie majetok naďalej malé a stredné podniky v Trenčianskom kraji (1,11), nasledované podnikmi pôsobiace v Žilinskom (1,07) a Prešovskom kraji (1,05). Podľa ukazovateľa obratu aktív, najmenej účinne využívali majetok malé a stredné podniky pôsobiace v Bratislavskom kraji – na úrovni 0,81. Mediány ukazovateľa obratu aktív v rokoch 2008 – 2016 sú uvedené v tabuľke:

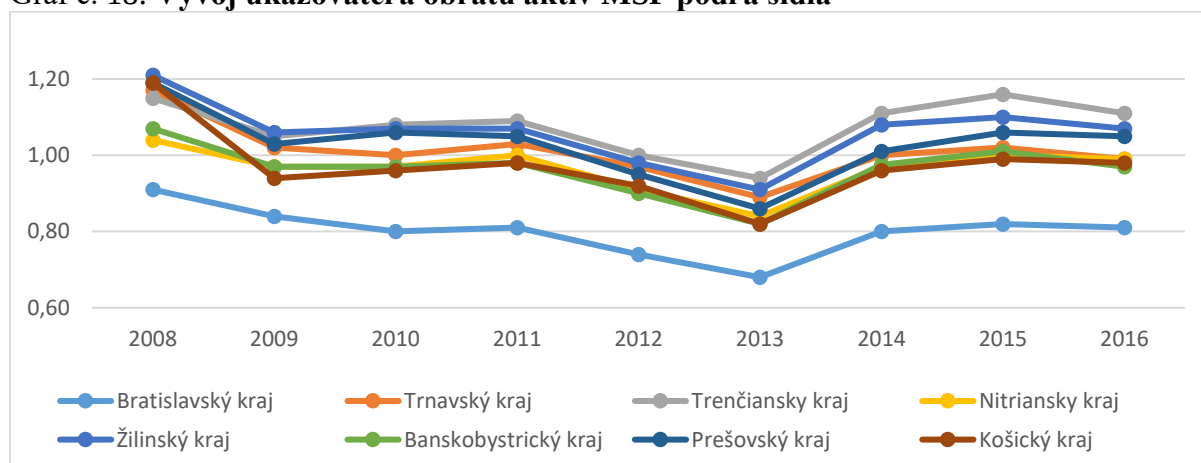
Tab. č. 24: Obrat aktív MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	0,91	0,84	0,80	0,81	0,74	0,68	0,80	0,82	0,81	↓ 0,01
Trnavský kraj	1,17	1,02	1,00	1,03	0,97	0,89	1,00	1,02	0,99	↓ 0,03
Trenčiansky kraj	1,15	1,05	1,08	1,09	1,00	0,94	1,11	1,16	1,11	↓ 0,05
Nitriansky kraj	1,04	0,97	0,97	1,00	0,91	0,84	0,97	1,00	0,99	↓ 0,01
Žilinský kraj	1,21	1,06	1,07	1,07	0,98	0,91	1,08	1,10	1,07	↓ 0,03
Banskobystrický kraj	1,07	0,97	0,97	0,98	0,90	0,82	0,98	1,01	0,97	↓ 0,04
Prešovský kraj	1,19	1,03	1,06	1,05	0,95	0,86	1,01	1,06	1,05	↓ 0,01
Košický kraj	1,19	0,94	0,96	0,98	0,92	0,82	0,96	0,99	0,98	↓ 0,01

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V členení podľa sídla nedošlo v porovnaní s rokom 2008 k zlepšeniu v žiadnom slovenskom kraji. Dlhodobo výrazne nižšie hodnoty ukazovateľa obratu aktív v porovnaní s ostatnými kraji dosahujú MSP v Bratislavskom kraji. Vývoj mediánu ukazovateľa obratu aktív podľa jednotlivých krajov za posledných 9 rokov znázorňuje graf:

Graf č. 18: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

5.4 Obrat aktív podľa právnych foriem

V medzioročnom porovnaní došlo v rámci jednotlivých právnych foriem k stagnácii príp. zníženiu hodnoty mediánu obratu aktív MSP. Najvýraznejší pokles zaznamenali FO zapísané v Obchodnom registri (o 0,08 bodu). Napriek uvedenému poklesu, naďalej možno konštatovať, že táto skupina podnikateľov najlepšie využíva svoj majetok (na úrovni 1,55 bodu). Spoločnosti s ručením obmedzeným spolu s ostatnými právnymi formami dosiahli v roku 2016 medián obratu aktív na úrovni 0,97 resp. 0,90 bodu. Výrazne nižšie hodnoty dosiahli družstvá a akciové spoločnosti (0,33 resp. 0,15 bodu), ktorých hodnoty sa medzioročne nemenili.

Tab. č. 25: **Doba obratu aktív MSP podľa právnych foriem**

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,00	0,97	↓ 0,03
Akciová spoločnosť	0,15	0,15	=
Družstvo	0,33	0,33	=
FO v OR	1,63	1,55	↓ 0,08
Ostatné	0,95	0,90	↓ 0,05

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6 Celková zadlženosť aktív

Ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív vypovedá o štruktúre finančných zdrojov. Vyjadruje podiel záväzkov (vrátane časového rozlíšenia) na vlastnom imaní a záväzkoch spolu (resp. na aktívach). Ukazovateľ môže nadobúdať hodnoty od 0 % po 100 %. V prípade, že ukazovateľ dosiahne hodnotu 0 %, znamená to, že podnik pracuje len s využitím vlastného kapitálu. Naopak, ak ukazovateľ dosiahne hodnotu 100 %, podnik využíva len cudzí kapitál. Odporúčané hodnoty ukazovateľa sú veľmi individuálne – v závislosti od predmetu podnikania a odvetvia, v ktorom podnik pôsobí. Väčšinou sa pohybujú v rozmedzí od 30 do 70 %.

6.1 Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií

Medián celkovej zadlženosti aktív MSP v roku 2016 medziročne klesol o 2,19 p. b. na 57,54 % a dosiahol historické minimum. Vo všetkých veľkostných kategóriách MSP došlo k medziročnému poklesu ukazovateľa – najviac u mikropodnikov, ktoré zaznamenali pokles celkovej zadlženosti aktív o 2,12 p. b. na 55,56 % a spomedzi MSP boli najmenej zadlženými podnikateľskými subjektmi. Najviac zadlženými subjektmi v roku 2016 boli malé podniky, ktoré využívali až 70,85 % cudzích zdrojov.

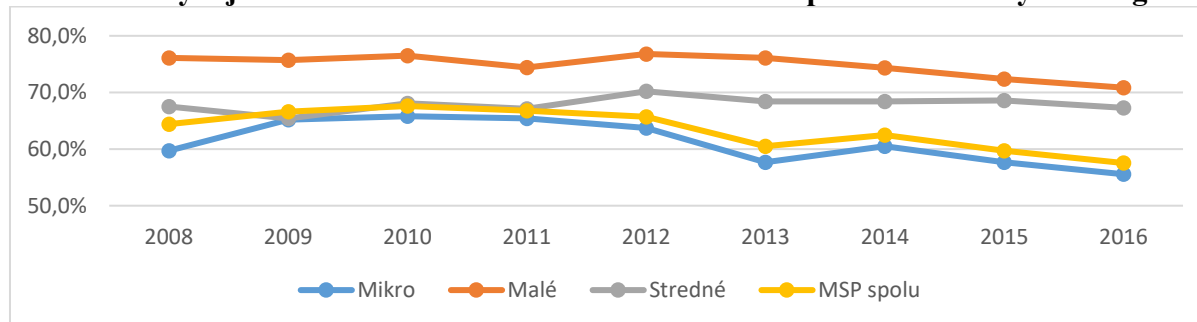
Tab. č. 26: Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	59,70%	65,20%	65,80%	65,40%	63,70%	57,70%	60,48%	57,68%	55,56%	↓ 2,12
Malé	76,10%	75,70%	76,50%	74,40%	76,80%	76,10%	74,37%	72,36%	70,85%	↓ 1,51
Stredné	67,50%	65,40%	68,10%	67,10%	70,20%	68,40%	68,41%	68,60%	67,29%	↓ 1,31
MSP spolu	64,40%	66,60%	67,60%	66,80%	65,70%	60,50%	62,49%	59,73%	57,54%	↓ 2,19
Veľké	66,20%	64,90%	65,40%	66,60%	66,20%	65,70%	64,40%	65,38%	65,77%	↑ 0,39

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 sa MSP v roku 2016 zadlžovali menej. Najväčší pokles zaznamenali malé podniky, ktorých celková zadlženosť klesla o 5,25 p. b. Dlhodobu najnižšiu podielom cudzích zdrojov sa vyznačujú mikropodniky. Naopak, dlhodobu najviac zadlženou skupinou v rámci MSP sú malé podniky. Zadlženosť stredných podnikov si udržiava stabilný trend – pod hranicou 70 %.

Graf č. 19: Vývoj ukazovateľa celk. zadlženosti aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6.2 Celková zadlženosť aktív podľa odvetví

V medzioročnom porovnaní došlo k poklesu celkovej zadlženosti aktív vo všetkých odvetviach okrem pôdohospodárstva, v ktorom vzrástla zadlženosť MSP o 0,93 p. b. Najväčší pokles celkovej zadlženosti zaznamenali v roku 2016 MSP pôsobiace v stavebníctve (o 4,60 p. b.) a obchode (o 3,81 p. b.). V absolútnej hodnote patrili medzi najmenej zadlžené podniky pôsobiace v pôdohospodárstve (46,09 %) a službách (52,97 %). Najvyššiu celkovú zadlženosť aktív dosiahli v roku 2016 obchodné podniky – na úrovni 65,51 % celkových aktív. Z dosiahnutých výsledkov možno konštatovať, že štruktúra finančných zdrojov slovenských malých a stredných podnikov v roku 2016 neprekročila odporúčanú hranicu v žiadnom z analyzovaných odvetví a nachádza sa v rozmedzí od 46 – 66 %.

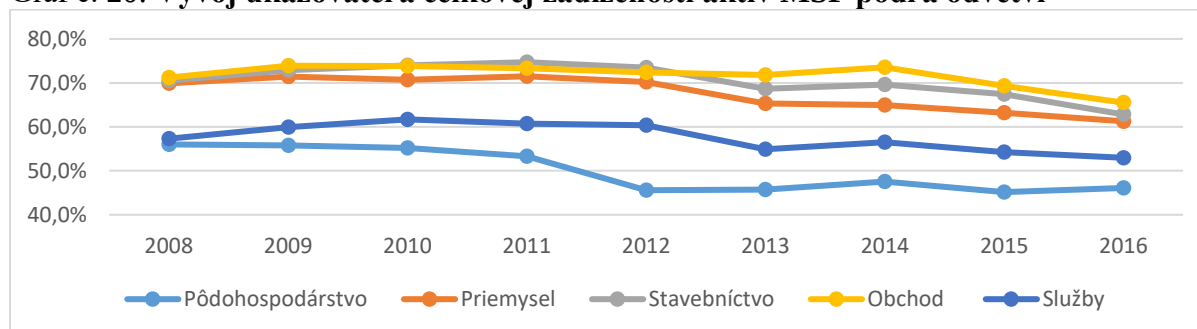
Tab. č. 27: Celková zadlženosť aktív MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	56,00%	55,80%	55,20%	53,30%	45,60%	45,70%	47,53%	45,16%	46,09%	↑ 0,93
Priemysel	69,90%	71,40%	70,70%	71,50%	70,20%	65,30%	64,93%	63,19%	61,27%	↓ 1,92
Stavebníctvo	70,50%	72,90%	74,00%	74,70%	73,50%	68,70%	69,58%	67,42%	62,82%	↓ 4,60
Obchod	71,20%	73,90%	73,80%	73,30%	72,40%	71,80%	73,54%	69,32%	65,51%	↓ 3,81
Služby	57,30%	59,90%	61,70%	60,70%	60,40%	54,90%	56,51%	54,25%	52,97%	↓ 1,28

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska má ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív klesajúci trend vo všetkých odvetviach. Spomedzi analyzovaných odvetví dosahujú dlhodobo najnižšiu celkovú zadlženosť pôdohospodárske podniky. Naopak medzi odvetvia s najvyššou zadlženosťou možno zaradiť obchodné a stavebné podniky. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 došlo k poklesu ukazovateľa vo všetkých odvetviach. Podniky sú vzhľadom na uplynulé dôsledky krízy opatrnejšie v čerpaní cudzích zdrojov a vo väčšej miere sa spoliehajú na financovanie z vlastných zdrojov. Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti podľa jednotlivých odvetví za obdobie r. 2008 – 2016 znázorňuje graf:

Graf č. 20: Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6.3 Celková zadlženosť aktív podľa sídla

Z regionálneho hľadiska došlo v roku 2016 k zníženiu celkovej zadlženosti aktív vo všetkých slovenských krajoch. Z hľadiska dynamiky zaznamenali najväčší pokles zadlženosti v roku 2016 malé a stredné podniky v Bratislavskom kraji (o 2,77 p. b.). Naopak najmenej poklesla zadlženosť podnikov v Žilinskom kraji (o 0,85 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení bola zadlženosť malých a stredných podnikov z regionálneho hľadiska vyrovnaná

a v roku 2016 sa pohybovala v rozpätí od 55,28 % v Trenčianskom kraji po 58,77 % v Bratislavskom kraji.

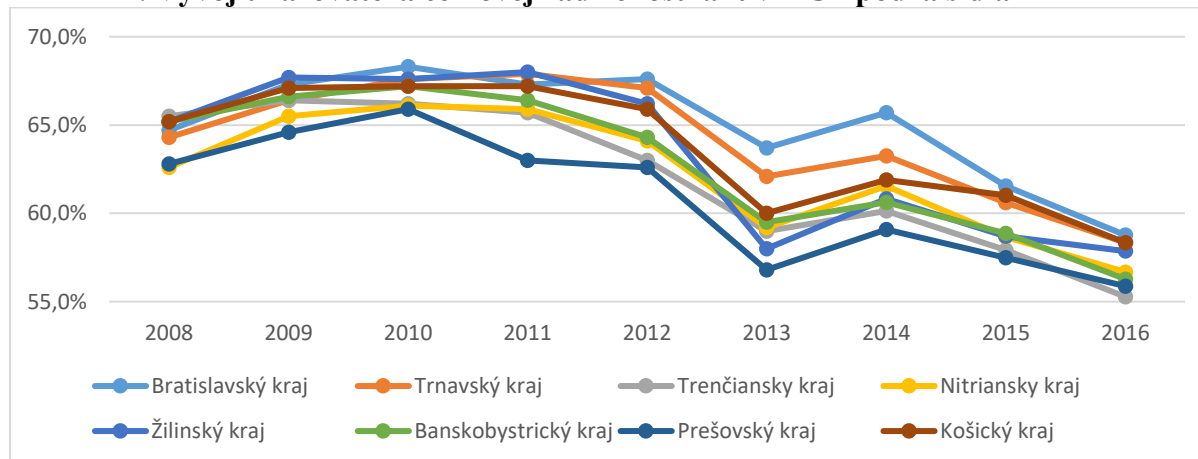
Tab. č. 28: Celková zadlženosť aktív MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	64,70%	67,30%	68,30%	67,30%	67,60%	63,70%	65,69%	61,54%	58,77%	↓ 2,77
Trnavský kraj	64,30%	66,40%	67,60%	67,90%	67,10%	62,10%	63,26%	60,60%	58,35%	↓ 2,25
Trenčiansky kraj	65,50%	66,40%	66,20%	65,70%	63,00%	59,00%	60,14%	57,93%	55,28%	↓ 2,65
Nitriansky kraj	62,60%	65,50%	66,10%	65,90%	64,10%	59,20%	61,55%	58,66%	56,68%	↓ 1,98
Žilinský kraj	65,20%	67,70%	67,60%	68,00%	66,20%	58,00%	60,82%	58,71%	57,86%	↓ 0,85
Banskobystrický kraj	65,20%	66,60%	67,20%	66,40%	64,30%	59,50%	60,62%	58,87%	56,28%	↓ 2,59
Prešovský kraj	62,80%	64,60%	65,90%	63,00%	62,60%	56,80%	59,09%	57,49%	55,88%	↓ 1,61
Košický kraj	65,20%	67,10%	67,20%	67,20%	65,90%	60,00%	61,90%	61,03%	58,34%	↓ 2,69

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rovnako ako z odvetvového hľadiska, tak aj z regionálneho má ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív dlhodobu klesajúci trend vo všetkých krajoch. Medzi MSP s dlhodobou nízkou mierou zadlženosti aktív patria podniky pôsobiace v Prešovskom a Trenčianskom kraji. Naopak medzi kraje s vyššou mierou zadlženosti v porovnaní s ostatnými krajinami možno zaradiť Bratislavský a Košický kraj. V porovnaní s rokom 2008 došlo k poklesu zadlženosti aktív malých a stredných podnikov vo všetkých slovenských krajoch. Malé a stredné podniky dosahovali v období rokov 2008-2016 odporúčanú hodnotu ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív. Vývoj ukazovateľa v analyzovanom období znázorňuje graf:

Graf č. 21: Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6.4 Celková zadlženosť aktív podľa právnych foriem

V rámci jednotlivých právnych foriem došlo v roku 2016 k poklesu celkovej zadlženosti aktív MSP v troch typoch podnikov – spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 2,42 p. b.), akciových spoločnostiach (o 0,44 p. b.) a ostatných právnych formách (o 1,21 p. b.). K zvýšeniu zadlženosti aktív došlo v družstvách, kde sa zvýšila celková zadlženosť aktív MSP o 0,52 p. b. na 48,10 %. Zadlženosť aktív FO zapísaných v Obchodnom registri sa nemenila a aj v roku 2016 ostala na rovnakej úrovni – 28,71 %, čo predstavuje najnižšiu zadlženosť spomedzi

všetkých právnych foriem. V porovnaní s odporúčaným rozsahom hodnôt celkovej zadlženosti, dosahujú FO zapísané v Obchodnom registri príliš nízku hodnotu zadlženosti, čo môžeme z hľadiska platobnej disciplíny hodnotiť pozitívne, na druhej strane príliš vysoký podiel vlastných zdrojov poukazuje na neefektívnosť vo využití finančných zdrojov.

Tab. č. 29: Celková zadlženosť aktív MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	61,16%	58,74%	↓ 2,42
Akčiová spoločnosť	59,09%	58,65%	↓ 0,44
Družstvo	47,58%	48,10%	↑ 0,52
FO v OR	28,71%	28,71%	=
Ostatné	38,94%	37,73%	↓ 1,21

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

7 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery

Malé a stredné podniky považujú dlhodobu za jednu z najväčších bariér v podnikaní a jeho rozvíjaní financovanie. Nakoľko nedisponujú veľkým množstvom kapitálu a často ide aj o novozaložené podniky bez histórie, banky sú v poskytovaní úverov pre MSP opatrné. Ukazovateľ podielu malých a stredných podnikov využívajúcich bankové úvery vyjadruje podiel podnikateľských subjektov, ktoré vo finančných výkazoch vykazujú využívanie bankového úveru na celkovom počte podnikateľských subjektov.

7.1 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Miera využívania bankových úverov MSP v roku 2016 vzrástla o 0,7 p. b. na 18,9 %. Podiel podnikateľských subjektov, ktoré využívajú bankové úvery sa medziročne zvýšil vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Najväčší medziročný nárast vo využívaní bankových úverov bol zaznamenaný u malých podnikov (o 2,3 %). Spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií sú bankové úvery najviac využívané v stredných podnikoch – až 54 % z nich využíva úverové financovanie. V kategórii mikropodnikov využívalo v roku 2016 bankové úvery len 16,4 % podnikateľských subjektov. Tento nízky podiel súvisí s kapitálovou silou podniku a jeho úverovou históriou. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť možno konštatovať, že s rastúcou veľkosťou podniku rástol aj objem vypožičaných finančných prostriedkov z banky.

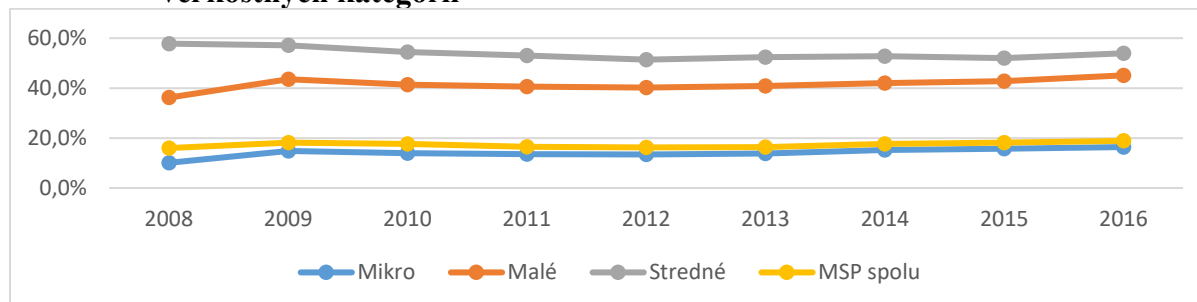
Tab. č. 30: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	10,1%	14,8%	13,9%	13,5%	13,4%	13,8%	15,2%	15,7%	16,4%	↑ 0,7
Malé	36,2%	43,5%	41,4%	40,6%	40,2%	40,9%	42,0%	42,8%	45,1%	↑ 2,3
Stredné	57,8%	57,1%	54,5%	53,0%	51,4%	52,4%	52,8%	52,0%	54,0%	↑ 2,0
MSP spolu	16,0%	18,2%	17,7%	16,5%	16,3%	16,4%	17,7%	18,2%	18,9%	↑ 0,7
Veľké	60,0%	56,7%	54,2%	55,3%	56,7%	57,4%	53,5%	53,9%	54,0%	↑ 0,1

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 využívalo v roku 2016 viac podnikov bankové úvery v kategórii mikropodnikov (o 6,3 p. b.) a malých podnikov (o 8,9 p. b.). Podiel stredných podnikov využívajúcich bankové úvery v porovnaní s rokom 2008 klesol o 3,8 p. b. Z hľadiska dynamiky ukazovateľa rastie využívanie bankových úverov hlavne v kategórii malých podnikov.

Graf č. 22: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

7.2 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Podiel malých a stredných podnikov využívajúcich bankové úvery vzrástol v roku 2016 vo všetkých odvetviach okrem obchodu, ktorý zaznamenal pokles o 1 p. b. Najväčší medziročný prírastok MSP využívajúcich bankové úvery zaznamenali pôdohospodárske podniky, ktorých medziročný prírastok podnikov využívajúcich bankové úvery vzrástol o 1,6 p. b. Najvyšší podiel podnikov využívajúcich bankové úvery dosiahli v roku 2016 priemyselné podniky – na úrovni 26,7 %. Spomedzi analyzovaných odvetví využívali bankové úvery v najnižšej miere podniky poskytujúce služby – len 16,5 %.

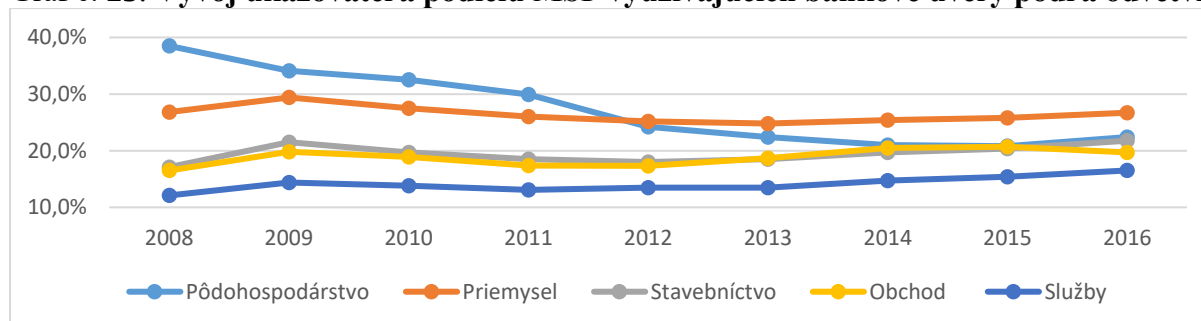
Tab. č. 31: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	38,5%	34,1%	32,5%	29,9%	24,2%	22,4%	21,0%	20,8%	22,4%	↑ 1,6
Priemysel	26,8%	29,4%	27,5%	26,0%	25,2%	24,8%	25,4%	25,8%	26,7%	↑ 0,9
Stavebníctvo	17,1%	21,5%	19,7%	18,5%	18,0%	18,5%	19,7%	20,4%	21,8%	↑ 1,4
Obchod	16,5%	19,8%	18,9%	17,4%	17,3%	18,7%	20,5%	20,7%	19,7%	↓ 1,0
Služby	12,1%	14,4%	13,8%	13,1%	13,5%	13,5%	14,7%	15,4%	16,5%	↑ 1,1

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom horizonte je badateľný výrazný pokles MSP využívajúcich úvery v odvetví pôdohospodárstva. V ostatných odvetviach došlo za posledných 5 rokov k miernemu nárastu vo využívaní bankových úverov. Medzi odvetvia s dlhodobou najvyššou mierou využitia bankových úverov možno zaradiť priemysel a pôdohospodárstvo.

Graf č. 23: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

7.3 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

V roku 2016 došlo k miernemu zvýšeniu podielu MSP využívajúcich bankové úvery vo všetkých slovenských krajoch – najviac v Košickom (o 1,3 p. b.), Trenčianskom (o 1,1 p. b.) a Prešovskom kraji (1,0 p. b.). Najnižší rast podielu MSP využívajúcich bankové úvery bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji (o 0,4 p. b.). V rámci jednotlivých krajov je využitie bankových úverov malými a strednými podnikmi relatívne vyrovnané. V roku 2016 využívali najviac bankové úvery MSP pôsobiace v Prešovskom kraji (22,2 %), nasledované podnikmi z Banskobystrického (21,9 %) a Trenčianskeho kraja (21,2 %). S výrazným odstupom od ostatných krajov využívali bankové úvery bratislavské malé a stredné podniky, z ktorých „len“ 14,9 % financovalo svoje potreby prostredníctvom bankového úveru.

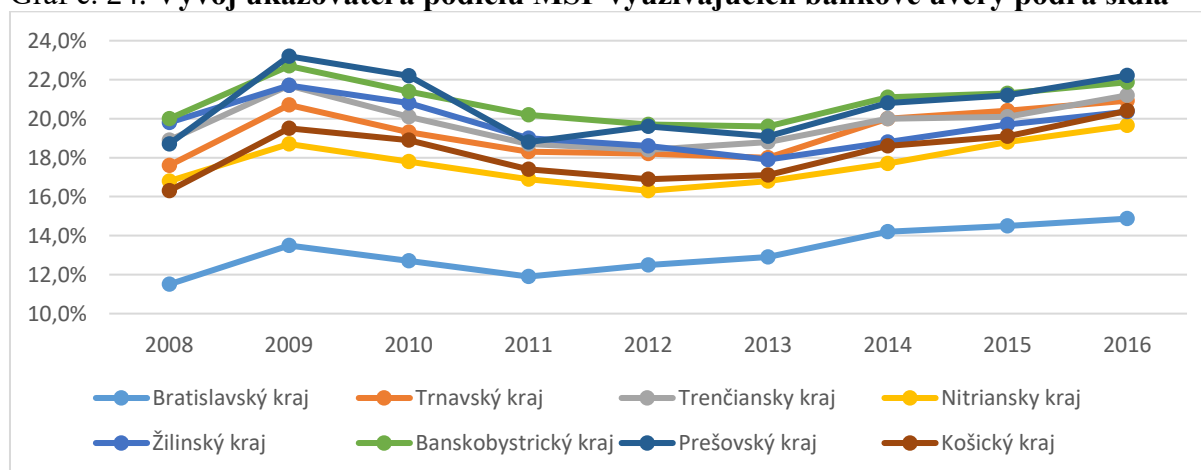
Tab. č. 32: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	11,5%	13,5%	12,7%	11,9%	12,5%	12,9%	14,2%	14,5%	14,9%	↑ 0,4
Trnavský kraj	17,6%	20,7%	19,3%	18,3%	18,2%	18,0%	20,0%	20,4%	20,9%	↑ 0,5
Trenčiansky kraj	18,9%	21,7%	20,1%	18,7%	18,4%	18,8%	20,0%	20,1%	21,2%	↑ 1,1
Nitriansky kraj	16,8%	18,7%	17,8%	16,9%	16,3%	16,8%	17,7%	18,8%	19,7%	↑ 0,9
Žilinský kraj	19,8%	21,7%	20,8%	19,0%	18,6%	17,9%	18,8%	19,7%	20,4%	↑ 0,7
Banskobystrický kraj	20,0%	22,7%	21,4%	20,2%	19,7%	19,6%	21,1%	21,3%	21,9%	↑ 0,6
Prešovský kraj	18,7%	23,2%	22,2%	18,8%	19,6%	19,1%	20,8%	21,2%	22,2%	↑ 1,0
Košický kraj	16,3%	19,5%	18,9%	17,4%	16,9%	17,1%	18,6%	19,1%	20,4%	↑ 1,3

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dynamiky mal vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery obdobný priebeh vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s ostatnými krajinami využíva bankové úvery dlhodobo výrazne nižšie percento malých a stredných podnikov v Bratislavskom kraji. Medzi kraje s najvyšším podielom MSP využívajúcich úvery možno zaradiť Prešovský a Banskobystrický kraj.

Graf č. 24: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

7.4 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem došlo k medziročnému rastu podielu MSP využívajúcich úvery vo všetkých typoch podnikov. Najväčší rast ukazovateľa zaznamenali družstvá, v ktorých sa zvýšil podiel MSP využívajúcich bankové úvery o 2,08 p. b. na 40,07 %, čo bola zároveň najvyššia hodnota spomedzi všetkých analyzovaných právnych foriem. V prípade ostatných právnych foriem dosiahol rast ukazovateľa hodnotu nižšiu ako 1 %. Po družstvách využívali v najvyššej miere bankové úvery fyzické osoby zapísané v Obchodnom registri (32,26 %) a akciové spoločnosti (27,72 %). Spomedzi spoločností s ručením obmedzeným využilo v roku 2016 bankové úvery 18,72 % MSP a z ostatných právnych foriem 9,86 % malých a stredných podnikov.

Tab. č. 33: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	18,00%	18,72%	↑ 0,72
Akciová spoločnosť	26,94%	27,72%	↑ 0,78
Družstvo	37,99%	40,07%	↑ 2,08
FO v OR	31,35%	32,26%	↑ 0,91
Ostatné	9,52%	9,86%	↑ 0,34

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

8 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch

Ukazovateľ vyjadruje podiel nákladových úrokov na celkových platených bankových úveroch jednotlivých podnikateľských subjektov. Čím je hodnota ukazovateľa nižšia, tým nižšiu finančnú záťaž to pre podnik predstavuje.

8.1 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií

Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch MSP v roku 2016 poklesol o 0,24 p. b. na 5,13 %. Najväčší pokles ukazovateľa dosiahli v roku 2016 malé podniky, u ktorých klesol podiel nákladových úrokov na bankových úveroch o 0,38 p. b. V prípade mikropodnikov a stredných podnikov bol tento pokles nižší – na úrovni 0,27 resp. 0,24 p. b. V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli v roku 2016 najnižší podiel nákladových úrokov na celkovej výške bankových úverov MSP stredné podniky – 3,07 %. Najvyšší podiel bol zaznamenaný v kategórii mikropodnikov – na úrovni 5,52 %.

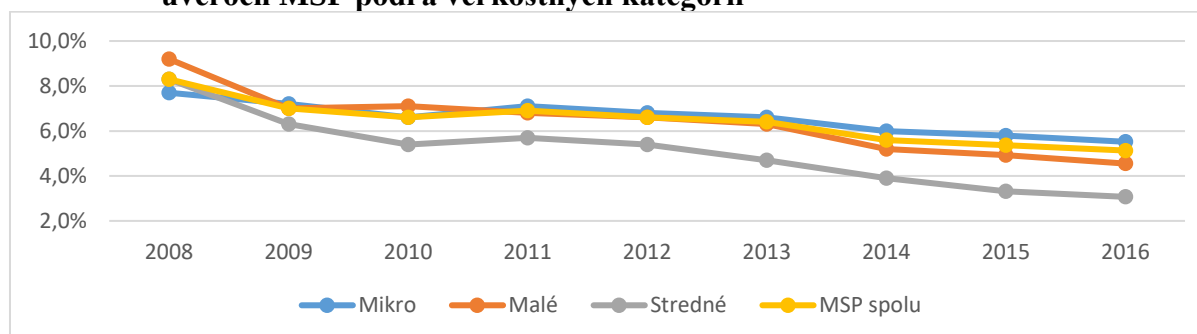
Tab. č. 34: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	7,70%	7,20%	6,60%	7,10%	6,80%	6,60%	6,00%	5,79%	5,52%	↓ 0,27
Malé	9,20%	7,00%	7,10%	6,80%	6,60%	6,30%	5,20%	4,93%	4,55%	↓ 0,38
Stredné	8,30%	6,30%	5,40%	5,70%	5,40%	4,70%	3,90%	3,31%	3,07%	↓ 0,24
MSP spolu	8,30%	7,00%	6,60%	6,90%	6,60%	6,40%	5,60%	5,37%	5,13%	↓ 0,24
Veľké	7,50%	5,40%	4,80%	4,80%	4,70%	3,80%	3,40%	2,56%	2,21%	↓ 0,35

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na bankových úveroch má klesajúci trend vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Dlhodobu najnižšiu hodnotu ukazovateľa dosahujú stredné podniky. V roku 2016 dosiahol ukazovateľ historické minimum vo všetkých veľkostných kategóriách. Vývoj ukazovateľa podľa veľkostných kategórií od r. 2008 do r. 2016 znázorňuje graf:

Graf č. 25: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

8.2 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa odvetví

V členení podľa odvetví došlo k poklesu podielu nákladových úrokov na bankových úveroch MSP vo všetkých sektoroch – najviac v odvetví obchodu (o 0,60 p. b.) a pôdohospodárstva (o 0,56 p. b.). Ukazovateľ podielu nákladových úrokov na celkových bankových úveroch sa v roku 2016 pohyboval v rozpätí od 4,01 % po 5,50 %. Spomedzi analyzovaných odvetví dosiahli v roku 2016 najnižší podiel nákladových úrokov na bankových úveroch pôdohospodárske podniky. Naopak najvyšší podiel ukazovateľa zaznamenali podniky pôsobiace v odvetví stavebníctva.

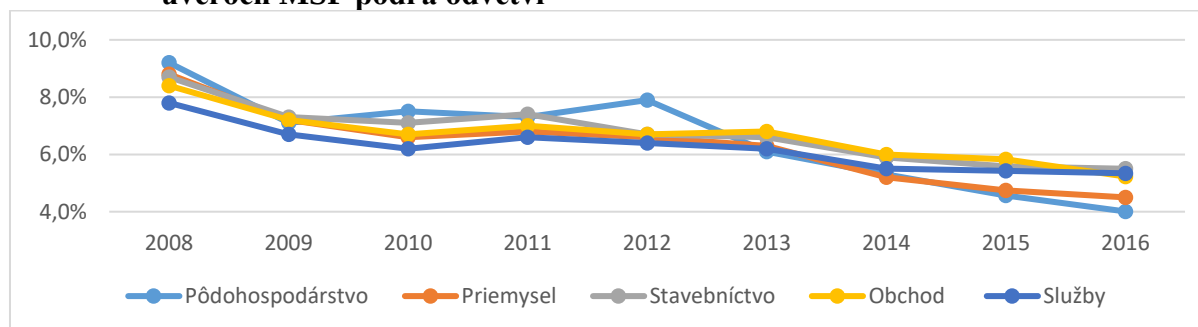
Tab. č. 35: Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	9,20%	7,10%	7,50%	7,30%	7,90%	6,10%	5,30%	4,57%	4,01%	↓ 0,56
Priemysel	8,80%	7,20%	6,60%	6,80%	6,60%	6,30%	5,20%	4,75%	4,50%	↓ 0,25
Stavebníctvo	8,70%	7,30%	7,10%	7,40%	6,70%	6,60%	5,90%	5,58%	5,50%	↓ 0,08
Obchod	8,40%	7,20%	6,70%	7,00%	6,70%	6,80%	6,00%	5,83%	5,23%	↓ 0,60
Služby	7,80%	6,70%	6,20%	6,60%	6,40%	6,20%	5,50%	5,43%	5,34%	↓ 0,09

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z historického hľadiska je ukazovateľ podielu nákladových úrokov na bankových úveroch sprevádzaný poklesom. Za obdobie rokov 2008 – 2016 došlo k najdynamickejšiemu poklesu v pôdohospodárskych podnikoch. Zatiaľ čo v roku 2008 dosahovali MSP pôsobiace v pôdohospodárstve najvyššiu hodnotu ukazovateľa, v roku 2016 dosiahli najnižší podiel nákladových úrokov na bankových úveroch. Medzi odvetvia s dlhodobou nízkym podielom nákladových úrokov na celkovej výške bankových úverov možno zaradiť priemysel a odvetvie služieb. Vývoj ukazovateľa v členení podľa odvetví za obdobie rokov 2008 – 2016 znázorňuje graf:

Graf č. 26: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

8.3 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa sídla

Ukazovateľ nákladových úrokov na platených bankových úveroch v členení podľa sídla dosiahol v roku 2016 taktiež priaznivé výsledky. Vo všetkých slovenských krajoch došlo k medziročnému miernemu poklesu ukazovateľa. Najväčší pokles bol zaznamenaný v Košickom kraji (o 0,61 p. b.), ktorý patrí medzi kraje s najnižším podielom nákladových úrokov na platených bankových úveroch. Naopak najmenej dynamický pokles ukazovateľa zaznamenali malé a stredné podniky pôsobiace v Prešovskom kraji (o 0,07 p. b.). Celkový podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch sa v roku 2016 pohyboval v rozpätí od 4,74 % v Trenčianskom kraji po 5,42 % v Trnavskom kraji.

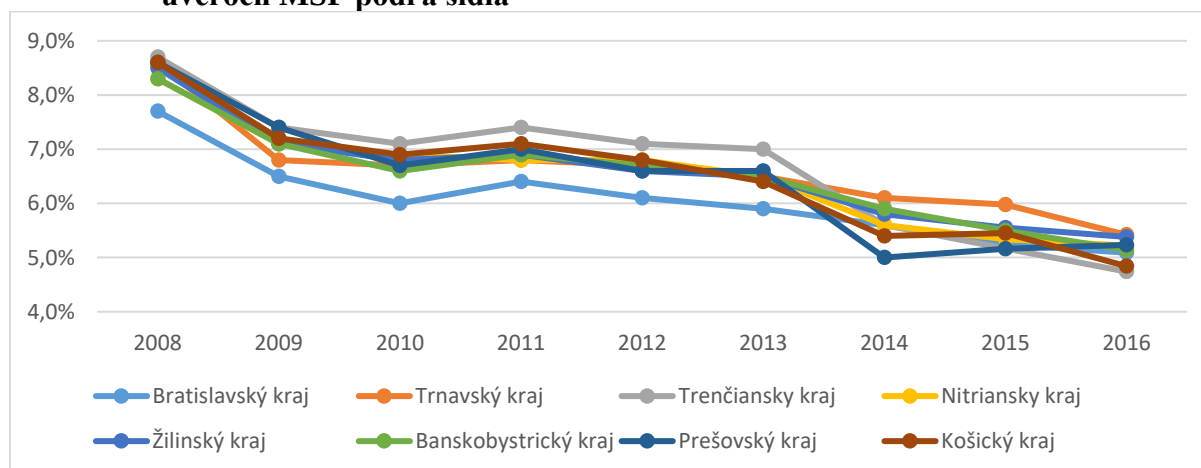
Tab. č. 36: Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	7,70%	6,50%	6,00%	6,40%	6,10%	5,90%	5,60%	5,24%	5,09%	↓ 0,15
Trnavský kraj	8,60%	6,80%	6,70%	6,80%	6,70%	6,50%	6,10%	5,98%	5,42%	↓ 0,56
Trenčiansky kraj	8,70%	7,40%	7,10%	7,40%	7,10%	7,00%	5,60%	5,17%	4,74%	↓ 0,43
Nitriansky kraj	8,30%	7,10%	6,90%	6,80%	6,80%	6,50%	5,60%	5,34%	5,22%	↓ 0,12
Žilinský kraj	8,50%	7,10%	6,80%	6,90%	6,60%	6,50%	5,80%	5,55%	5,38%	↓ 0,17
Banskobystrický kraj	8,30%	7,10%	6,60%	6,90%	6,70%	6,50%	5,90%	5,50%	5,14%	↓ 0,36
Prešovský kraj	8,60%	7,40%	6,70%	7,00%	6,60%	6,60%	5,00%	5,16%	5,23%	↓ 0,07
Košický kraj	8,60%	7,20%	6,90%	7,10%	6,80%	6,40%	5,40%	5,45%	4,84%	↓ 0,61

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rovnako ako v prípade ostatných členení (podľa veľkosti a odvetví), aj v členení podľa sídla má ukazovateľ klesajúci trend vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s rokom 2008 klesol podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP o cca. 2 - 4 p. b. Dlhodobu nízku a vyrovnaný podiel dosahuje Bratislavský kraj. Zaujímavý je vývoj v kraji s aktuálne najnižším podielom nákladových úrokov na bankových úveroch. Zatiaľ čo v minulosti dosahoval Trenčiansky kraj najvyššiu hodnotu ukazovateľa, v roku 2016 dosiahol najnižší podiel nákladových úrokov spomedzi všetkých slovenských krajov.

Graf č. 27: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

8.4 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem klesol podiel nákladových úrokov na bankových úveroch v roku 2016 vo všetkých typoch podnikateľských subjektov. Najväčší pokles dosiahli fyzické osoby zapísané v Obchodnom registri (o 1,68 p. b.), ktorých podiel nákladových úrokov na bankových úveroch je však najvyšší spomedzi všetkých analyzovaných typov podnikateľských subjektov. Najmenej dynamicky klesol ukazovateľ v spoločnostiach s ručením obmedzeným – o 0,23 %: Najnižší podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch dosiahli v roku 2016 družstvá (3,05 %) nasledované akciovými spoločnosťami (3,44 %).

Tab. č. 37: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	5,47%	5,24%	↓ 0,23
Akciová spoločnosť	3,77%	3,44%	↓ 0,33
Družstvo	3,30%	3,05%	↓ 0,25
FO v OR	10,58%	8,90%	↓ 1,68
Ostatné	4,98%	4,40%	↓ 0,58

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

9 Rentabilita aktív

Ukazovatele rentability vyjadrujú výnosnosť podnikového úsilia. Do ich úrovne sa premieta likvidita, aktivita i zadlženosť podniku. Ukazovateľ rentability aktív vypovedá o úrovni zhodnocovacieho procesu podniku. Charakterizuje zhodnotenie celkových aktív bez zohľadnenia efektu veriteľov a je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam.

9.1 Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií

Rentabilita aktív malých a stredných podnikov v roku 2016 vzrástla v porovnaní s rokom 2015 o 0,20 p. b. na 3,67 %. V rámci jednotlivých kategórií MSP došlo k poklesu rentability aktív iba v stredných podnikoch (o 0,21 p. b.). Mikropodniky a malé podniky zaznamenali rast rentability aktív o 0,24 resp. 0,16 p. b. Rentabilita aktív MSP dosiahla v roku 2016 veľmi podobné hodnoty vo všetkých kategóriách MSP – v prípade mikropodnikov a malých podnikov bola rentabilita aktív totožná – na úrovni 3,68 %. Rentabilita aktív stredných podnikov dosiahla prvýkrát v histórii nižšiu hodnotu ako v prípade mikropodnikov a malých podnikov – 3,55 %.

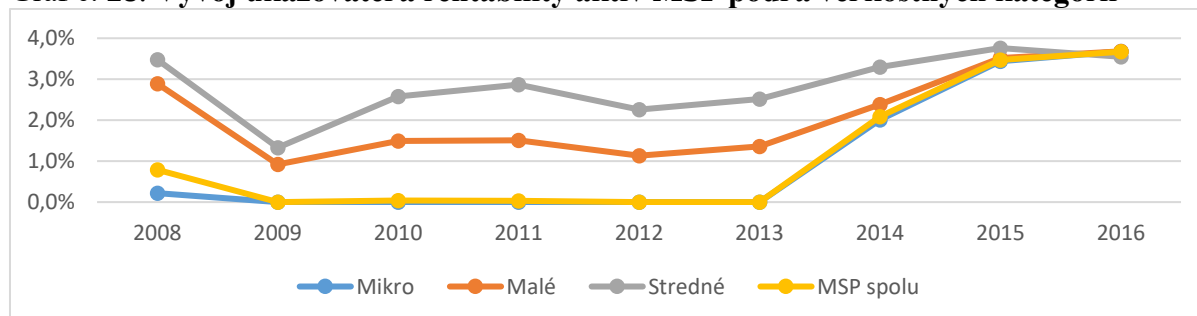
Tab. č. 38: Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	0,22%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	2,01%	3,44%	3,68%	↑ 0,24
Malé	2,89%	0,92%	1,49%	1,51%	1,13%	1,36%	2,38%	3,52%	3,68%	↑ 0,16
Stredné	3,48%	1,33%	2,58%	2,87%	2,26%	2,52%	3,30%	3,76%	3,55%	↓ 0,21
MSP spolu	0,79%	0,00%	0,04%	0,03%	0,00%	0,00%	2,09%	3,47%	3,67%	↑ 0,20
Veľké	3,09%	2,34%	3,36%	3,72%	4,01%	3,26%	4,14%	4,18%	4,61%	↑ 0,43

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Po prudkom poklese rentability aktív MSP v roku 2009 spôsobenom vzniknutou krízou sa výkonnosť malých a stredných podnikov pomaly obnovuje. Rentabilita aktív má od roku 2009 rastúci trend. V posledných troch analyzovaných rokoch dochádza k znižovaniu rozdielov vo výsledkoch medzi jednotlivými veľkostnými kategóriami. Zatiaľ čo v minulosti s rastúcou veľkosťou podniku rástla aj rentabilita aktív, v roku 2016 dosiahli mikropodniky a malé podniky vyššiu rentabilitu ako stredné podniky.

Graf č. 28: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

9.2 Rentabilita aktív podľa odvetví

Ukazovateľ rentability aktív MSP v členení podľa odvetví medziročne vzrástol vo všetkých sektoroch. O najväčší medziročný rast ukazovateľa sa postarali stavebné podniky, ktorých rentabilita aktív sa zvýšila z 3,29 % na 4,18 %. Najnižší rast ukazovateľa zaznamenali malé a stredné podniky pôsobiace v obchode – „len“ o 0,10 p. b. Spomedzi analyzovaných odvetví dosiahli v roku 2016 najvyššiu rentabilitu aktív MSP pôsobiace v odvetví služieb (4,75 %), nasledované pôdohospodárskymi (4,22 %) a stavebnými podnikmi (4,18 %). Najmenej rentabilnými MSP boli obchodné podniky.

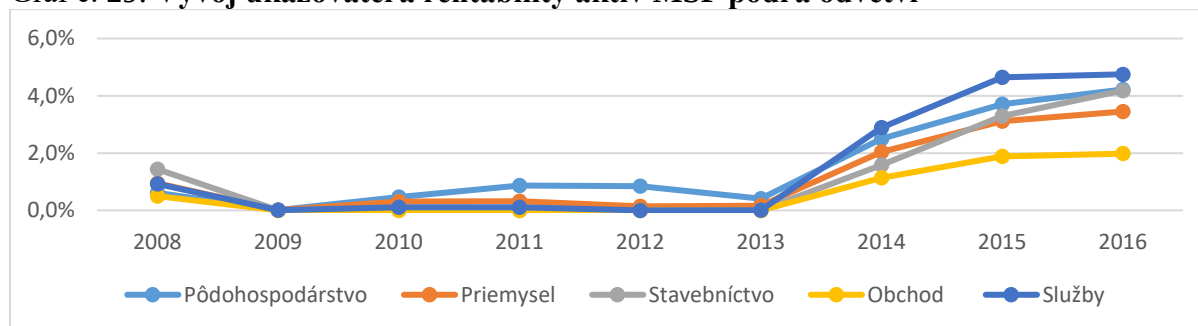
Tab. č. 39: Rentabilita aktív MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	0,61%	0,01%	0,46%	0,87%	0,84%	0,41%	2,50%	3,70%	4,22%	↑ 0,52
Priemysel	0,94%	0,01%	0,31%	0,32%	0,14%	0,16%	2,04%	3,11%	3,45%	↑ 0,34
Stavebníctvo	1,44%	0,01%	0,06%	0,00%	0,00%	0,00%	1,58%	3,29%	4,18%	↑ 0,89
Obchod	0,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,13%	1,88%	1,98%	↑ 0,10
Služby	0,92%	0,01%	0,11%	0,11%	0,00%	0,01%	2,89%	4,64%	4,75%	↑ 0,11

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Do roku 2013 dosahovala rentabilita aktív MSP pôsobiacich v jednotlivých odvetviach takmer nulové tržby, avšak po roku 2013 vzrástla rentabilita aktív MSP vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najdynamickejší rast zaznamenali MSP pôsobiace v odvetví služieb, pôdohospodárstva a stavebníctva. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi dosiahla rentabilita aktív v roku 2016 historické maximum vo všetkých sektoroch.

Graf č. 29: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

9.3 Rentabilita aktív podľa sídla

Ukazovateľ rentability aktív MSP mal v roku 2016 v jednotlivých krajoch odlišný priebeh. Vo väčšine slovenských krajov rentabilita aktív MSP vzrástla. Najväčší medziročný rast ukazovateľa zaznamenali malé a stredné podniky v Trnavskom kraji (o 0,61 p. b.). V Žilinskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji došlo k poklesu ukazovateľa. V porovnaní s minulým rokom najvýraznejšie poklesla rentabilita aktív v podnikoch pôsobiacich v Žilinskom kraji (o 0,31 p. b.). Napriek tomuto poklesu, dosahujú malé a stredné podniky pôsobiace v Žilinskom kraji jednu z najvyšších hodnôt rentability aktív MSP na Slovensku. V Banskobystrickom a Prešovskom kraji šlo len o nepatrný pokles na úrovni 0,09 resp.

0,04 p. b. Celková rentabilita aktív MSP v členení podľa sídla sa v roku 2016 pohybovala v rozpätí od 3,13 % v Bratislavskom kraji po 4,71 % v Trenčianskom kraji.

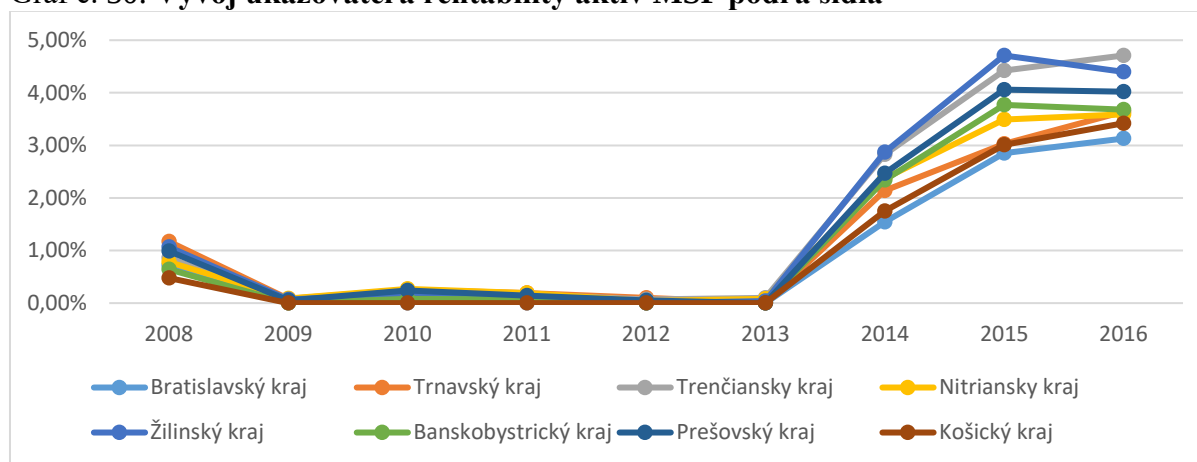
Tab. č. 40: **Rentabilita aktív MSP podľa sídla**

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	0,72%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,54%	2,85%	3,13%	↑ 0,28
Trnavský kraj	1,17%	0,08%	0,25%	0,19%	0,10%	0,01%	2,14%	3,03%	3,64%	↑ 0,61
Trenčiansky kraj	0,86%	0,00%	0,23%	0,17%	0,07%	0,10%	2,83%	4,42%	4,71%	↑ 0,29
Nitriansky kraj	0,78%	0,09%	0,27%	0,19%	0,04%	0,08%	2,37%	3,49%	3,59%	↑ 0,10
Žilinský kraj	1,07%	0,07%	0,17%	0,10%	0,00%	0,04%	2,87%	4,71%	4,40%	↓ 0,31
Banskobystrický kraj	0,64%	0,00%	0,08%	0,07%	0,00%	0,00%	2,34%	3,77%	3,68%	↓ 0,09
Prešovský kraj	0,99%	0,05%	0,24%	0,14%	0,05%	0,00%	2,47%	4,06%	4,02%	↓ 0,04
Košický kraj	0,48%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,75%	3,01%	3,42%	↑ 0,41

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Po vypuknutí krízy v roku 2009 klesla rentabilita MSP na hodnoty blízke nule. Takmer nulová rentabilita aktív pretrvávala až do roku 2013. V roku 2014 nastalo oživenie a rentabilita aktív vzrástla vo všetkých slovenských krajoch. Medzi kraje s vyššou hodnotou rentability aktív možno zaradiť Žilinský a Trenčiansky kraj. Naopak medzi kraje dosahujúce nižšiu úroveň rentability aktív možno zaradiť Bratislavský a Košický kraj. Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP v členení podľa sídla za obdobie rokov 2008 – 2016 znázorňuje graf:

Graf č. 30: **Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa sídla**

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

9.4 Rentabilita aktív podľa právnych foriem

Ukazovateľ rentability aktív MSP z hľadiska právnych foriem rástol v roku 2016 vo všetkých typoch podnikateľských subjektov okrem FO zapísaných v Obchodnom registri. Najväčší medziročný rast zaznamenali družstvá, ktorých rentabilita aktív vzrástla v porovnaní s rokom 2015 o 0,33 p. b. nasledované spoločnosťami s ručením obmedzeným s nárastom rentability aktív o 0,22 p. b. Rentabilita aktív FO zapísaných v Obchodnom registri medziročne klesla o 2,36 p. b. Spomedzi vybraných právnych foriem dosiahli najvyššiu rentabilitu aktív v roku 2016 ostatné právne formy (11,12 %), FO zapísané v Obchodnom registri (6,31 %)

a spoločnosti s ručením obmedzeným (3,74 %). Najnižšiu výnosnosť aktív dosiahli akciové spoločnosti (0,25 %).

Tab. č. 41: **Rentabilita aktív MSP podľa právnych foriem**

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	3,52%	3,74%	↑ 0,22
Akciová spoločnosť	0,16%	0,25%	↑ 0,09
Družstvo	0,13%	0,46%	↑ 0,33
FO v OR	8,67%	6,31%	↓ 2,36
Ostatné	11,02%	11,12%	↑ 0,10

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

10 Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)

Ukazovateľ rentability tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. Ukazovateľ je pomerom zisku (upraveného o daň, odpisy a nákladové úroky) a tržieb, pričom pod tržbami rozumieme tržby za predaj tovaru, vlastných výrobkov a služieb.

10.1 Rentabilita tržieb podľa veľkostných kategórií

Mediánová hodnota rentability tržieb MSP v medziročnom porovnaní vzrástla v roku 2016 o 0,30 p. b. na 6,79 %. V rámci malých a stredných podnikov došlo k rastu rentability vo všetkých veľkostných kategóriách – najviac v malých podnikoch (o 0,49 p. b.). Najmenej dynamický rast ukazovateľa zaznamenali stredné podniky – „len“ na úrovni 0,09 p. b. Najvyššiu celkovú rentabilitu tržieb dosiahli v roku 2016 mikropodniky (6,90 %), najnižšiu stredné podniky (6,10 %).

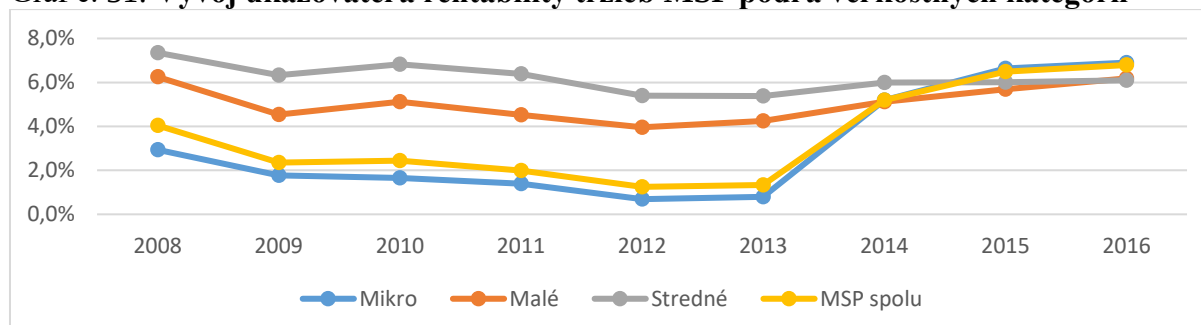
Tab. č. 42: Rentabilita tržieb MSP podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	2,94%	1,77%	1,66%	1,39%	0,69%	0,80%	5,19%	6,64%	6,90%	↑ 0,26
Malé	6,25%	4,54%	5,12%	4,53%	3,96%	4,25%	5,12%	5,69%	6,18%	↑ 0,49
Stredné	7,35%	6,33%	6,83%	6,39%	5,40%	5,38%	5,99%	6,01%	6,10%	↑ 0,09
MSP spolu	4,04%	2,36%	2,44%	1,99%	1,25%	1,34%	5,20%	6,49%	6,79%	↑ 0,30
Veľké	6,18%	5,59%	6,52%	5,90%	5,36%	5,08%	5,13%	5,23%	5,01%	↓ 0,22

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska rástol ukazovateľ rentability tržieb predovšetkým v mikropodnikoch. Do roku 2013 dosahovala rentabilita tržieb mikropodnikov najnižšiu hodnotu spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP. Od roku 2014 však ukazovateľ rentability tržieb mikropodnikov výrazne vzrástol a v rokoch 2015 a 2016 dosahovali mikropodniky najlepšie výsledky spomedzi všetkých veľkostných kategórií. Vývoj rentability tržieb v kategórii malých a stredných podnikov mal vyrovnanejší priebeh. V roku 2016 dosiahli malé podniky po prvýkrát vyššiu rentabilitu tržieb ako stredné podniky.

Graf č. 31: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

10.2 Rentabilita tržieb podľa odvetví

Rentabilita tržieb v členení podľa jednotlivých odvetví vzrástla vo všetkých analyzovaných sektoroch. Najväčší medziročný rast ukazovateľa (o 1,43 p. b.) zaznamenali v roku 2016 pôdohospodárske podniky, ktoré boli zároveň najrentabilnejšie zo všetkých odvetví. Okrem pôdohospodárskych podnikov došlo k výraznému zlepšeniu výsledkov aj u MSP pôsobiach v stavebníctve, ktorých rentabilita tržieb sa zvýšila o 1 p. b. Celková rentabilita tržieb v jednotlivých odvetviach dosiahla výrazne odlišné hodnoty – od 3,43 % v obchodných podnikoch po 19,18 % v pôdohospodárskych.

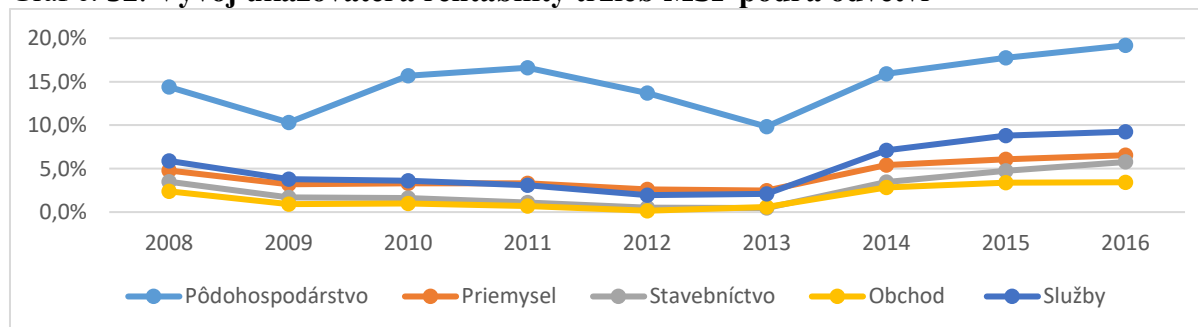
Tab. č. 43: Rentabilita tržieb MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	14,40%	10,30%	15,70%	16,60%	13,71%	9,83%	15,91%	17,75%	19,18%	↑ 1,43
Priemysel	4,80%	3,20%	3,30%	3,30%	2,62%	2,48%	5,42%	6,07%	6,54%	↑ 0,47
Stavebníctvo	3,50%	1,70%	1,60%	1,10%	0,50%	0,47%	3,44%	4,76%	5,76%	↑ 1,00
Obchod	2,40%	0,90%	1,00%	0,70%	0,16%	0,60%	2,82%	3,39%	3,43%	↑ 0,04
Služby	5,90%	3,80%	3,60%	3,10%	1,95%	2,11%	7,10%	8,81%	9,25%	↑ 0,44

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 vzrástla rentabilita malých a stredných podnikov v roku 2016 vo všetkých odvetviach. Najmä v posledných troch analyzovaných rokoch bol zaznamenaný rast rentability tržieb naprieč celou odvetvovou štruktúrou. V rámci jednotlivých odvetví dosahuje dlhodobo výrazne nadpriemerné hodnoty rentability tržieb odvetvie pôdohospodárstva – v rozpätí od cca. 10 – 20 %. Medzi odvetvia s dlhodobo nižšou rentabilitou možno zaradiť obchod a stavebníctvo.

Graf č. 32: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

10.3 Rentabilita tržieb podľa sídla

Medián rentability tržieb medziročne vzrástol v roku 2016 vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s rokom 2015 vzrástla hodnota ukazovateľa len mierne – najviac v Trnavskom kraji (o 0,53 p. b.). Najmenej dynamický rast zaznamenali malé a stredné podniky v Žilinskom kraji (o 0,12 p. b.). Napriek tomu, sú MSP pôsobiace v Žilinskom kraji najrentabilnejšie v rámci celej republiky. V roku 2016 dosiahol ukazovateľ rentability tržieb MSP v Žilinskom kraji hodnotu 7,45 %. Po žilinských MSP boli v roku 2016 najvýnosnejšie

MSP pôsobiace v Trenčianskom (7,30 %) a Banskobystrickom kraji (7,22 %). Naopak najnižšiu rentabilitu tržieb s výraznejším odstupom dosiahli MSP v Košickom kraji.

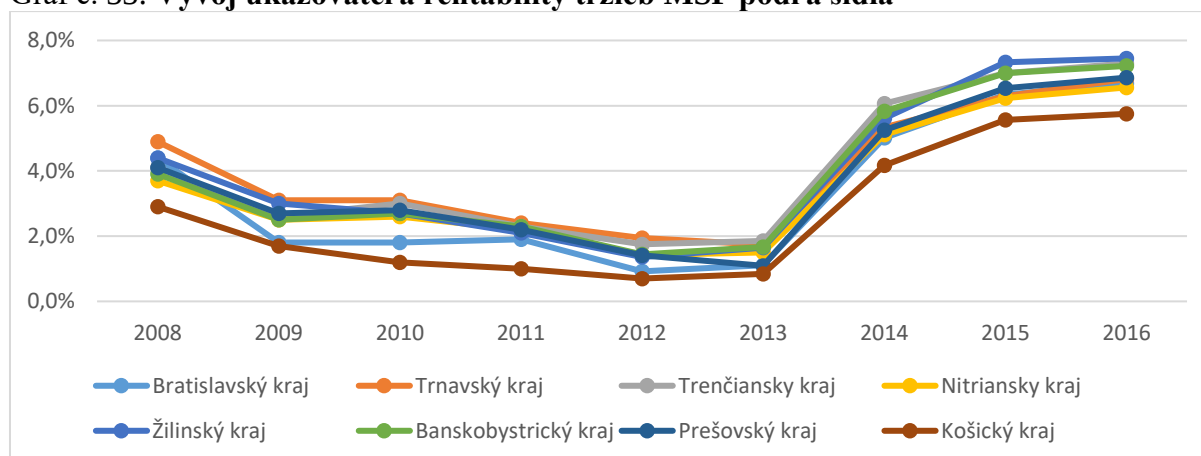
Tab. č. 44: **Rentabilita tržieb MSP podľa odvetví**

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	4,40%	1,80%	1,80%	1,90%	0,92%	1,11%	5,01%	6,34%	6,68%	↑ 0,34
Trnavský kraj	4,90%	3,10%	3,10%	2,40%	1,94%	1,74%	5,34%	6,29%	6,82%	↑ 0,53
Trenčiansky kraj	4,10%	2,60%	3,00%	2,30%	1,75%	1,85%	6,06%	7,00%	7,30%	↑ 0,30
Nitriansky kraj	3,70%	2,50%	2,60%	2,20%	1,42%	1,50%	5,11%	6,23%	6,56%	↑ 0,33
Žilinský kraj	4,40%	3,00%	2,70%	2,10%	1,36%	1,65%	5,61%	7,33%	7,45%	↑ 0,12
Banskobystrický kraj	3,90%	2,50%	2,70%	2,30%	1,44%	1,67%	5,83%	7,00%	7,22%	↑ 0,22
Prešovský kraj	4,10%	2,70%	2,80%	2,20%	1,41%	1,09%	5,25%	6,54%	6,86%	↑ 0,32
Košický kraj	2,90%	1,70%	1,20%	1,00%	0,70%	0,84%	4,17%	5,56%	5,75%	↑ 0,19

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa rentability tržieb podľa sídla mal do roku 2013 klesajúci trend. V roku 2014 došlo k výraznému rastu hodnôt ukazovateľa vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 vzrástla výška zisku na euro tržieb vo všetkých krajoch. Dlhodobu najnižšiu rentabilitu tržieb dosahuje Košický kraj. Do roku 2013 dosahoval najlepšie výsledky rentability tržieb Trnavský kraj, avšak od roku 2014 sa do popredia dostali Žilinský, Trenčiansky a Banskobystrický kraj, ktoré za posledné tri roky dosahovali najvyššiu rentabilitu tržieb malých a stredných podnikov spomedzi všetkých slovenských krajov. Vývoj ukazovateľa rentability tržieb v členení podľa jednotlivých krajov za obdobie rokov 2008 – 2016 znázorňuje graf:

Graf č. 33: **Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa sídla**

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

10.4 Rentabilita tržieb podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem zaznamenal ukazovateľ rentability tržieb rast vo všetkých typoch podnikateľských subjektov okrem FO zapísaných v Obchodnom registri. Najväčší medziročný rast rentability tržieb dosiahli družstvá – na úrovni 3,20 %. Rentabilita tržieb FO zapísaných v Obchodnom registri klesla v porovnaní s rokom 2015 o 0,50 p. b. Najvyššiu celkovú rentabilitu tržieb z analyzovaných právnych foriem dosiahli v roku 2016

ostatné právne formy (15,70 %), FO zapísane v Obchodnom registri (13,40 %) a družstvá (12,30 %). Spoločnosti s ručením obmedzeným a akciové spoločnosti dosiahli rentabilitu tržieb na úrovni 6,50 % resp. 6,30 %.

Tab. č. 45: **Rentabilita tržieb MSP podľa právnych foriem**

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	6,20%	6,50%	↑ 0,30
Akciová spoločnosť	6,40%	6,30%	↑ 0,10
Družstvo	9,10%	12,30%	↑ 3,20
FO v OR	13,90%	13,40%	↓ 0,50
Ostatné	14,40%	15,70%	↑ 1,30

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

11 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Ukazovateľ vyjadruje podiel podnikateľských subjektov s kladným hospodárskym výsledkom pred zdanením (vrátane nulového hospodárskeho výsledku) na celkovom počte podnikov.

11.1 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom v roku 2016 medziročne vzrástol o 1 p. b. na 68,8 %. V roku 2016 sa zvýšil podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom vo všetkých veľkostných kategóriách – najviac v stredných podnikoch (o 1,7 p. b.), ktoré zároveň zaznamenali najvyšší podiel podnikov s kladným hospodárskym výsledkom spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP (82 %). Najnižší podiel dosiahli podľa očakávania mikropodniky (67,9 %). Vo všeobecnosti možno konštatovať, že s rastúcou veľkosťou podnikov rastie aj ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom.

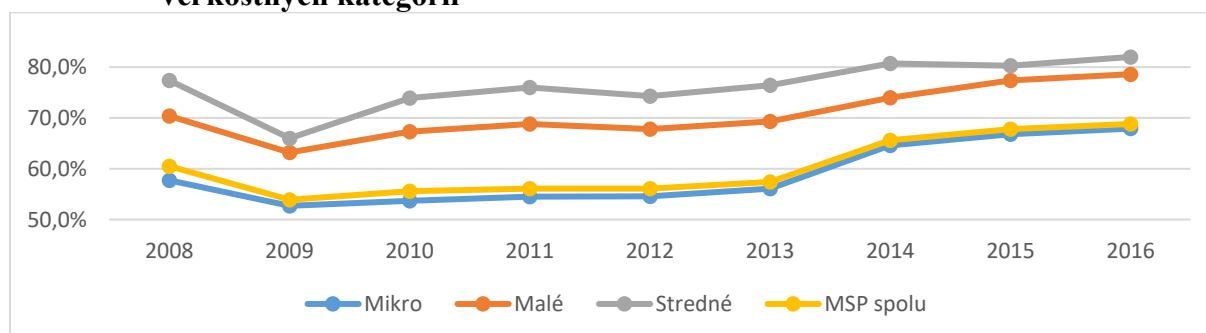
Tab. č. 46: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	57,70%	52,70%	53,70%	54,50%	54,60%	56,10%	64,60%	66,80%	67,90%	↑ 1,10
Malé	70,40%	63,20%	67,30%	68,80%	67,80%	69,30%	74,00%	77,40%	78,60%	↑ 1,20
Stredné	77,40%	66,00%	73,90%	76,00%	74,30%	76,40%	80,70%	80,30%	82,00%	↑ 1,70
MSP spolu	60,50%	53,90%	55,60%	56,10%	56,10%	57,40%	65,60%	67,80%	68,80%	↑ 1,00
Veľké	76,60%	72,20%	81,00%	79,80%	83,10%	82,90%	83,30%	84,70%	87,90%	↑ 3,20

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dlhodobého vývoja došlo v roku 2009 vplyvom krízy k zníženiu počtu podnikov s kladným hospodárskym výsledkom naprieč všetkými veľkostnými kategóriami. Od prepadu v roku 2009 sa postupne podniky začali zotavovať v dôsledku čoho došlo k rastu hodnoty ukazovateľa. V roku 2016 dosiahli MSP vo všetkých kategóriách vyšší podiel podnikov s kladným hospodárskym výsledkom ako v predkrízovom roku 2008.

Graf č. 34: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

11.2 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Z pohľadu odvetvovej príslušnosti MSP zaznamenali v roku 2016 zlepšenie výsledkov ukazovateľa MSP pôsobiace vo všetkých sektoroch. K najvýraznejšiemu medziročnému rastu podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom došlo v stavebných a priemyselných podnikoch, kde vzrástla hodnota ukazovateľa o 2,50 resp. 2,20 p. b. Najmenej dynamický rast dosiahli obchodné podniky (0,50 p. b.). Aj v roku 2016 zostáva pôdohospodárstvo sektorom s najvyšším podielom MSP s kladným hospodárskym výsledkom (73,4 %). Okrem pôdohospodárstva dosiahol ukazovateľ hodnotu vyššiu ako 70 % v odvetví stavebníctva (71,3 %) a priemyslu (70,3 %).

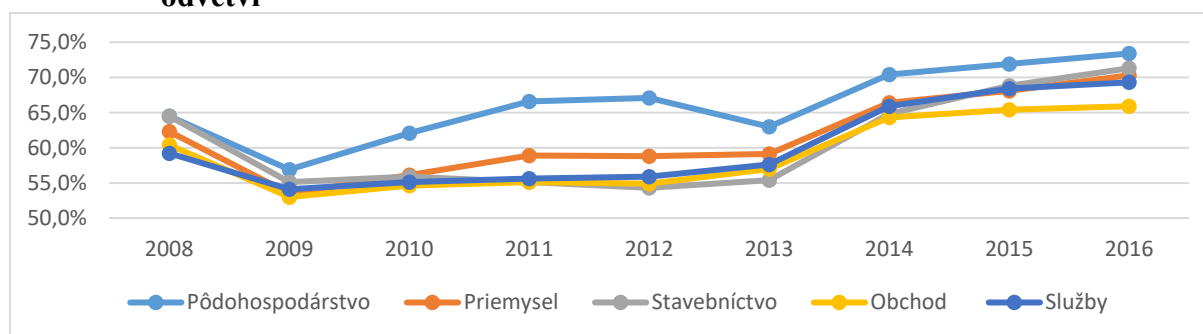
Tab. č. 47: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	64,50%	56,90%	62,10%	66,60%	67,10%	63,00%	70,40%	71,90%	73,40%	↑ 1,50
Priemysel	62,30%	53,50%	56,10%	58,90%	58,80%	59,10%	66,40%	68,10%	70,30%	↑ 2,20
Stavebníctvo	64,50%	55,10%	55,90%	55,10%	54,30%	55,40%	64,80%	68,80%	71,30%	↑ 2,50
Obchod	60,40%	53,00%	54,60%	55,10%	54,90%	57,00%	64,30%	65,40%	65,90%	↑ 0,50
Služby	59,20%	54,10%	55,10%	55,60%	55,90%	57,60%	65,90%	68,40%	69,30%	↑ 0,90

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom mal v období rokov 2008 – 2016 nevyrovnaný priebeh. V roku 2009 došlo vo všetkých odvetviach vplyvom krízy k zníženiu podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom. V období rokov 2009 – 2013 rástla hodnota ukazovateľa v jednotlivých odvetviach len mierne. Najväčší rast zaznamenali pôdohospodárske podniky. V roku 2014 zaznamenali MSP vo všetkých odvetviach výrazný rast hodnôt ukazovateľa, ktorý pretrvával do roku 2016. Odvetvím s dlhodobo najvyšším podielom MSP s kladným hospodárskym výsledkom je pôdohospodárstvo. Najnižšie hodnoty ukazovateľa dlhodobo vykazujú obchodné podniky.

Graf č. 35: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

11.3 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

Podiel podnikov s kladným hospodárením medziročne vzrástol vo všetkých slovenských krajoch. Najviac v Trnavskom (o 1,80 p. b.), Trenčianskom a Bratislavskom kraji (o 1,50 p. b.). Najmenej výrazný rast zaznamenali v roku 2016 žilinské malé a stredné podniky,

ktorých hodnota ukazovateľa vzrástla len o 0,10 p. b. V roku 2016 dosiahli najvyšší podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podnikateľské subjekty pôsobiace v Trenčianskom kraji (71,4 %), nasledované podnikmi zo Žilinského (70,8 %) a Prešovského kraja (70,6 %). Najnižší podiel podnikov s kladným hospodárením dosiahli v roku 2016 bratislavské podniky - na úrovni 66,4 %. Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom v členení podľa sídla za obdobie rokov 2008 – 2016 je uvedený v tabuľke:

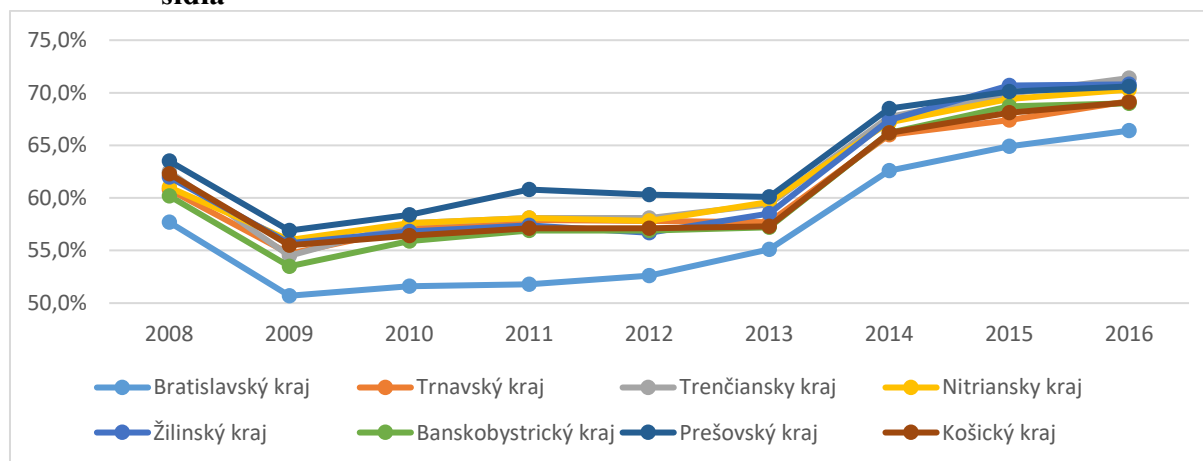
Tab. č. 48: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	57,70%	50,70%	51,60%	51,80%	52,60%	55,10%	62,60%	64,90%	66,40%	↑ 1,50
Trnavský kraj	60,80%	54,70%	57,10%	57,90%	57,80%	57,70%	66,00%	67,40%	69,20%	↑ 1,80
Trenčiansky kraj	62,50%	54,50%	57,60%	58,10%	58,10%	59,40%	67,70%	69,90%	71,40%	↑ 1,50
Nitriansky kraj	61,00%	56,00%	57,60%	58,10%	57,80%	59,60%	67,20%	69,40%	70,30%	↑ 0,90
Žilinský kraj	62,00%	55,70%	56,80%	57,40%	56,70%	58,50%	67,40%	70,70%	70,80%	↑ 0,10
Banskobystrický kraj	60,20%	53,50%	55,90%	56,90%	56,90%	57,20%	66,20%	68,70%	69,00%	↑ 0,30
Prešovský kraj	63,50%	56,90%	58,40%	60,80%	60,30%	60,10%	68,50%	70,10%	70,60%	↑ 0,50
Košický kraj	62,30%	55,50%	56,40%	57,10%	57,10%	57,30%	66,20%	68,10%	69,10%	↑ 1,00

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska dosahoval ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom vo všetkých krajoch v analyzovanom období rastúci trend. V porovnaní s rokom 2008 vzrástla hodnota ukazovateľa naprieč všetkými slovenskými krajoimi. Medzi odvetvia s dlhodoobo nadpriemerným podielom podnikov s kladným hospodárením možno zaradiť Prešovský, Trenčiansky a Nitriansky kraj.

Graf č. 36: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

11.4 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem došlo k medziročnému rastu hodnôt ukazovateľa vo všetkých typoch podnikateľských subjektov okrem fyzických osôb zapísaných v Obchodnom registri. Najvýraznejší rast ukazovateľa dosiahli družstvá, ktorých podiel

s kladným hospodárskym výsledkom sa zvýšil o 5 p. b. na 66,70 %. Najvyšší celkový podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom v roku 2016 dosiahli ostatné právne formy (75,20 %), FO zapísané v Obchodnom registri (73,90 %) a spoločnosti s ručením obmedzeným (68,80 %). Najnižšiu hodnotu ukazovateľa dosiahli v roku 2016 akciové spoločnosti s podielom 59,10 % celkového počtu.

Tab. č. 49: **Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem**

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	67,70%	68,80%	↑ 1,10
Akciová spoločnosť	57,00%	59,10%	↑ 2,10
Družstvo	61,70%	66,70%	↑ 5,00
FO v OR	77,50%	73,90%	↓ 3,60
Ostatné	74,30%	75,20%	↑ 0,90

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

12 Finančná produktivita práce

Finančná produktivita práce predstavuje vzťah výstupu zodpovedajúci pridanej hodnote k spotrebe viazaných produktívnych zdrojov na vstupe. V podmienkach trhovej ekonomiky spotrebu viazaných produktívnych zdrojov vyjadruje aj objem osobných nákladov, ktorý bol použitý v algoritme výpočtu finančnej produktivity práce. Ukazovateľ vyjadruje koľko € pridanej hodnoty vyprodukuje 1 € osobných nákladov. Finančná produktivita práce by mala dosiahnuť hodnotu vyššiu ako 1.

12.1 Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií

V roku 2016 došlo k nepatrnému nárastu mediánu finančnej produktivity práce z 1,56 € na 1,57 €. O tento rast sa postarali mikropodniky, ktorých finančná produktivita práce medziročne vzrástla o 0,01 €. Finančná produktivita práce malých podnikov v roku 2016 stagnovala na úrovni 1,38 €. V stredných podnikoch došlo k medziročnému poklesu hodnoty ukazovateľa z 1,36 € na 1,34 €. Spomedzi všetkých veľkostných kategórií sú najefektívnejšie mikropodniky, ktorých 1 € vynaložených osobných nákladov vyprodukovalo 1,63 € pridanej hodnoty.

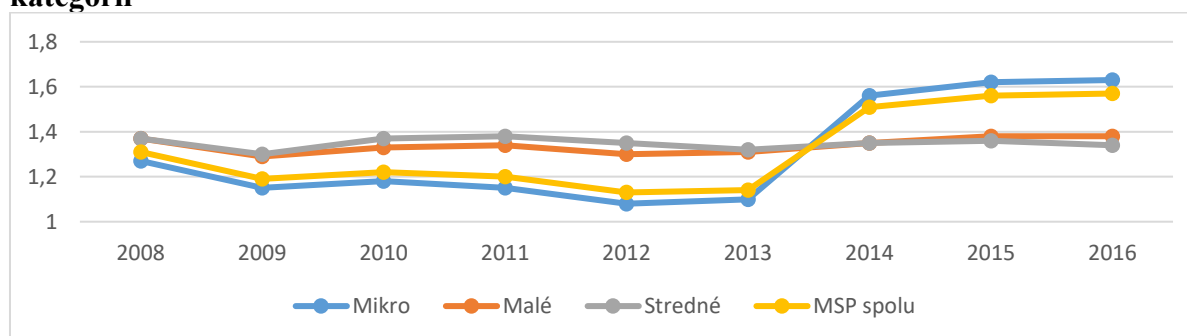
Tab. č. 50: Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	1,27	1,15	1,18	1,15	1,08	1,1	1,56	1,62	1,63	↑ 0,01
Malé	1,37	1,29	1,33	1,34	1,3	1,31	1,35	1,38	1,38	=
Stredné	1,37	1,3	1,37	1,38	1,35	1,32	1,35	1,36	1,34	↓ 0,02
MSP spolu	1,31	1,19	1,22	1,2	1,13	1,14	1,51	1,56	1,57	↑ 0,01
Veľké	1,36	1,37	1,42	1,47	1,41	1,4	1,39	1,4	1,40	=

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska vývoja finančnej produktivity práce dosiahli malé a stredné podniky vyrovnané hodnoty počas celého analyzovaného obdobia – v rozpätí od 1,29 € po 1,38 €. V prípade mikropodnikov bol vývoj odlišný. Zatiaľ čo do roku 2013 dosahovali najnižšiu finančnú produktivitu práce spomedzi všetkých veľkostných kategórií, v roku 2014 nastal zvrát a finančná produktivita práce mikropodnikov prudko vzrástla. Od roku 2014 dosahujú mikropodniky najvyššie hodnoty ukazovateľa.

Graf č. 37: Vývoj ukazovateľa finanč. produktivity práce MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

12.2 Finančná produktivita práce podľa odvetví

Medziročný rast ukazovateľa finančnej produktivity práce celej skupiny MSP bol zapríčinený rastom v odvetví stavebníctva a priemyslu. Predovšetkým v odvetví stavebníctva došlo k výraznejšiemu nárastu hodnoty ukazovateľa - z 1,57 € na 1,68 €. Finančná produktivita práce v odvetví priemyslu sa zvýšila len mierne – o 0,02 €. Zatiaľ čo v odvetví pôdohospodárstva a služieb k zmene nedošlo, v odvetví obchodu sa produktivita práce znížila o 0,02 € na 1,49 €. Najvyššiu celkovú finančnú produktivitu práce dosiahli v roku 2016 stavebné podniky, ktoré vyprodukovali z 1 € osobných nákladov 1,68 € pridanej hodnoty.

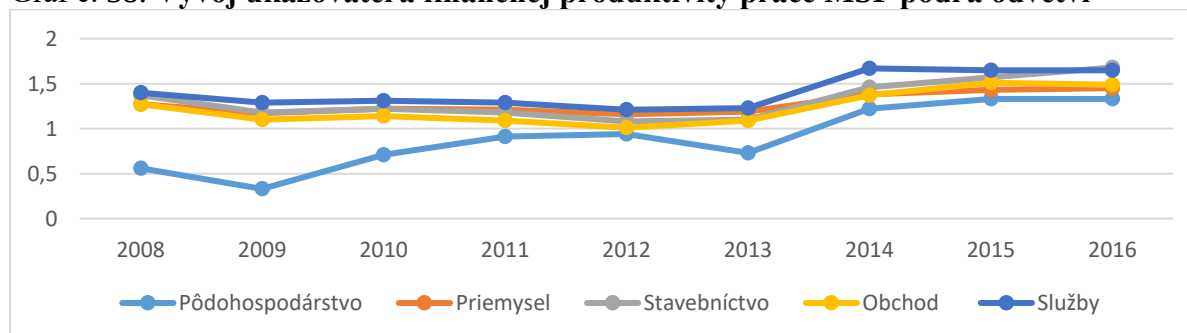
Tab. č. 51: Finančná produktivita práce MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	0,56	0,33	0,71	0,91	0,94	0,73	1,22	1,33	1,33	=
Priemysel	1,27	1,17	1,22	1,21	1,16	1,19	1,38	1,43	1,45	↑ 0,02
Stavebníctvo	1,37	1,18	1,22	1,18	1,08	1,1	1,46	1,57	1,68	↑ 0,11
Obchod	1,27	1,1	1,14	1,09	1,01	1,09	1,37	1,51	1,49	↓ 0,02
Služby	1,4	1,29	1,31	1,29	1,21	1,23	1,67	1,65	1,65	=

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 vzrástla finančná produktivita práce v roku 2016 vo všetkých analyzovaných odvetviach. Medzi odvetvia s dlhodobou nadpriemernou hodnotou finančnej produktivity práce možno zaradiť odvetvie služieb a stavebníctvo. Najnižšiu finančnú produktivitu práce dlhodobo dosahujú pôdohospodárske podniky.

Graf č. 38: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

12.3 Finančná produktivita práce podľa sídla

Ukazovateľ finančnej produktivity práce v členení podľa sídla sa v porovnaní s rokom 2015 príliš nemenil a zmeny boli zaznamenané len na úrovni stotín €. V štyroch slovenských krajoch bol v roku 2016 zaznamenaný rast finančnej produktivity práce. Najdynamickejší rast dosiahli MSP pôsobiace v Trnavskom kraji, ktorých produktivita práce sa zvýšila o 0,05 € na 1,63 €. V Bratislavskom, Trenčianskom a Nitrianskom kraji vzrástol ukazovateľ „len“ o 0,01 €. Finančná produktivita práce MSP sa v Žilinskom a Prešovskom kraji medziročne nemenila. K poklesu ukazovateľa došlo v Banskobystrickom (o 0,01 €) a Košickom kraji (o 0,02 €). Celková finančná produktivita práce podľa jednotlivých krajov sa v roku 2016 pohybovala v rozpätí od 1,49 € v Košickom kraji po 1,63 € v Trnavskom kraji.

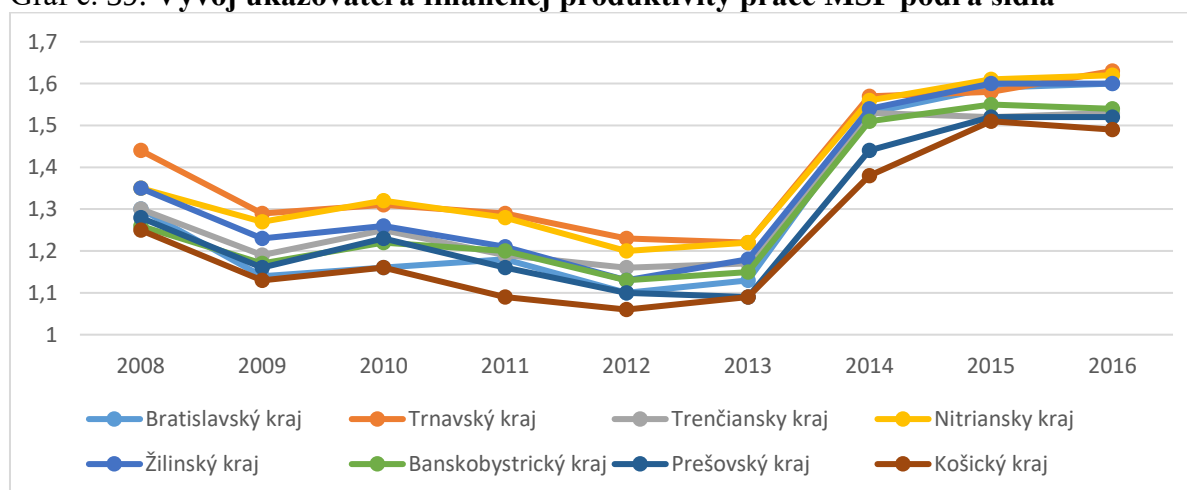
Tab. č. 52: Finančná produktivita práce MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	1,3	1,14	1,16	1,18	1,1	1,13	1,53	1,59	1,60	↑ 0,01
Trnavský kraj	1,44	1,29	1,31	1,29	1,23	1,22	1,57	1,58	1,63	↑ 0,05
Trenčiansky kraj	1,3	1,19	1,25	1,19	1,16	1,17	1,53	1,52	1,53	↑ 0,01
Nitriansky kraj	1,35	1,27	1,32	1,28	1,2	1,22	1,56	1,61	1,62	↑ 0,01
Žilinský kraj	1,35	1,23	1,26	1,21	1,13	1,18	1,54	1,60	1,60	=
Banskobystrický kraj	1,26	1,17	1,22	1,2	1,13	1,15	1,51	1,55	1,54	↓ 0,01
Prešovský kraj	1,28	1,16	1,23	1,16	1,1	1,09	1,44	1,52	1,52	=
Košický kraj	1,25	1,13	1,16	1,09	1,06	1,09	1,38	1,51	1,49	↓ 0,02

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dynamiky vývoja mali MSP vo všetkých krajoch obdobný priebeh. Zatiaľ čo v období rokov 2008 - 2013 pretrvával pokles finančnej produktivity práce, od roku 2014 finančná produktivita práce MSP každoročne rastie vo všetkých regiónoch Slovenska. Dlhodobu najvyššiu hodnotu produktivity práce dosahujú MSP v Nitrianskom a Trnavskom kraji. Najmenej efektívne sú podniky pôsobiace v Košickom kraji.

Graf č. 39: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

12.4 Finančná produktivita práce podľa právnych foriem

K zvýšeniu finančnej produktivity práce z hľadiska jednotlivých právnych foriem došlo v roku 2016 iba na úrovni družstiev, ktorých finančná produktivita sa síce medziročne zvýšila, ale celkovo nedosiahla požadovanú hodnotu vyššiu ako 1. Finančná produktivita práce spoločností s ručením obmedzeným a akciových spoločností sa medziročne nemenila. Fyzické osoby zapísané v Obchodnom registri a ostatné právne formy zaznamenali pokles – o 0,07 € resp. 0,01 €. Spomedzi analyzovaných podnikateľských subjektov dosiahli všetky právne formy s výnimkou družstiev požadovanú hodnotu ukazovateľa. Najvyššiu finančnú produktivitu práce dosiahli FO zapísané v Obchodnom registri.

Tab. č. 53: **Finančná produktivita práce MSP podľa právnych foriem**

Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,56	1,56	=
Akciová spoločnosť	1,32	1,32	=
Družstvo	0,72	0,83	↑ 0,11
FO v OR	2,88	2,81	↓ 0,07
Ostatné	2,02	2,01	↓ 0,01

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

13 Altmanov index finančného zdravia

Altmanov index finančného zdravia (Z-skóre) je súhrnný index hodnotenia finančnej situácie podnikov, ktorý pozostáva z piatich pomerových ukazovateľov predstavujúcich premenné modelu s rôznou váhou. Súčtom týchto ukazovateľov získame výslednú hodnotu indexu, na základe ktorej je možné podniky zaradiť do príslušného pásma finančnej situácie:

- **zlá finančná situácia** – Z-skóre < 1,2;
- **sivá zóna** – Z-skóre v intervale od 1,2 po 2,9;
- **dobrá finančná situácia** – Z-skóre > 2,9.

13.1 Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu

V roku 2016 došlo k poklesu zastúpenia MSP v pásme dobrej finančnej situácie o 0,8 p. b. na 40,4 %. V členení podľa veľkostných kategórií došlo k zníženiu podielu MSP v dobrej finančnej situácii naprieč všetkými veľkostnými kategóriami. K najvýraznejšiemu poklesu došlo v kategórii stredných podnikov, kde klesol podiel podnikov v dobrej finančnej situácii o 2 p. b. na 37,1 %. Aj v prípade malých podnikov a mikropodnikov bol zaznamenaný pokles - na úrovni 1,9 resp. 0,7 p. b. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií dosiahli najvyšší podiel podnikov v dobrej finančnej situácii v roku 2016 mikropodniky s hodnotou 40,7 %. Podiel finančne zdravých podnikov v kategórii malých a stredných podnikov dosiahol zhodne po 37,1 %.

V pásme sivej zóny sa v porovnaní s rokom 2015 ocitlo viac MSP o 1,1 p. b., čo bolo spôsobené poklesom podielu podnikov v dobrej a zlej finančnej situácii. Nárast subjektov v sivej zóne bol zaznamenaný vo všetkých veľkostných kategóriách MSP – najviac v malých podnikoch (o 1,7 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení sa v sivej zóne ocitlo až 43,5 % stredných podnikov, 38,7 % malých podnikov a 25,1 % mikropodnikov.

Podiel MSP v pásme zlej finančnej situácie v porovnaní s rokom 2015 klesol o 0,2 p. b. na 33,3 %. Tento pokles bol spôsobený predovšetkým mikropodnikmi, z ktorých sa v zlej finančnej situácii v roku 2016 ocitlo o 0,3 p. b. menej subjektov ako v roku 2015. Podiel podnikov v zlej finančnej situácii sa zvýšil v kategórii malých (o 0,3 p. b.) a stredných podnikov (o 1,0 p. b.).

Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu je uvedená v tabuľke na nasledujúcej strane:

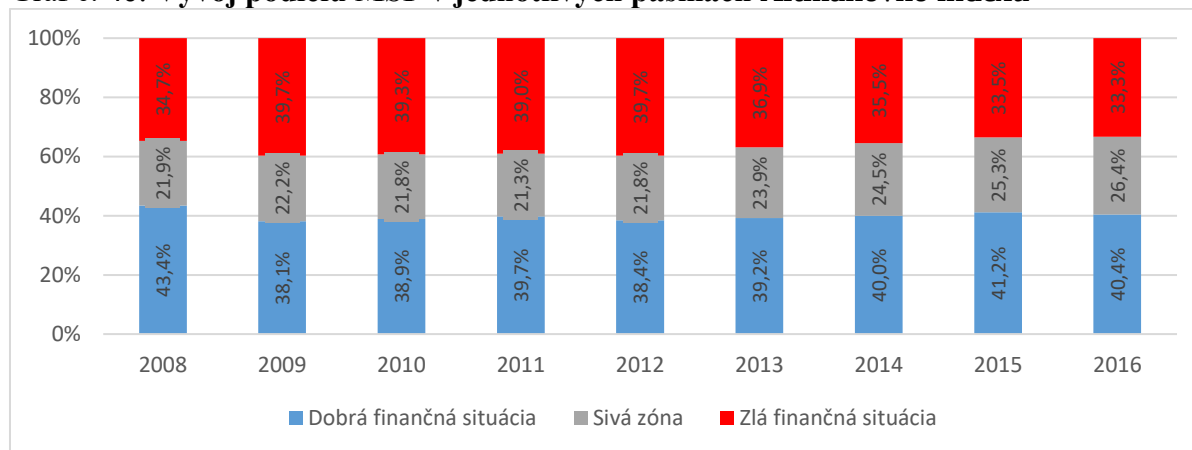
Tab. č. 54: Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu

Dobrá finančná situácia										
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	43,0%	38,3%	39,1%	39,6%	38,3%	39,5%	40,5%	41,4%	40,7%	↓ 0,7
Malé	45,2%	37,1%	38,0%	40,3%	38,5%	35,2%	34,7%	39,0%	37,1%	↓ 1,9
Stredné	41,8%	33,9%	37,2%	40,6%	42,6%	40,3%	37,0%	39,1%	37,1%	↓ 2,0
MSP spolu	43,4%	38,1%	38,9%	39,7%	38,4%	39,2%	40,0%	41,2%	40,4%	↓ 0,8
Veľké	45,4%	41,9%	47,7%	46,8%	51,0%	45,8%	45,5%	44,5%	43,9%	↓ 0,6
Sivá zóna										
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	19,3%	20,8%	19,8%	19,7%	20,3%	22,3%	23,0%	24,0%	25,1%	↑ 1,1
Malé	29,7%	31,0%	32,5%	32,1%	33,3%	37,3%	37,2%	37,0%	38,7%	↑ 1,7
Stredné	40,8%	42,0%	41,6%	41,4%	38,6%	43,5%	44,5%	42,5%	43,5%	↑ 1,0
MSP spolu	21,9%	22,2%	21,8%	21,3%	21,8%	23,9%	24,5%	25,3%	26,4%	↑ 1,1
Veľké	42,0%	39,6%	38,9%	40,7%	36,0%	43,2%	41,7%	43,6%	44,8%	↑ 1,2
Zlá finančná situácia										
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Mikro	37,7%	40,9%	41,1%	40,6%	41,4%	38,3%	36,4%	34,5%	34,2%	↓ 0,3
Malé	25,0%	32,0%	29,5%	27,5%	28,2%	27,4%	28,1%	23,9%	24,2%	↑ 0,3
Stredné	17,4%	24,1%	21,2%	18,0%	18,8%	16,2%	18,5%	18,4%	19,4%	↑ 1,0
MSP spolu	34,7%	39,7%	39,3%	39,0%	39,7%	36,9%	35,5%	33,5%	33,3%	↓ 0,2
Veľké	12,6%	18,6%	13,4%	12,5%	12,9%	11,0%	12,8%	11,9%	11,3%	↓ 0,6

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska pomeru medzi jednotlivými pásmami finančnej situácie malých a stredných podnikov prevažoval v predkrízovom roku 2008 podiel finančne zdravých podnikov. V roku 2009 sa naplno prejavila uplynulá kríza, v dôsledku ktorej vzrástol podiel podnikov so zlou finančnou situáciou na úkor zdravých podnikov. V rokoch 2010 – 2012 bol podiel podnikov s dobrou a zlou finančnou situáciou vyrovnaný. Od roku 2013 do roku 2016 sa začali MSP postupne zotavovať, čo sa prejavilo zvyšovaním podielu podnikov s dobrou finančnou situáciou a znižovaním podielu podnikov so zlou finančnou situáciou. V tomto období zároveň došlo k zvýšeniu počtu podnikov nachádzajúcich sa v sivej zóne. Pomer jednotlivých typov Altmanových pásiem finančného zdravia malých a stredných podnikov v období rokov 2008 – 2016 znázorňuje graf:

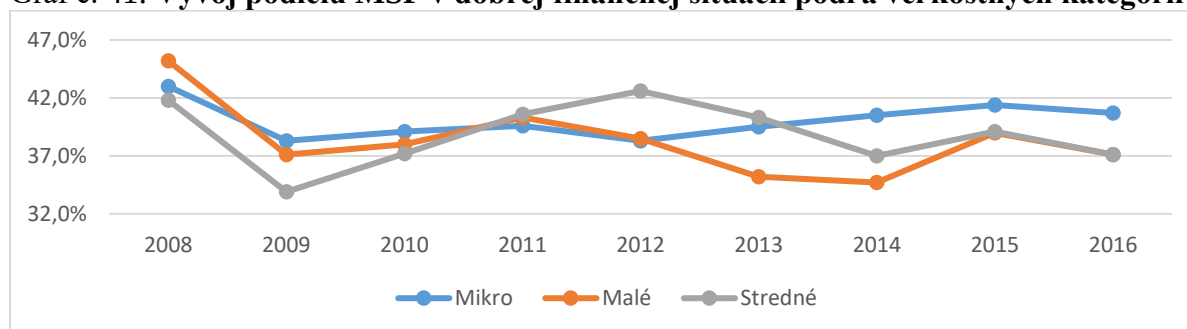
Graf č. 40: Vývoj podielu MSP v jednotlivých pásmach Altmanovho indexu

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj v štruktúre podnikov v dobrej finančnej situácii podľa jednotlivých veľkostných kategórií bol sprevádzaný výraznými výkyvmi. V roku 2009 došlo vplyvom krízy k zníženiu podielu finančne zdravých podnikov vo všetkých veľkostných kategóriách. Z dôsledkov krízy sa najľahšie spamätávali stredné podniky, ktorých podiel podnikov v dobrej finančnej situácii kontinuálne rástol až do roku 2012. Zatiaľ čo v období rokov 2012 – 2014 došlo v kategórii malých a stredných podnikov k poklesu, podiel finančne zdravých mikropodnikov pozvoľne rástol. V roku 2016 dosiahli najvyšší podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou práve mikropodniky.

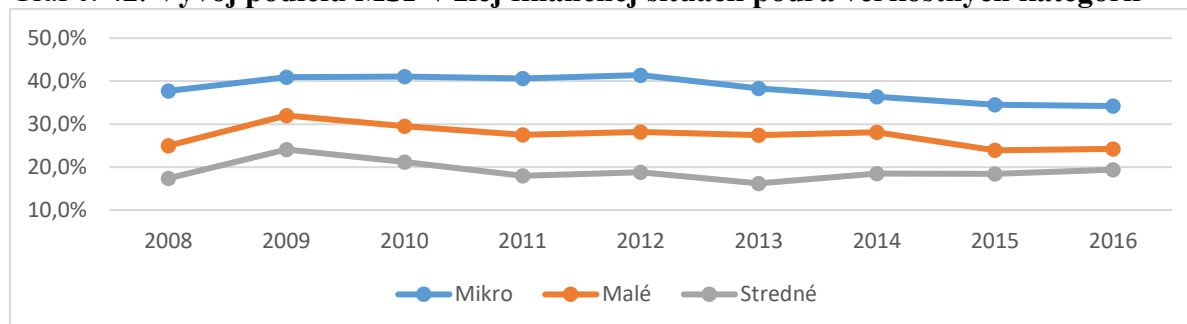
Graf č. 41: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Najvyšší podiel podnikov so zlou finančnou situáciou dlhodobo dosahujú mikropodniky. Vzhľadom na svoju veľkosť a kapitálovú „silu“ sú najviac náchylné na výkyvy vo finančnej výkonnosti. S rastúcou veľkosťou podniku podiel podnikov so zlou finančnou situáciou klesá. Hoci mal podiel mikropodnikov a malých podnikov so zlou finančnou situáciou v období rokov 2014 – 2016 klesajúci trend, vývoj podielu stredných podnikov so zlou finančnou situáciou sa mierne zvyšoval. Vývoj podielu podnikov v zlej finančnej situácii podľa jednotlivých veľkostných kategórií znázorňuje graf:

Graf č. 42: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

13.2 Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu

V členení podľa odvetví sa v dobrej finančnej situácii ocitlo v roku 2016 nižšie percento podnikov ako v roku 2015. Hoci v odvetví stavebníctva a obchodu k medziročnej zmene nedošlo, vo zvyšných troch odvetviach došlo k poklesu podielu finančne zdravých podnikov. Podiel MSP s dobrou finančnou situáciou klesol v odvetví pôdohospodárstva o 2 p. b., služieb o 1,3 p. b. a priemyslu o 0,3 p. b. V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahol najvyšší podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou odvetvie služieb (41,8 %) a stavebníctva (41,0 %). Medzi odvetvia s najnižším výskytom finančne zdravých podnikov v roku 2016 patrilo pôdohospodárstvo (32,3 %) a priemysel (36,7 %).

V pásme sivej zóny podľa odvetví sa podiel MSP v porovnaní s rokom 2015 zvýšil vo všetkých odvetviach – najviac v odvetví pôdohospodárstva (o 2 p. b.), služieb (o 1,3 p. b.) a stavebníctva (o 1,2 p. b.). Rast podielu podnikov v sivej zóne v odvetví priemyslu a obchodu rástol miernejšie (o 0,7 resp. 0,4 p. b.). Najväčší podiel podnikov v sivej zóne zaznamenali priemyselné podniky (31,7 %).

V pásme zlej finančnej situácie prevažoval v roku 2016 pozitívny trend. V štyroch z piatich odvetví došlo k poklesu podielu MSP so zlou finančnou situáciou. Najväčší medziročný pokles podielu finančne problémových podnikov bol zaznamenaný v stavebníctve – o 1,3 p. b. Podiel problémových podnikov klesol aj v odvetví priemyslu (o 0,6 p. b.), obchodu (o 0,4 p. b.) a pôdohospodárstva (0,1 p. b.). K miernemu zhoršeniu došlo len v odvetví služieb, v ktorom došlo k zvýšeniu podielu problémových MSP o 0,1 p. b. Najväčší podiel finančne problémových podnikov sa vyskytoval v odvetví pôdohospodárstva (41,1 %) a obchodu (34,6 %). Najnižší podiel podnikov so zlou finančnou situáciou v roku 2016 zaznamenali stavebné (30,8 %) a priemyselné podniky (31,5 %).

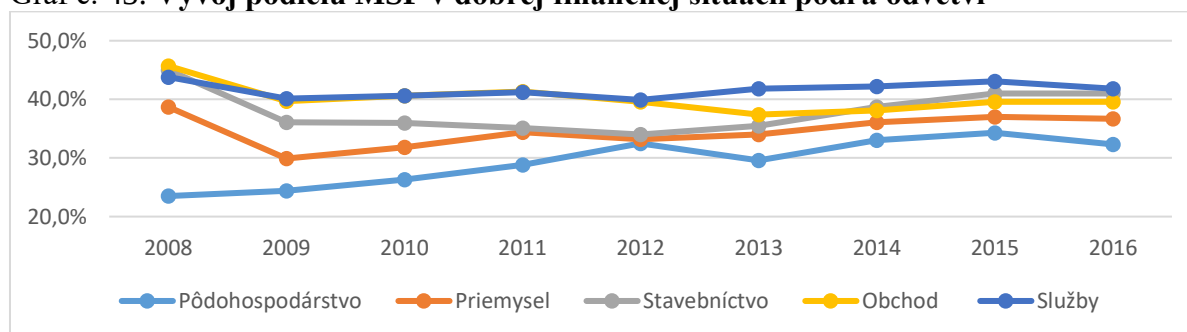
Tab. č. 55: Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu

Dobrá finančná situácia										
Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	23,5%	24,4%	26,3%	28,8%	32,5%	29,6%	33,0%	34,3%	32,3%	↓ 2,0
Priemysel	38,7%	29,9%	31,8%	34,4%	33,2%	34,0%	36,1%	37,0%	36,7%	↓ 0,3
Stavebníctvo	45,0%	36,1%	36,0%	35,1%	34,0%	35,5%	38,7%	41,0%	41,0%	=
Obchod	45,7%	39,7%	40,6%	41,3%	39,6%	37,4%	38,1%	39,6%	39,6%	=
Služby	43,8%	40,1%	40,6%	41,2%	39,9%	41,8%	42,2%	43,1%	41,8%	↓ 1,3
Sivá zóna										
Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	33,4%	26,0%	28,2%	28,9%	28,2%	26,6%	23,0%	24,6%	26,6%	↑ 2,0
Priemysel	30,1%	30,0%	30,0%	28,3%	28,9%	31,3%	30,3%	31,0%	31,7%	↑ 0,7
Stavebníctvo	25,4%	27,4%	26,1%	26,2%	25,1%	25,8%	25,7%	26,9%	28,1%	↑ 1,2
Obchod	20,3%	21,3%	20,7%	20,1%	20,7%	24,3%	24,7%	25,4%	25,8%	↑ 0,4
Služby	20,3%	20,3%	19,9%	19,6%	20,4%	22,1%	23,3%	24,1%	25,4%	↑ 1,3
Zlá finančná situácia										
Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Pôdohospodárstvo	43,1%	49,6%	45,5%	42,3%	39,3%	43,8%	44,0%	41,2%	41,1%	↓ 0,1
Priemysel	31,2%	40,1%	38,1%	37,3%	37,9%	34,7%	33,6%	32,1%	31,5%	↓ 0,6
Stavebníctvo	29,6%	36,5%	37,9%	38,7%	41,0%	38,7%	35,5%	32,1%	30,8%	↓ 1,3
Obchod	34,0%	39,0%	38,7%	38,6%	39,6%	38,3%	37,3%	35,0%	34,6%	↓ 0,4
Služby	36,0%	39,7%	39,5%	39,1%	39,7%	36,1%	34,5%	32,7%	32,8%	↑ 0,1

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj v štruktúre finančne zdravých podnikov mal v priebehu analyzovaného obdobia vyrovnaný trend. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 dosiahli vyšší podiel MSP s dobrou finančnou situáciou len pôdohospodárske podniky. Odvetvím s dlhodobo najvyšším podielom finančne zdravých podnikov je sektor služieb. Najmenej podnikov s dobrou finančnou situáciou sa dlhodobo vyskytuje v odvetví pôdohospodárstva. V porovnaní s rokom 2009 došlo k výraznému zlepšeniu v odvetví pôdohospodárstva, priemyslu a stavebníctva.

Graf č. 43: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa odvetví

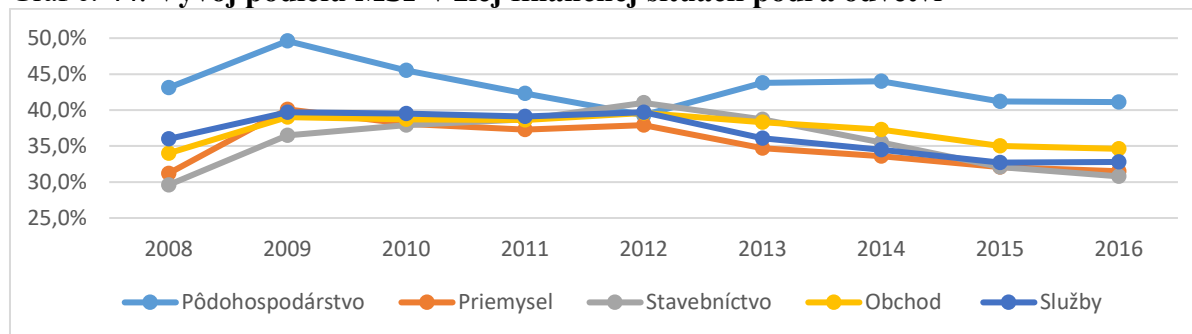

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Od výrazného rastu podielu podnikov so zlou finančnou situáciou v roku 2009 pretrváva klesajúci trend výskytu problémových podnikov vo všetkých odvetviach. Dlhodobo najvyšší

podiel finančne problémových podnikov dosahujú pôdohospodárske podniky, a v posledných 4 rokoch aj obchodné podniky. Naopak k výraznému zlepšeniu za posledných 5 rokov došlo v odvetví stavebníctva, čím sa MSP pôsobiace v tomto sektore zaradili medzi odvetvia s najnižším podielom finančne problémových podnikov. Vývoj podielu podnikov v zlej finančnej situácii podľa Altmana znázorňuje graf:

Graf č. 44: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

13.3 Štruktúra zaradenia podnikov podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu

V pásme dobrej finančnej situácie podľa sídla sa v porovnaní s rokom 2015 ocitol nižší podiel malých a stredných podnikov vo všetkých slovenských krajoch. K najvýraznejšiemu poklesu došlo v Žilinskom a Banskobystrickom kraji, kde klesol podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou o 1,7 resp. 1,6 p. b.. Najnižší pokles bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji – na úrovni 0,3 p. b.. Podiel finančne zdravých malých a stredných podnikov bol v medzikrajo­vom porovnaní v roku 2016 vyrovnaný a pohyboval sa v rozpätí od 39,4 % v Trnavskom kraji po 41,5 % v Trenčianskom kraji.

V sivej zóne sa v medziročnom porovnaní ocitlo viac MSP ako v roku 2015 vo všetkých krajoch. Najdynamickejší prírastok podnikov v Altmanovej sivej zóne zaznamenali Trnavský a Košický kraj (oba zhodne o 1,6 p. b.). Najmenšiu medziročnú zmenu podnikov v sivej zóne zaznamenal Bratislavský kraj (o 0,7 p. b.). Najvyšší podiel podnikov v sivej zóne sa v roku 2016 nachádzal v Trenčianskom kraji (28,3 %)

Podiel malých a stredných podnikov v zlej finančnej situácii medziročne klesol vo všetkých slovenských krajoch. Pokles podielu podnikov so zlou finančnou situáciou bol však len mierny – do 1 p. b. K najvyššiemu medziročnému poklesu finančne problémových podnikov došlo v Trnavskom a Banskobystrickom kraji (o 0,9 resp. 0,8 p. b.). Najnižší pokles zaznamenal Prešovský kraj (o 0,1 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení sa podiel MSP so zlou finančnou situáciou pohyboval v rozpätí od 30,1 % v Trenčianskom kraji po 36,0 % v Bratislavskom kraji.

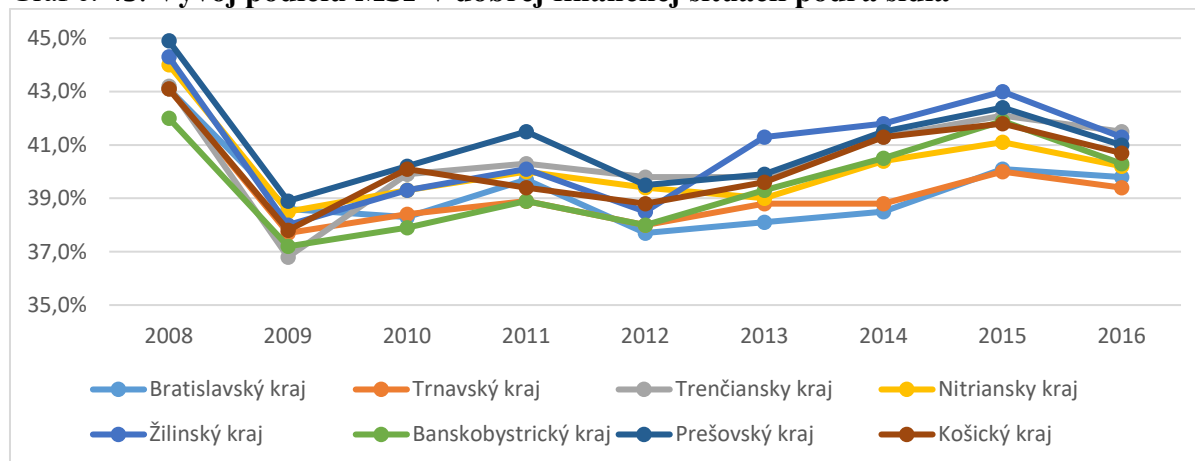
Tab. č. 56: Štruktúra zaradenia MSP podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu

Dobrá finančná situácia										
Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	43,1%	38,6%	38,3%	39,7%	37,7%	38,1%	38,5%	40,1%	39,8%	↓ 0,3
Trnavský kraj	43,1%	37,7%	38,4%	38,9%	38,0%	38,8%	38,8%	40,0%	39,4%	↓ 0,6
Trenčiansky kraj	43,2%	36,8%	39,9%	40,3%	39,8%	39,8%	41,3%	42,1%	41,5%	↓ 0,6
Nitriansky kraj	44,0%	38,5%	39,3%	40,0%	39,4%	39,0%	40,4%	41,1%	40,2%	↓ 0,9
Žilinský kraj	44,3%	38,0%	39,3%	40,1%	38,5%	41,3%	41,8%	43,0%	41,3%	↓ 1,7
Banskobystrický kraj	42,0%	37,2%	37,9%	38,9%	38,0%	39,3%	40,5%	41,9%	40,3%	↓ 1,6
Prešovský kraj	44,9%	38,9%	40,2%	41,5%	39,5%	39,9%	41,5%	42,4%	41,0%	↓ 1,4
Košický kraj	43,1%	37,8%	40,1%	39,4%	38,8%	39,6%	41,3%	41,8%	40,7%	↓ 1,1
Sivá zóna										
Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	19,8%	19,9%	19,7%	19,3%	19,9%	21,8%	22,8%	23,5%	24,2%	↑ 0,7
Trnavský kraj	24,1%	24,2%	23,2%	22,7%	23,5%	24,8%	25,9%	26,2%	27,8%	↑ 1,6
Trenčiansky kraj	24,4%	24,9%	23,4%	23,1%	23,2%	25,9%	26,8%	27,5%	28,3%	↑ 0,8
Nitriansky kraj	22,6%	23,2%	23,1%	22,7%	22,7%	26,0%	25,3%	26,3%	27,8%	↑ 1,5
Žilinský kraj	22,9%	23,9%	23,1%	22,2%	22,8%	24,2%	25,7%	26,6%	27,5%	↑ 0,9
Banskobystrický kraj	23,5%	23,2%	23,6%	22,3%	22,9%	24,7%	25,2%	26,0%	26,9%	↑ 0,9
Prešovský kraj	23,4%	23,8%	23,4%	21,8%	23,3%	25,2%	24,9%	26,1%	27,5%	↑ 1,4
Košický kraj	21,9%	21,6%	21,1%	21,5%	22,2%	24,1%	23,5%	24,9%	26,5%	↑ 1,6
Zlá finančná situácia										
Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	rozdiel 16/15
Bratislavský kraj	37,1%	41,5%	42,0%	41,0%	42,4%	40,1%	38,7%	36,3%	36,0%	↓ 0,3
Trnavský kraj	32,9%	38,2%	38,4%	38,4%	38,5%	36,4%	35,3%	33,7%	32,8%	↓ 0,9
Trenčiansky kraj	32,4%	38,3%	36,7%	36,6%	36,9%	34,4%	31,9%	30,4%	30,1%	↓ 0,3
Nitriansky kraj	33,3%	38,3%	37,7%	37,4%	37,9%	34,9%	34,4%	32,5%	32,0%	↓ 0,5
Žilinský kraj	32,7%	38,1%	37,6%	37,7%	38,8%	34,5%	32,5%	30,5%	31,1%	↓ 0,6
Banskobystrický kraj	34,5%	39,6%	38,5%	38,8%	39,1%	35,9%	34,3%	32,1%	32,9%	↓ 0,8
Prešovský kraj	31,7%	37,2%	36,5%	36,7%	37,1%	34,9%	33,5%	31,5%	31,4%	↓ 0,1
Košický kraj	35,0%	40,7%	38,9%	39,1%	39,0%	36,3%	35,2%	33,3%	32,9%	↓ 0,4

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dlhodobého vývoja mal podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou na úrovni krajov obdobný priebeh. Po úpadku v roku 2009 sa vývoj podielu finančne zdravých podnikov (s výnimkou roku 2012) vyznačoval prevažne rastúcim trendom. Napriek tomuto rastúcemu trendu však podiel finančne zdravých podnikov v jednotlivých krajoch nikdy nedosiahol hodnotu z predkrízového roku 2008. V rámci porovnania medzi jednotlivými krajoch došlo k zhoršeniu v Bratislavskom a Trnavskom kraji, ktoré sa v posledných 5 rokoch analyzovaného obdobia ocitli na chvoste rebríčka (dosiahli najnižší podiel finančne zdravých podnikov). Naopak k dlhodobému zlepšeniu došlo v Trenčianskom a Žilinskom kraji, ktoré od roku 2013 patrili medzi kraje s najvyšším podielom MSP s dobrou finančnou situáciou.

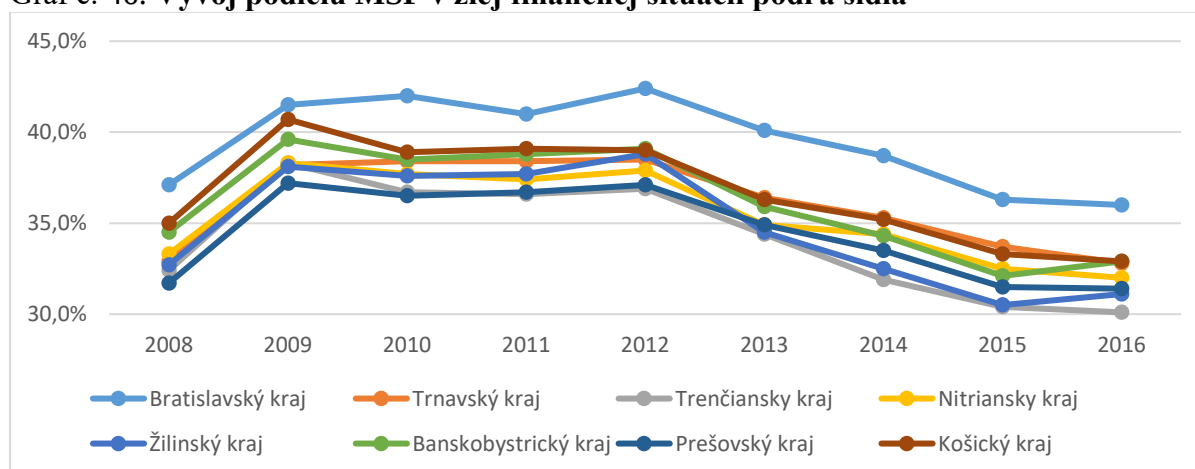
Graf č. 45: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel podnikov v zlej finančnej situácii významne vzrástol naprieč celým Slovenskom v roku 2009, kedy v dôsledku krízy došlo k poklesu rentability a vzniku platobnej neschopnosti v malých a stredných podnikoch vo všetkých slovenských krajoch. Po roku 2009 mal podiel podnikov so zlou finančnou situáciou mierne klesajúci trend. V roku 2016 sa v pásme zlej finančnej situácie ocitol nižší podiel MSP ako v roku 2008. Dlhodobu najhoršiu výsledky podľa Altmanovej metodiky dosahujú bratislavské MSP, ktoré dosahujú najvyšší podiel MSP so zlou finančnou situáciou.

Graf č. 46: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

13.4 Štruktúra zaradenia podnikov podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu

V členení podľa právnych foriem sa v porovnaní s rokom 2015 ocitol v pásme podnikov s dobrou finančnou situáciou nižší podiel malých a stredných podnikov. Najväčší pokles zaznamenali FO zapísané v Obchodnom registri – o 3,7 p. b. Najmenej sa pokles dotkol družstiev, ktorých medziročná zmena znamenala pokles o 0,6 p. b. Dynamika vývoja bola do značnej miery ovplyvnená celkovým podielom MSP v dobrej finančnej situácii. Zatiaľ čo FO zapísané v Obchodnom registri dosahovali najvyšší podiel (64,0 %) finančne zdravých

podnikateľských subjektov, v družstvách bol tento podiel najnižší (16,9 %). V dobrej finančnej situácii sa v roku 2016 ocitlo 40,2 % spoločností s ručením obmedzeným a 30,0 % akciových spoločností.

V pásme sivej zóny došlo k medziročnému zvýšeniu podielu podnikov vo všetkých právnych formách. Spomedzi jednotlivých právnych foriem zaznamenali najvyšší rast FO zapísané v Obchodnom registri (o 2,1 p. b.). Najnižší medziročný rast bol zaznamenaný v ostatných právnych formách – o 0,3 p. b. V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli najvyšší podiel podnikov v sivej zóne spoločnosti s ručením obmedzeným – na úrovni 26,7 %.

V Altmanovom pásme podnikov so zlou finančnou situáciou bol vývoj odlišný. Zatiaľ čo podiel podnikov v zlej finančnej situácii v spoločnostiach s ručením obmedzeným, akciových spoločnostiach a družstvách medziročne klesol, FO zapísané v Obchodnom registri a ostatné právne formy zaznamenali rast. Spomedzi jednotlivých právnych foriem sa v zlej finančnej situácii v roku 2016 ocitlo až 58,0 % družstiev, 46,6 % akciových spoločností a 33,1 % spoločností s ručením obmedzeným. Najnižší podiel podnikov so zlou finančnou situáciou zaznamenali FO zapísané v Obchodnom registri (11,5 %).

Tab. č. 57: Štruktúra zaradenia MSP podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu

Dobrá finančná situácia			
Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	41,0%	40,2%	↓ 0,8
Akciová spoločnosť	31,0%	30,0%	↓ 1,0
Družstvo	17,5%	16,9%	↓ 0,6
FO v OR	67,7%	64,0%	↓ 3,7
Ostatné	50,1%	49,0%	↓ 1,1
Sivá zóna			
Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	25,6%	26,7%	↑ 1,1
Akciová spoločnosť	22,1%	23,4%	↑ 1,3
Družstvo	24,4%	25,2%	↑ 0,8
FO v OR	22,4%	24,5%	↑ 2,1
Ostatné	21,6%	21,9%	↑ 0,3
Zlá finančná situácia			
Právna forma	2015	2016	rozdiel 16/15
Spoločnosť s ručením obmedzeným	33,4%	33,1%	↓ 0,3
Akciová spoločnosť	46,9%	46,6%	↓ 0,3
Družstvo	58,2%	58,0%	↓ 0,2
FO v OR	9,9%	11,5%	↑ 1,6
Ostatné	28,3%	29,1%	↑ 0,8

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Zhrnutie

V medziročnom porovnaní bol zaznamenaný pozitívny vývoj výsledkov finančných ukazovateľov malých a stredných podnikov. Zlepšenie nastalo takmer vo všetkých skúmaných ukazovateľoch. Likvidita malých a stredných podnikov (bežná aj celková) sa medziročne zvýšila a v prípade bežnej bola dosiahnutá optimálna hodnota ukazovateľa. Z hľadiska ukazovateľov aktivity došlo k skráteniu doby splatnosti pohľadávok aj záväzkov, a to ako celkových, tak aj krátkodobých z obchodného styku. Doba splatnosti záväzkov z OS však dosiahla nižšiu hodnotu ako doba inkasa pohľadávok z OS, čo značí o tom, že MSP vyplácali svojim dodávateľom za realizované výkony skôr ako získavali finančné prostriedky od svojich odberateľov. Na základe tohto zistenia možno konštatovať, že platobná disciplína MSP je na dobrej úrovni, avšak z dlhodobého hľadiska môže táto situácia MSP spôsobovať problémy nedostatku pohotových peňažných prostriedkov. Mierne zhoršenie zaznamenal ukazovateľ doby obratu aktív, čo vypovedá o horšom využití majetku MSP. Ukazovatele zadlženosti sa v medziročnom porovnaní vyvíjali priaznivo. Celková zadlženosť aktív ako aj podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch medziročne poklesol. Zadlženosť MSP v roku 2016 dosiahla 57,54 % aktív. Pozitívne možno vnímať aj rast podielu MSP využívajúcich bankové úvery nakoľko možnosť získania úveru je pre mnoho malých a stredných podnikov jednou z najväčších bariér ich rozvoja. Ukazovatele rentability zaznamenali taktiež pozitívny trend – vzrástla rentabilita aktív, tržieb aj podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom. Finančná produktivita práce sa v porovnaní s rokom 2015 zvýšila len nepatrne – o 1 cent.

Tab. č. 58: Medziročná zmena finančných ukazovateľov MSP

	Ukazovateľ	m.j.	2015	2016	Zmena
Likvidita	Likvidita 2. stupňa	koef.	1,23	1,32	↑ 0,09
	Likvidita 3. stupňa	koef.	1,41	1,50	↑ 0,09
Aktivita	Doba splatnosti celkových pohľadávok	dní	47	46,3	↓ 0,7
	Doba splatnosti krátk. pohľadávok z OS	dní	24,8	24,5	↓ 0,3
	Doba splatnosti celkových záväzkov	dní	141,1	133,9	↓ 7,2
	Doba splatnosti krátk. záväzkov z OS	dní	13,6	13	↓ 0,6
	Obrat aktív	koef.	0,97	0,95	↓ 0,2
Zadlženosť	Celková zadlženosť aktív	%	59,73	57,54	↓ 2,19
	Podiel MSP využívajúcich BÚ	%	18,2	18,9	↑ 0,7
	Podiel nákladových úrokov na platených BÚ	%	5,37	5,13	↓ 0,24
Rentabilita	Rentabilita aktív	%	3,47	3,67	↑ 0,20
	Rentabilita tržieb	%	6,49	6,79	↑ 0,30
	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	%	67,8	68,8	↑ 1,00
Produktivita	Finančná produktivita práce	€	1,56	1,57	↑ 0,01

Zdroj: vlastné spracovanie

Podľa Altmanovho indexu finančného zdravia sa v roku 2016 časť malých a stredných podnikov v dobrej a zlej finančnej situácii presunula do pásma sivej zóny. Na jednej strane sme síce zaznamenali pozitívny vývoj poklesu podielu podnikov v zlej finančnej situácii o 0,2 p. b., avšak tento pokles bol sprevádzaný dynamickejšim poklesom podielu podnikov v dobrej

finančnej situácii (o 0,8 p. b.), v dôsledku čoho vzrástol podiel podnikov v pásme sivej zóny o 1,1 p. b..

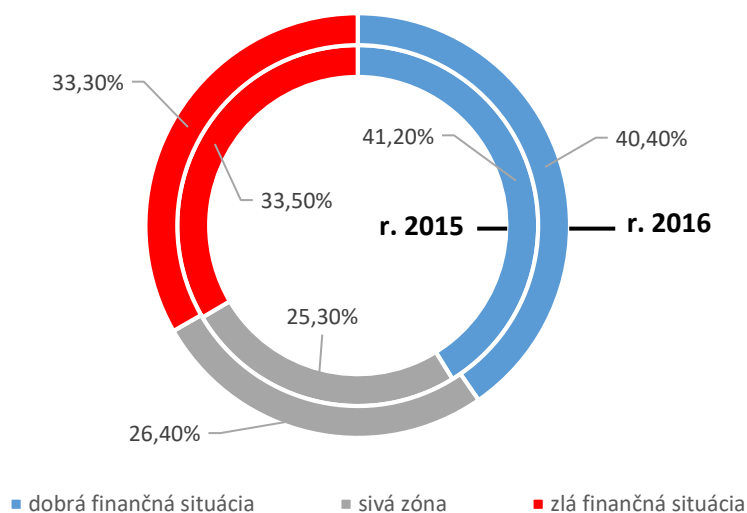
Tab. č. 59: Medziročná zmena podielu MSP v pásmach Altmanovho indexu

Altmanov index finančného zdravia	2015	2016	Zmena
dobrá finančná situácia	41,20%	40,40%	↓ 0,8
sivá zóna	25,30%	26,40%	↑ 1,1
zlá finančná situácia	33,50%	33,30%	↓ 0,2

Zdroj: vlastné spracovanie

V celkovom percentuálnom vyjadrení sa v roku 2016 najviac malých a stredných podnikov podľa Altmanovho indexu ocitlo v pásme dobrej finančnej situácie (40,40 %). V sivej zóne sa nachádzala viac ako štvrtina malých a stredných podnikov. So zlou finančnou situáciou sa musela v roku 2016 vysporiadať tretina podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva.

Graf č. 47: Podiel MSP v pásmach Altmanovho indexu v r. 2015 a 2016

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

V roku 2016 zaznamenali slovenské malé a stredné podniky účtujúce v sústave podvojného účtovníctva mierne zlepšenie takmer vo všetkých analyzovaných finančných ukazovateľoch. Na základe dosiahnutých mediánových hodnôt možno konštatovať, že vzhľadom na svoju veľkosť, dosahujú štandardné hodnoty finančných pomerových ukazovateľov. Za najproblematickejšie oblasti možno označiť nízky obrat aktív, nižšiu rentabilitu a pretrvávajúci nízky podiel malých a stredných využívajúcich bankové úvery. Napriek zaznamenanému medziročnému zlepšeniu výsledkov finančných ukazovateľov sa však v dobrej finančnej situácii podľa Altmanovho indexu ocitol v roku 2016 nižší podiel malých a stredných podnikov ako v roku 2015.

Zoznam použitej literatúry

CHAJDIAK, J. *Pomerové ukazovatele*. Bratislava : Statis, 2010. 135 s. ISBN 978-80-85659-61-0.

ZALAI, K. a kol. *Finančno-ekonomická analýza podniku*. 7. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 446 s. ISBN 978-80-89393-15-2.